

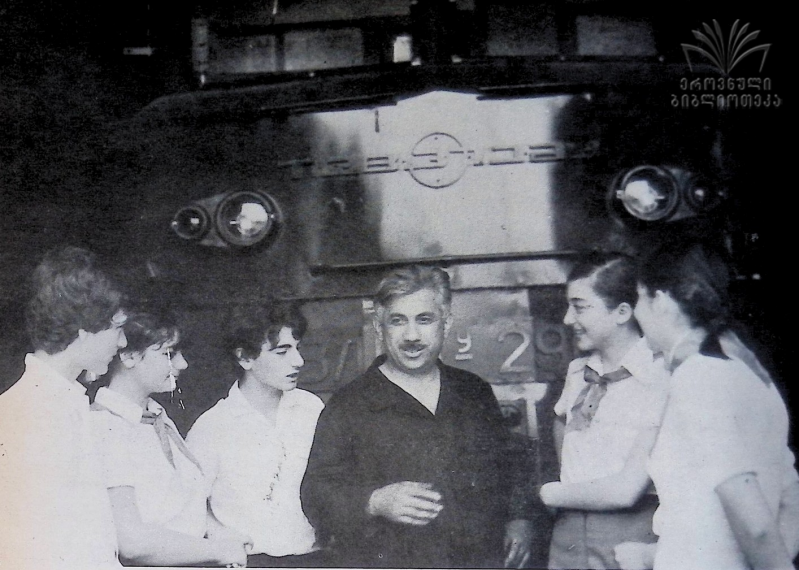
140
1978

ՀԱՅԿԵՆՆԻ
ՅՈՒՆԻՎԵՐՍԻՏԵՏ

ՀՈՒՆԵՆՆԻ

11
1978

მოსი სხემელი

ნახარ ახახაძე

დახედეთ თუ არა ამ ფოტოსურათს, ხომ მაშინვე იფიქრეთ, რომ მასზე ერთი ჩვეულებრივი ექსკურსია აღბეჭდილი? რომ ქარხანაში მოვიდნენ პიონერები, დაათვალიერეს საამქროები, მოისმინეს მოწინავე მუშის ნაამბობი, მერე იმ მუშასთან ერთად ელმავლის ფონზე სურათი გადაიღეს და თავ-თავიანთ სახლებს მიაშურეს?

ხომ ასე იფიქრეთ? ექსკურსია, თქვენც კარგად იცით, კარგი და სასარგებლო ღონისძიებაა, მაგრამ მიზანი, რომელმაც ეს პიონერები თბილისის ელმავალშენებელ ქარხანაში მიიყვანა, გაცილებით უფრო დიდი და მრავალმნიშვნელოვანი ვახლავთ. იგი შორს სცილდება ჩვეულებრივი, ასე ვთქვათ, ყოველდღიური სასწავლო ექსკურსიის ფარგლებსა და შესაძლებლობებს.

აი, მომისმინეთ და თავად განსაცეთ:

თბილისის ელმავალშენებელი ქარხანა, რომლის ერთ-ერთ საამქროშიც ეს სურათია გადაღებული, 1959 წლიდან **ლენინის სახელს** ატარებს; სიმპათიური მუშაკაცი, რომელიც ბავშვებს შორის ჩამდგარა და მათ ქარხნის ამბებს უყვება, ამწყობ ზეინკალთა ბრიგადის ხელმძღვანელი, **ლენინის ორდენოსანი** ლერი ვარლანისიძე ვახლავთ;

ხოლო ეს თვალმერცხალა პიონერები ბოროს მნელაძის სახელობის თბილისის პიონერთა და მოსწავლეთა რესპუბლიკური სასახლის **ლენინის დარბაზთან** არსებული საქალაქო საბჭო „ლენინელის“ წევრები არიან.

ალბათ ხედავთ კავშირს:

ლენინის სახელობის;
ლენინის ორდენოსანი;
ლენინის დარბაზი...
საქმე ისაა, რომ საქალაქო საბჭო

„ლენელი“ გულომდგინდ და საფუძვლიანად სწავლობს ბელადის სახელთან დაკავშირებული წარმოება-დაწესებულებების ისტორიას (ასეთი წარმოება-დაწესებულება კი საქართველოს დედაქალაქში არამდებია). ელმავალშენებელი ქარხანაც ერთ-ერთი ასეთი ობიექტია. პიონერები არაერთხელ ყოფილან აქ და შინაურებადაც ითვლებიან, მათ იცნობენ და ღმიძღვნიან ხელბიან მუშეები, ქარხნის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი, ლენინის ორდენოსნები კივი მტონიძე და ლერი ვარლანისიძე... სხვათა შორის, საქალაქო საბჭოს წევრები ლენინის ორდენოსანთა ცხოვრება-მოღვაწეობასაც სწავლობენ, რათა მათი მაგალითი შემდეგ ამხანაგებს ვაყენონ და მისაბამად დაუსახონ — ქარხნისა და მისი მუშების ბიოგრაფია ხომ განუყოფელია, ერთი მთლიანობაა! ეს კარგად აქვთ შეგნებული პიონერებს, ამიტომ საამქროებში თვალნათლივ

ნანახს ისინი მუშების ნაამობით ავსებენ და ნელინელ იკვებება საწარმოს საინტერესო ისტორია — როლის დაარსდა, რა გზით ვითარდებოდა და როგორ გაიზარდა, როდის მიიწია ლენინის სახელი. რა სახის ელმავლებს უშვებს და ქვეყნის როლებს უთხვებში მიმოჰქრია აჭური ლოკომოტივები, რომლებიც ავითრთვე, გელაღმერ ლენინის სახელს ატარებდა.

ახლა აღბათ ნათელი ამ ფოტოსურათის შინაარსი, ნომ?

ძალიან კარგი. მაგრამ ახლავე უნდა დავსძინო: არ გვეგონოთ, თითქოს პიონერთა სასახლის ლენინის დარბაზის საქმთანადა მარტო ზემონათქვამით მოიფარგლებოდეს! სრულიადც არა! დარბაზთან არსებული საქალაქო სამბო და საქალაქო სკოლა კიდევ ბევრ საინტერესო ღონისძიებას ატარებენ ბელადის სახელის უცვლადსაყოფად — შეხვედრებს უპართავენ ლენინური პრემიის ლაურეატებს, ლენინის ორდენის პირველ კავალრებს საქართველოში, ვეტერან რევოლუციონერებს, ძველ ბოლშევიკებს, რომელთაც უნახავთ ლენინი... აწუბონენ დისკუტებს, სემინარებს, სასწავლო-შემოქმედებით კონფერენციებს...

თუმცა ყოველივე ამანვე სკობს თვითონ პიონერებმა გვიამბონ, რადგან ისინი თავად არიან ამ ღონისძიებათა ინიციატორებიც, ორგანიზატორებიც და მონაწილენიც.

აი, თბილისის მე-11 საშუალო სკოლის მოსწავლე ინგა გეგელაშვილის ნაამობი:

—... ლენინის დარბაზი სწრაფად გაივსო და გაიქცა. შეკრებაზე თავმოყარეს დელეგატების თითქმის ყველა სკოლის წარმომადგენლებმა. ჩვენი სტუმარი იყო სკკპ წევრი 1903 წლიდან, ზამთრის სასახლის იერიშის მონაწილე მიხეილ დუბროვინი (იგი ჩვენს ქალაქში ცხოვრობს). წარმოიდგინეთ, როგორ დაავინტერესებდა მისი საუბარი: ამ მიმეცხოვრებაში ვამოვივლო, მაგრამ მხნე და ბედნიერ კაცს ხომ პირადად უნახავს ლენინი, მოუქმენია მისი ცეცხლოვანი, ბრძოლისკენ მომწოდებელი სიტყვები!.. ვუსმენდით მიხეილ დუბროვის და ფიქრით, ხან ზამთრის სასახლეს ეუტყვდით რევოლუციის ჯარისკაცებთან ერთად, ხანაც თეთრადილელებს ვანადგურებდით ყირიმში თუ ცარიონთან...

—... პირადად ჩემთვის დიდი შთაბეჭდილება მოახდინა პენსიონერ ნი-

ინგა გეგელაშვილი
სკკპ წევრი 1903 წლიდან

საქართველოს აკადემიის და 2-ი ობლასის საკლასო პიონერთა სახელობის სასახლის სახელობის სასახლეში

პიონერი

II ნომერი 1978

საქ კ მ-ის განყოფილება

კოლოზ ზაქარეიშვილთან შეხვედრამ, მისმა მეტად კოლორიტულმა პიონერებმა. მომხიბვლებია მისი უბრალოება და, ამავდროს, აშკარა სიამაყე იმის გამო, რომ იგი პირველი ქართველია, ვინც ლენინის ორდენი მიიღო, და... თანაც როგორ: 1933 წელს მოსკოვში, დღე თანატრეში, აღკვ მუ-15 წლის თავისადმი მიძღვნილ პლენუმზე, როცა პირველი ლენინის ორდენებით 34 დამკვეთი კომპაქტური დაწარმოვდა, მიხეილ ივანეს ძე კალინინმა ლენინის ორდენი გადასცა იოსებ სტალინის სახელობის თბილისის ორთქლმაცავიან მუშავეთა თხრობის ორთქლმაცავი მუშას ნ. ზაქარეიშვილსაც...

ასეთი შეხვედრები და ამ შეხვედრებით გამოწვეული მღელვარე მობედულებები ერთი და ორი ზოდა და მთავარი ის არის, რომ ყველა ამ ღონისძიებას თვითონ ბავშვები, ლენინის დარბაზის გარშემო შემოკრებილი პიონერული აქტივი გვევსება და ახორციელებს (მათ უნარიანებზე ხელმძღვანელობს დარბაზის გამგე, გამოცდილი პედაგოგი თინა ბურჯანაძე). ახლაც, სასწავლო წლის დასაწყისში, შეიკრიბნენ მაკა ბაქრაძე, ინგა გეგელაშვილი, ბესიკ ბაბუნაშვილი, ირაკლი გუჯაბიძე, მაია კიკაბიძე, რამაზ კობახიძე, მარინე ანაშიძე და მათი ახმანაგები, იმსჯელეს, ილაკეს, იკამათეს და შეიმუშავეს გეგმა... ამ გეგმაში, ზემოწამოთვლილ ღონისძიებებთან ერთად, შდლის სასახლის ყოველწლიურ სასწავლო-შემოქმედებით კონფერენციამ მონაწილეობა (მუშავედმა ლენინური თემები: „ულოანოვების ოჯახი“, „ილიჩის მეგობარი“ და თანამებრძოლი — ნ. კ. კრუტსკიაი“, აქ იმეკლებოდა ლენინის შრომები — ავ-

სახლი მუშავენსაფი (მაკაბი),
სალაზ ბალახალაპის დროს
სმოკროვალა ლენინი.

ლაბრის არალეგალური სტამბა“... „ვიზრდები ლენინის ცხოვრებისა და მოღვაწეობის მაკალიბრზე“ (და მისთ); გაფართოებული სემინარების ჩატარება („ლენინის ანდრეის კვლავალო“, „ლენინ და ქართველი ბოლშევიკები“, „დაუსწრებელი მოგზაურობა ლენინურ ადგილებში“...); დედალაქის სკოლების ლენინის მუხურემების, ოთახების, კუთხეების მუშაობის შესწავლა და განხილვა-დება და სხვ.

რას იტყვით, არცთუ ისე ცოტაა არა?

არა, არ არის ცოტა, მით უმეტეს, თუ გავითვალისწინებთ, რომ ყველაფერი, რაც ამ ბოლო ხანებში გაკეთდა, იმის საფუძველი და მისამართებული სამუშაოა, რაც 1979-1980 წლებში უნდა გაეთქვა — ეს წლებში ხომ საკვებითი პიონერული მარშის მესამე ეტაპია (დევიზით: „ჩვენ, მთელი ქვეყნის პიონერები, ლენინის საქმის ვართ ერთგულები“) და ვლადიმერ ილიას ქუჩის ნიშნის დაბადების 110-ე წლისთავის ეგზეციბები.

... რაღა დარჩა, კარს მოვკვდივით დიდი ბეჰაიდის დაბადების 110-ე წლის იუბილე.

— საქმე ბევრი გვექნებოდა, ალბათ, სიძნელეებსაც შეხვდებით, — ვუთხარი საბჭოს წევრებს. — რას იტყვით, ხომ არ გეშინია?

მთა ჯერ ერთმანეთს გადახედეს, მერე პელაგოზე გადაიტანეს შვება. ბოლის მე მომიბრუნდნენ და ერთმა მათგანმა, შაკა ბაქრაქემ, გააღიებულად, საესებით სერიოზული გამოუმეტყველებით მიპასუხა:

— შიში რას გეჭივინა! რაც უფრო დიდი და ძნელი საქმე, მით უფრო მლიერია მისი დაძლევის გამოწვეული სიხარული... მე მიხვდი, რომ მაკამ ამხანაგების სათქმელი თქვა.

ალბომს აფორმებს მამა ბაქრაქემი

ფოტო 3. ბორისნარსის

მატყარი ლ. ზარაზიშვილი

ზოგია მოსკოვისენსაქი

ნაფუხები მოუხრობიდან „დღლა“

აჯანყება, ზუსტად გეგმის მიხედვით, სულ უფრო ფართოდ იშლება. პეტროგრადის ცენტრი ალყაში-მორტყმულია. ხიდები აჯანყებულთა ხელშია. ახლა მათ უნდა გადაწყვიტონ ნევაზე გადასვლა, თუ მუშების, მატროსებისა და ჯარისკაცების კოლონათა განკარგულებაში გადასცენ.

ვაგზლები მუშათა რაზმებს აქვთ დაკავებული, ტელეგრაფი აღებულია... სატელეფონო სადგურები სომონის განკარგულებაშია, ზამთრის სასახლის ტელეფონები გამართულია... რადიოსადგურები შორ ტალღებზე გადასვლით... ნაწიის სიფხვებს მუშები ყარაულობენ...

მაგრამ გამარჯვება მხოლოდ მაშინ იქნება სრული, როცა დროებითი მთავრობა პეტერ-პავლის ციხეში იქნება გამოწყვედილი და არსებობას შეწყვეტს, ახლა კი ის ჯერ კიდევ ატარებს სხლობს ზამთრის სასახლის მიმდებარე მალაქის დარბაზში.

ზამთრის სასახლისაკენ სვლას აბრკოლებს ხის მორებისაკენ აგებული ბარიკადები. ბარიკადებიდან ტყე-ამურტყვევის ლულები იმხრობიან. იუნკერები, პრაპორშჩიკების, ქალთა დამკვრელი ბატალიონის, კაზაკების ათას რაზას ხიშტი იცავს ზამთრის სასახლეს. ექვსი ზარბაზნი და ორი ჯავშნოსანი გარინდებულია შესასვლელებთან.

ზამთრის სასახლისაკენ მიიწვევენ რევოლუციური ძალები. ნიკოლაევსკის ხიდიდან სასახლეზე შეტევა მეზღვაურების აქვთ მინდობილი — ეს დარტყმის მთავარი მიმართულებაა; წითელი ჯარდიის რაზმები აჯანყებულ მოსტყმთან ერთად ალყას არტყამენ ზამთრის სასახლეს. ალყის

ხაზს უკან საფრები გაკეთებულია, რათა კონტრრევოლუციურმა ძალებმა ვერ გაარადიონ ალყა.

იმ დამეს ზამთრის სასახლისა და სმოლნის ყველა ფანჯარა განათებული იყო.

ზამთრის სასახლეში დროებითი მთავრობას სხლობა ჰქონდა. ეს მისი უკანასკნელი სხლობა იყო. სმოლნში სამხედრო-რევოლუციური კომიტეტი — აჯანყებულ პარლემენტარიატის ხელისუფლების პირველი ორგანო მოქმედებდა.

ვითარება უკიდურესად დაძაბა. 25 ოქტომბრის ილიისათვის ყველა მთავარი პოციონის ბატონ-პატრონები რევოლუციური ნაწილები გახდნენ.

რევოლუციამ გაიმარჯვა! დილის 10 საათზე ვლადიმერ ილიას ძე უღენინ წერს მოკლე მოწოდებას „რუსეთის მოქალაქეებს“.

ათილედ სტრიქონმა დაიჭია ათეული წლების ბრძოლის შედეგი.

„დროებითი მთავრობა ჩამოგდებულია...“

საქმე, რომლისთვისაც იბრძოდა ხალხი: დემოკრატიული ზავის დაუყოვნებლივ დადება, მიწაზე მემანუ-ლური საყურების გაუქმება, წარმომავლე მუშათა კონტროლი, საბჭოთა მთავრობის შექმნა, — უზრუნველყოფილია.

გაუმარჯოს მუშათა, ჯარისკაცთა და გლეხთა რევოლუციას!

ვლადიმერ ილიას ძე ჩქარობს სასახლის ადებას. სანამ დროებითი მთავრობა, თუნდაც ბლოკადში მოქცეული, გარე სამყაროსთან კავშირს მოწყვეტილი, ზამთრის სასახლეში სხლობას ატარებს, — არ შეიძლება სრულ გამარჯვებზე ლაპარაკი. დროებითი მთავრობა საბჭოების ყრილობის გახსნამდე უნდა დაეცეს.

25 ოქტომბრის საღამოს 9 საათსა და 40 წუთით, ყრილობის გახსნამდე ერთი საათით ადრე, კრებისათვის „პროგრამა“ ფუქი გარსილი ზამთ

რის სასახლეზე იერიშის დაწყების წინაშე მისცა.

ვლადიმერ ილიას ძე ყოველ ათ-თხუთმეტ წუთში გზავნი შიკრიკებს ჯამორის სასახლისაკენ. „რატომ არ იწყება იერიში?!“ — კითხულობს იგი. „ჩერ არ მოსულან კონსტაბლები, არ მოუღწევიათ ნაღობსებს ფიქრადან?!“ — მოაქვთ პასუხი. ვლადიმერ ილიას ძე ჩქარაობს.

ყრილობა 10 საათის და 40 წუთზე გაიხსნა. ჯამორის სასახლე კი ჭრავც არ არის აღებული.

და კვლავ მიჭრიათ შიკრიკები ჯამორის სასახლისაკენ და ასეთი პასუხით ბრუნდებიან: „წრე ვიწროვდება!“... „მარჯუთი შეიკრია!“...

ვლადიმერ ილიას ძე სამხედრო-რევოლუციურ კომიტეტშია. ის ხელმძღვანელობს ჯამორის სასახლეზე იერიშს. იგი ყრილობაზე არ წავიდა — ახლა ბჭობისა და კამათის დრო არ არის. რევოლუციის ბედი ამჟამად დისკუსიებით კი არ წყდება, არამედ პიტერის ქუჩებში შეიარაღებული ბრძოლით.

649 დღეუგაბი შეიკრია პრილობაზე, მათ შორის 390 ბოლშევიკია. — ვლადიმერ ილიჩ, ყრილობა გაიხსნა. — მივიდა ლენინთან იაკობ მიხეილის ძე სვერდლოვი, — თქვენ მისვალთ?

— მოვად, როცა სავსებით გავიმარჯვებო.

— მენშევიკები და ესერები ცოფებს ყრან. ისინი ყრილობაზე გამოცხადდნენ „ბოლშევიკების მიერ მოწყობილი სამხედრო შეთქმულებისა და ძალაუფლების დაპყრობის“ წინააღმდეგ პროტესტის დელარაციით, მიითხოვენ დროებით მთავრობასთან მოლაპარაკებას.

— დროებით მთავრობასთან „მოლაპარაკებას“ უკვე აწარმოებენ რევოლუციური პოლკები და წითელი გვარდიის რაზმები, — ჩაცინებით უპასუხებს ლენინი.

— ხომ უნდა ვუპასუხოთ მათ.

— რასაკვირველია. ჯამორის სასახლის აღებით ვუპასუხებო.

და ისევ მიჭრიათ შიკრიკები სასახლის მოედნისაკენ და მოაქვთ პასუხი: „ჯამორის სასახლეზე იერიში დაიწყეთ“.

იერიშის დაწყების ცნობამ ყრილობის დარბაზში ერთი ალიაქოთი და ისტერია გამოიწვია. მემარჯვენე ესერები და მენშევიკები დროებით მთავრობას უჭერენ მხარს, მზად არიან საკუთარი მკერდით დაიცვენ იგი. „მე ახლავე წავალ სასახლის მოედნისაკენ, — გამკივის ერთი ასეთი

დამცველთაგანი და ტანზე ხალათს იხებს, — უიარაღოდ წავალ და ტყვიას მკერდს მივუშვებ. დეე მესროლონ“. მას სხვა თანამოაზრებებზე მუყებია: „მეც მესროლონ“, „მეც“... „მეც“... „შეწყვიტეთ იერიში“.

ვლადიმერ ილიას ძე სამხედრო-რევოლუციურ კომიტეტშია. ის ხელმძღვანელობს უკანასკნელ და ვადამწყვეტ ბძოლას.

და ამა, 20 ოქტომბრის დამის 2 საათსა და 10 წუთზე სამხედრო-რევოლუციურ კომიტეტში ანტრონოვს ხეყვებო მოვიდა.

— ჯამორის სასახლე აღებულია! დროებითი მთავრობა დაპიტერებულა და პიტერ-პავლეს ციხეში დამ-

წყვედულა. კერესკიმ მიმალა მრასწრო.

ჯამორის სასახლის ერთ-ერთ ოთახში აღმოჩნდა ყოფილი ვლადიმერ ილიჩის ბატალიონის მოწყალეების და, რომელსაც ყოფილი მინისტრ-თავმჯდომარის ფრენი მოესხა. ამ ქალის ტანსაცმელში ჩაცმული კერესკი იუნკრებს შორის ისე გაძვრა, ვერაინ იცნო, ბნელ მოსახვევში მომლოდინე მანქანაში ჩაქდა და გაუჩინარდა.

— რამდენია ჩვენი მხარის დანაკარგი იერიშის დროს? — იკითხა ვლადიმერ ილიას ძემ.

— ექვსი კაცია მკვდარი. — უპასუხა ანტრონოვ-ოვსევიკემ.

ლენინი ადგა — ექვსი გმირი! პატივი და დიდება მათ!

„პეტერბურგში რევოლუცია მოხდა. ყველაზე უსისხლო რევოლუცია კაცობრიობის ისტორიაში“ — მიფრინაბენ დედამიწის სხვადასხვა მხარეს უცხოელ ეურნალისტთა დეპეშეები.

— რა ხოცვა-ჟლეტა იქნებოდა, საბჭოების ყრილობა დაწყებადღეობა გადგვედო აჩანებოდა... მენშევიკები და ესერები იმდენ ხანს ილაქაქებდნენ, კერძისკის საშუალება მიეცემოდა მოშაადებულიყო და პროლეტარიატისათვის დაერტვა, — თქვა ანტონოვ-ოვსენკომ.

— წადით ყრილობაზე და მოახსენეთ, რომ წამთრის სასახლე ადგეულია, — ვლადიმერ ილიას ძემ ანტონოვ-ოვსენკოს მიმართულად ჩაავლინა მხრებში ხელმოწეა და შეაჯანჯარა.

— წამთრის სასახლე აღებულია! კამათი დამთავრებულია!

მენშევიკებმა და მემარჯვენე ესერებმა დატოვეს ყრილობა დელეგატთა მხამადლ შეძახილებში: „ჩანდა მამლისაც ჭქინათ გჳან რევოლუციის მოღალატეთათვის ყრილობაზე ადგილი არ არის!“ სამოცამდე კაცი წავიდა. ამის შემდეგ ყრილობა აჩანებული და გამარჯვებული ხალხის სრულყოფილიან წარმომადგენელი გახდა.

...იაკობ მიხეილის ძემ ლენინს მხარეზე ხელი შეზოხ:

— ვლადიმერ ილია, დროა დაისვენოთ.

— მო, მო, — დეთანხმა ვლადიმერ ილიას ძე, — ახლა მართლაც შეიძლება. მაგარ არის ადგილი სადმე სმოლნიან ახლოს!

— ჩემთან წამობრძანდით, სმოლნის გვერდით ცვსკორობ, — შესთავაზა ძველმა პარტიულმა ამხანაგმა, ემიგრაციაში მასთან ერთად ნამყოფმა და ვლადიმერ დმიტრიის ძემ ბონნ-ბრუევიჩმა. — ნადედა კონსტანტინეს ანუღელ უპვე გელოდებთა იქ.

თენდებოდა...

ვლადიმერ ილიას ძე სმოლნიან გაჰყოვდა. იატაკქვეშეთში ას ათი დღის მანძილზე გამოუმუშავებელი ჩვივისამებრ ხელეები საფეთქლებზე მოისვდა პარტიის ვასასწორებლად და ხმამაღლა გაიკინა:

— ვიშ, რა კარგია აღარა მაქვს თავზე საშუალოდ უცხო სტეული. სმოლნის ახლომხლო ქუჩები აფორაქებული ჭიანჭველების ბუდე გეგონებოდა, საერთოდ მთელი პეტროგრადი სამხედრო მანას მკავდა.

— გაზეთების საქმე როგორ არის? — იკითხა ვლადიმერ ილიას ძემ.

— ყველა ბურჟუაზიული გაზეთი დახურულია, — მიუგო ბონნ-ბრუევიჩმა. — დღეს არც ერთი არ გამოვატრეკივები ვაჩინებოდა, ქალაქი რევიზირებულია.

— იმედ მაქვს, რომ ყველაფერი კორექტულად და კანონის, ახალი ხელყოფლების კანონის შესაბამისად გაკეთდა. რომ ასე მოხდა? — ჩაეძია ვლადიმერ ილიას ძე.

— დაბ. კომისრებს ხელთ ჰქონდათ სამხედრო რევოლუციური კომიტეტის მოწერილობა.

უცებ ლენინს სახეზე ჩრდილმა გადაურბინა.

— ვლადიმერ დმიტრიევი, — მიმართა მან ბონნ-ბრუევიჩს, — გთხოვ დღესვე გაშაზდებით ხელშეუხებლობის სიგელი გიორგი ვალენტინის ძისათვის.

— პლენაროვისათვის? — გააკვირვა ბონნ-ბრუევიჩმა.

— დაბ, დაბ. თორემ შეიძლება უსამართლებებო შემთხვევს. ვინმე მის პოლიციას გაიხსენებს და დაიჭიერენ როგორც კონტრრევოლუციონებს.

— მოო, — თავი გაიწინა ვლადიმერ დმიტრიის ძემ, — იცით, რომ პლენაროვმა პიტიერის პროლეტარიატს მოწოდებთ მიმართა?

— რაო, — დაინტერესდა ვლადიმერ ილიას ძე, — რას მოუწოდებდა?

— პიტიერის პროლეტარიატმა ტუთულად აღიღ ხელში ძალაუფლებათ. უხედურება და მძიმე შედეგებს უწინასწარმეტყველებს მას.

— საწყალი გიორგი ვალენტინის ძე! არადა როგორ ვაჩინებდა წინაბედით პლენაროვი ჩვენი გამარჯვებით! მაგარმ ჩვენ მის ფილოსოფიას, ვლადიმერ დმიტრიევი, უსათუოდ შევიტანთ კომუნიზმის აუცილებელ სახელმძღვანელოთა სერიაში. ეს ფილოსოფია ხომ მარქსიზმის მთელ საერთაშორისო ლიტერატურაში ყველაზე საუკეთესოა, — ვლადიმერ ილიას ძემ ამოიხვეწა. — პლენაროვის შეუსწავლელად არ შეიძლება შეგნებულ, ნამდვილ კომუნისტად გახდო.

ვლადიმერ ილიას ძემ აღტაცებით მიმოიხედა.

— რა საოცრად გამამხნეველი დილთა. დაძინებაც კი არ გინდა.

— არა, არა, ახლა უნდა დაწვეთ, უსათუოდ უნდა დაძინოთ, — მტკიცედ თქვა ბონნ-ბრუევიჩმა.

— ძილი, ძილი, — ამ სიტყვებით შეეგება დერეფანში ვლადიმერ ილიას ძეს ნადედა კონსტანტინეს ასული. — იცოდ, არანფერზე არ ვინაზურებთ.

— კეთილი, თუ ძილია, იყოს ძილი, — მორჩილად დეთანხმა ვლადიმერ ილიას ძე.

იგი მისთვის გამოყოფილი ოთახისაკენ გაემართა. საწოლზე საბანი გადასწია, გაიხადა მძიმე ფეხსაცმელები და კარის ძირას ნათელ ზოლს შეხედა, რომ გაეგო, ბოლოს და ბოლოს როდის დაწებოდა ვლადიმერ დმიტრიის ძე.

ბონნ-ბრუევიჩმა კი კარებზე საკეტები შეამოწმა, რევოლვერები ატანდა და ბალიშქვეშ ამოიღო, ტელეფონი სავარკლეს გვერდით დაიდგა.

ვლადიმერ ილიას ძე მოუთხენლად ელოდა ყოველივე ამის დამთავრებას. როგორც იქნა, შუქის ზოლი გაქრა...

ვლადიმერ ილიას ძე ფეხპირფეით მივიდა საწერ მაგიდასთან, მაგიდის ლამპის აბაჟურს გაზეთი დააფარა და შუქი ჩართო. დააუფრდა — ირგვევ სრული სიჩუმე იყო. მაგიდაზე დიდებული საქალაქიან ყველაზე კარგი ქალაქის ფურცელი ამოიღო და კალამი მელანში ჩააწო. ჩვეულებისამებრ საფეთქლებზე თითები მიიღო. შვევით ამოისუნთქა.

კალმის ციმბირა წვერი ქალაქს შეეხო და გაიკინა.

„რა დავარქვა? — ფიქრობდა ვლადიმერ ილიას ძე. — დიდი მნიშვნელობა აქვს, რა ერქმევა.“

უცებ გადაწყვიტა, კალამი უფრო დრზად ჩააწო მელანში და თეთრ ფურცელზე ცისფრად აკაშკაშდა სიტყვები:

„დამკამი მიწის შესახებ“

ეს იყო საბჭოთა ხელისუფლების, მუშათა და გლეხთა ხელისუფლების ერთ-ერთი პირველი კანონი. ხალხმა გაიმარჯვა და მან დაუყოვნებლივ უნდა იგრძნოს ამ გამარჯვების კეთილი შედეგი...

თარგმნა ს. ბაჩქალიძე

მკობი
ირსალიანი

მ თ თ რ ო ბ ა

მ ბ ა კ ა ო ო

გ. ზოსიანიძე

მხეობელი

ნებიერა ფოთრის დედა ფურჩის, მართალია, მონატეხი ფეხი ოდნავ დამოკლებოდა, მაგრამ ტყვილით ზამთარშიც აღარ სტკიოდა. შუბნი მანაც არასოდეს ერჩინებოდნენ. საბოლოოში ფინი უშვებდნენ. წყაროზე, სანამ უნებუნებოდ არ დარწყულდებოდა, ხელს არავინ უშლიდა. თვითონაც სხევივით ნახევრად თავადერილი კი არ იდგა: ქარი საიდან უბერავს და რისი სუნი მოაქვს, ან ცა გუმინდელზე უფრო ცისფერია თუ გუმინდელზე; ქროი ორთის კრავს თუ არწივი კაბადონს მეფურად სერავს. თავადღუნული მუკითად ძივდა, თანაც ისე კი არა, ზოგიერთები ზვით-ზვიით რომ წაუტატან; პირდაპირ ფესვებამდე სხვება ყოველნაირ ბალახ-ბუღასს. აზოხი ხიხივებიც არიან: ეს მომწაროაო, ის — მშობატო, ან ნაკელზე ამოსული; ისეთებიც — ნაზ, სურნელიან ყვავილებს პირს არ დააბარებენ, ან ყვივილს მხოლოდ დაცხინსავე და მერე თვალები ენისლებია. ასეთები თვითონაც მტლდენ აჩაან და ფოთრებიც ფერდებჩაცვილი ჰყავთ.

ნებიერას კი გაკვირვებულნი ცურობდნენ მსუყე რამე პირში ეფლესავით ჩაუდიოდა და მუდამ მაღარამა ხორცი მალე შეისხა, ტოლებს გაუსწრო, გაიზარდა და გასულუქდა. ამას დამატებურად ფურის მსურნეულობა და აღერსი. ბერქს, რა თქმა უნდა, თავისი არ

ჰყავდა. ჯოგის სხვა მუცელგალეწილ ფოთრებს „უჯიშობებს“ ეძახდა, ნებიერიას კი პირდაპირ სულში ისეამდა. ართობდა, ატუნებდა. ნაზად ეტუსკავებოდა. მარილიან წყაროზე რომ ჩავერიდნენ, ანც ფოთრებს ახლოს არ გააკრებდა: არ ურქინონ, წყალში არ ჩაავდინონ — არ გაცივდები. დამით ნებიერა დედისა და ბერწი ფურის შუა იცვა და ცივი ნიავი არ მიჰკარებია. დღისით, არწივი გამოჩნდებოდა ცის კამარაზე, ორბი თუ სვავი, აქით დედა იდგა რქემილერილი, იქით — ლერია“.

„ფოთრებიც ვარჯიშობენ და სწავლობენ: კლდებზე ასვლას, გაუვლ ბილიკებზე გარბენას, უფსკრულზე სტომას და ერთმანეთთან ჭიღობს. ნებიერას კი დედა და „დედა“ ძალიან ციხობა ადვილებს არიდებდნენ, ე მანდ ფეხი არ დაუცურდესო, უფსკრულში არ გადმოიხეოს...“

ასე რომ, ნებიერამ ზაფხული უსრუნველად გაატარა. შემოდგომაზე დედამისს რამე ყველაზე გვიან, მაგრამ ღიად გაუდგა, თანაც აცივდა. მართალია, ორი დღისი შუა მინც თბილია და კლდეები შურისხის გადამალულ თივას დედაც უნაწილებდა და ბერწი ფურიც, მაგრამ ნაპატები ფოთრის მინც სხვაზე მეტად გაუჭირდა.

ნებიერა, საუბედროდ, მამრი იყო და

ახივების ადათ-წესით მდებრი და მამრი უნდა დაშორიშორდნენ, ხარჯიხებდა ცალკე უნდა იცხოვრონ და შინებმა ცალკე ითრია ნებიერამ ფეხი. თინისა ცალკე დედამ აღვარდვალა ცრემლები, ცალკე „დედა“; მაგრამ მამრ ჯიხის ფურად ვერავინ გადააკეთებდა და ერთ მწარედ მოსაფიან დღეს ნებიერა ხარჯიხების ჯოგში გადასასლდა.

რა ვინდა რომ ქნა, ცაკი პატრონი აღარაა. არც ზრუნვა, აღარც აღერსი. ყინვა ლოდებს აპობს. ამჟამი, რქებდაც ტრკვილი ხარ-ჯიხებში ყინულის ლეიბზე იძინებენ და წყურვილს ყინულის ლკვით იკლავენ. არ ვინდა სული გაიტანო? თოვს. ქარბუქი ძვლებში ატანს. უნაწივნებს კბილს კბილზე ნებიერა. დამით ორ გვერდივერდ ჩათვლებილ ხარ-ჯიხს შორის შეიარება და ჩაწვევდა. დეარავენ რქას. გამოავებენ — უფრის-უმცროსობა უნდა იცოდო. წამოვა თვალატირებულო, აძივტივებულო. ავის ტოლ ფოთრებში შექცებრა, მავრამ ესები მასზე მტლე და პატარები არიან. ვინ დავფარავს და ვინ გაათობს, პირივეთ, ისინი ფოთრებიან და ეთობიან. მასზე ნებიერა უბრუნდება: იქ აქ თქვენი გადია კი არა ვარო, ძიღის და სულ ცალკე წვევა.

შუბრს ყინვა. უხმება კუჭი, ლოკავს თოვლს, ძილი სათოფხვე არ გაკრება, აბაკუნებს ფეხებს, მიდის-მიდის. უნდა მთლად გაიცვას კუჭურობას, მავრამ ხად წვილდეს? არც ვა იყის, არც კვავი. აქ თუ გამოიღობი მეწინავე არ მიგიძვებდა, ყოველი ქნა და კეჭი უპირად რომ იყის. დამით კი არა, დღისითაც გადინებები და მოგვამა ჭირი...

ნებიერა მანც წრიალებს ახლომახლო კლდის ძირას. მოფარებულს პოულობს, ან გადმოხურულ ლოდს. და თავს აფარებს. მერე და მერე შედამეხისთახავს ათვლიერებს, შეუღლებს სადმე მოხერხებულ ადგილს. ან მოხერო გამოიკვებოს. როგორც კი ჯოგი ჩათვლებს, მაშინვე გატყრება და, თუ თბილია არა, სხევიზე უკეთესად მანც გრნობს თავს.

ღილით საცოდავ, დამშეულ თანატოლებს კი არ ავღვწენდა, მუხლმავარ. მრავალჭინისცად ხარჯიხებს დასდევს კუდი და, ისინი რომ კლდემი შურისხის გადამალულ თივას იპოვიან, ნებიერა ფეხებშუა გაუმტრება და. რასაც პირს მოავლებს, მოიტაცებს და ვარისს. მავრამ რომელიმე ხარჯიხე მინც მოაწვედნს რქას. მტერს მოხვდა ხარჯიხის კეტვით რქები! ამასაც გაუვლებდა. მავრამ რას ცუთავა ერთი მუჭო თივა. მავრად და ტყავად იქცა, მოიყავა, დაილია და გაზაფხულზე ცოცხალ-მკვდარმა ძლივს გააღწია.

მწვერვალზე, რა თქმა უნდა, ისევ თოვლი იდო, მაგრამ მზემ გაყინული ძვლები გაუბოძო და ღამეც იყო მომზა- ვი ადარ იყო. ქვევით მთები ხლო- ჯროლო გახდა. ნაძვებმა თეთრი ნაბდ- ები გაიხადეს და მწკანეს ახალუხების ამარანი დარჩნენ. შავი ხეების ტოტებ- საც მყვივითალო-მომწკანო ფერი დე- დოთ; მდელოებმაც, სადაც თოვლის სა- ბანი გადაფრათ, მჭრქალი, ზურძე- ტისფერი ზეწრები წაიფარეს.

გაზაფხულდა კურდღლებისათვის, შველებისათვის, ირმებისათვის. ჯინგე- ბი კი მწვერვალებში მოთინებები ელოდნენ სიმწკანეს და ქვევით ფეხის ჩაღმას არ აპირებდნენ. მთლად უა- რისი — რქებგადარებელი, გაჯიბილი მიწინავე ქვევით არც იყურება. მყინ- ვარს გასცქერის, თითქოს იქ იყოს რა- იმე მუცლის ამოსადები. ნებიერა ისე დილია, დღე-დღეზე სულ გააცხებ- და, ადგა და მეწინავეს ფეხებში ჩა- ვარდა:

— ამ დასაქვე ყინულებში რა გეინ- და, ქვევით, ქვევით ჩაივლიდი! მეწინავეს არც მოუხედავს. მხოლოდ იქვე დაყუდებულმა რქებმოღერებულმა მეორე ჯინგმა დახედა გულგრილი.

— ქვევით, მთებზე, ტყეშია, მდე- ლოებზე... — ახლა ამას შევედგრა ნე-

ბიერა, მაგრამ ეს რომ მოისმინა, რქე- მოღეროსაც ადარ მოუხედავს მისკენ. უფრო ახალგაზრდა ჯინგმა ხმადაბლა ჩაიტიქილა:

— რატომ, ნებიერა, რატომ?! — გაუთებით, გაეძვებით, სულს მოვითქვამთ.

პასუხად ახალგაზრდა ჯინგმა ცალი რქა გააკრა და ლოდზე ძივის აბო- გინებული ძვალტყავა ნებიერა კისრის- ტქებით გადმოაგდო

ქვევით ფოთრები ზოგინ აკივინდნენ და აპეტელდნენ: ეს რა თქვა, ჭკვიდან სიმ არ შეიშალო! ზოგი გაჩუმდა, ერ- თმა-ორმა; შიმშილით ამოწვევტას ყვე- ლაფერი სჯობსო, — მაგრამ ყინულის ორწოხებში ჩახეთქებულ ნებიერას რომ გახედეს, ენას კბილი დააპირეს.

გვერდებდაღებული ნებიერა ძლივს წამოგდა, გალიულ კლდეებზე ხტომა სადაღ შეიძობ და კოვს სულ ჩამოშო- რდა. ლოდში ქვევით მორჩილა გამო- რღუტულში შეებრა და ტკივილით გულმეღონებულმა სიმწრის დამე გა- თათა.

დილით, როცა ხარჯიხებში თვალს მიფარან. იფიქრა, ამ სიკვდილის წინ ერთ გადომახს მაინც მოვასწრებო, და ქვევით. ქვევით დაეშვა. მალულად გა- ძრომ-გამძირთა კარგად ეხერხებოდა და შეუმჩვენად მიილაგებოდა: მალ- ლოდებს ეტმასნებოდა, დაბლეს დაჩო- წილი უვლიდა, ქვევით და ღორღში და- წოლილი მიფოთხავდა... თან ვერაფე- რი გაეცო: ამ გამშვებული მეწინავის ხუმტარს რატომ შევეწვიო, როცა თვალნათლივ ვედავ, ქვევით ქვეყანა აყვავდა.

დალა-დაბლა თანდათან დათბა.

მოითქვა სული, ქარაფზე შეისვენა და ისევ დაეშვა.

პა. მდლოს დასაწყისთან მიადგა და როგორც კი საძულველ-თივესა და ყინვას გადასცდა, ჩაიქვეცა...

მიწა, სითბო, ღორთქო ბალახის და- მაპურებელი სურნელი! რა გინდა, სე- ლა და გული! გვერ ნაყადულიც კი მოწინავეს კრება. ჭამე, სე, გათბე, იმი- ნე, იხტუნე და გაიხარე ორი ღერი ასე- ლადთავაზობრებული ბალახი რომ მი- წინაყნა. ძალ-ღონე დაებრუნდა. წამო- ვარდა, მოუსვა პირი, ჭამა და ჭამა, ჭამა და ჭამა. მინდობი კიდევ არაფე- რი, ტყემი ყოველზე ხე და ბურქი კვერ- ტებდაებრულ ტოტებს თუთონ უწვი- ნებდა. ჩავარდა ნებიერა სამოთხეში. აე- შენდი. აქედან ფეხის მომცვლელ არა ვარო. მინდობს ტყე ამპოთინა — ცი- ვე ქარისაგანც დამიფარავს და ავი თვალთვალსაგანცო.

დღერთა თავი უსიკრში და, მოგვეყო- ლებთა. მან დრო ატარა! და ქუდაღ მშო- ლრეო და დედამიწა ქალამბად რომე- ლიდაც ნაყისფერი ცხოველც კარ- აფრთხიო — გადიწყო ზურზე ყურები და მოიცხა საწყაღმა, მაგრამ ესვე მადარ და გალაღებულ ნებიერას ის გა- ასწრებდა?! ყურებდაქვევით არსება კახალმა აიტანა.

— რა დავემართა? — გაუკვირდა ნებიერა. — რატომ გაკანაქალეს, აქ რომ არ ცივა?!

— მე-მეშინია! — ამოიყენეს საბ- რალომ.

ნებიერამ შენიშნა, დედყურას თვა- ლები აცა-ბაცა გაეცქეა.

— ასე ელამი ხარ, თუ... — არა, შიშით მე-მე-მეშარბებთა.

— ყურებო რამ გაგიგრძელა ასე უსა- შველოდ?

— ში-შოშო.

— პო, — მიუხედა ნებიერა, — სი- ცოვის, შიმშილის და წყურვილისა მცე მემინია.

— არა, მე მ-მ-მ-მგლის მემინია.

— მერე მე მგელი ვარ?!

— არა, მაგრამ თუ რაიმე გაფარ- ნდა, მ-მ-მგელი მელანდებთა.

რადაცამ ისევ გაიფარუნა. კურდღე- ლმა ძიქში ჭკრა თავი, ბეწვი ზედ შე- ატოდა გაქრა.

გატორებელი ხის ძირას ძალიან ლა- მაზი და მუქლურჯთავალმა, წყილ- რქებიანი არსება სვედიანადა უცქიროდა ჯინგს, თან წიკაზე იყო შემართული გასაქვევად.

„რა მინდა იმ რქენია და ბლვერია ჯინგებთან, ამასთან ყოფნას რა სჯო- ბია“, — გაიფიქრა ნებიერამ.

ნებიერას ისე მოეწონა ეს მშვენიე- რი, მითოლოგარე არსება, ადტაცებუ- ლმა ჩაიკვირა:

— შენ შველი იქნები, ასე მოხმობ-
ლელო...

— შველი ვარ, — თვალი ცრემლით
ავსო შველს, — თუ ყოფნა ჰქვია
ჩვენს ყოფას.

— შენს ყოფას თუ ყოფა არ ჰქვია,
მამინ ჩაიხვეწიას რალა ეთქმის?

— ჩვენ ჯიხვებზე ფიქრისაც კი
გერცხვებია, — შველმა მოკრძალებით
თავი დახარა, — თქვენს ყოფას თვალს
ვინ გაუსწორებს...

— ჩვენს?! შიშილი, წყურვილი, სი-
ციხე, უსჯარული და ჯოჯოხეთი, ესაა
ყოფა?!

მთულდენულად რაღაცამ გაილაწუნა,
ჯიხვმა იქით მიიხედა და შველი აღარ-
სად იყო. ნებიერას წინ იდგა რქებდა-
ტოტილი, ვეება, ღობიერი ხარირემი და
ვერხვის ფითოლიები ერთოდა.

ბელინიერი ვარ, რომ გაგიცანით! —
თავი დაუტრა ნებიერამ.

— პირითი, ჩემისთანა ბედგრული-
სათიგისა მუგბა თქვენი ხილვა...

— თქვენი ბედს უჩივით ასეთი სამო-
თხის მკვიდრი, ძლიერი და სეგებდნიე-
რი?!

— რად გინდა სამოთხე, თუ შიშით
სულ გხვდება და შენს ბედს სხვა განა-
გებს.

— ვინ სხვა? სადაც შენისთანა ასო-
ვანი, ამაგი და ჯორბუდა ბინადრობს, ვი-
ნაა, რომ იქ ქედს არ მოიხრის.

— როგორ გეტყობა, რომ ჯიხვი ხარ,
ასეთ ლაპარაკს აქ სხვა ვინ გაბედავს...

— უკუბ სიტყვა გაუსწდა, შეზბა; თავს
უშველი! — იბღავლა და თავპირის
მტყარევიტა და რქების ლაწალუწით გა-
იჭრა. ნებიერის კი, სანამ მოხედავს მო-
ასწრებდა, კისერში ვიღაცამ ბასრი კბი-
ლები ისე მაგარად წაუჭირა, სუნთქვა შე-
ვერა და სროტიანი აუჯარდა.

— მგელი! — ესლა ამოიხრიალა და
თვალეებზე ბინდი წაეფარა.

მგელზე ტყუილად ამბობენ, სულე-
ლიათ. სულელი რომ იყოს, იმოდენა
ტყუების და მუბთის ბატონ-პატრონი არ
იქნებოდა. მან თავისი მგლური საქმე
კარგად იცის და არც ამჯერად შემოი-
ჯიხვს სისხლი რომ გაადინა და ანგლო-
ზები დაუფრთხო, პირი უშვა. ერთ ჯიხვს
ათი და ასა უჩრია. კბილები გაილოკა,
მსხვერპლს გონზე მოსვლა აცალა და
ჰკითხა:

— ააჰ, მითხრეს აქაურობა მოგწო-
ნებია, ააჰ!

— კი, კი, კი! — დაეთანხმა მთლად
აძიგძიგებული ჯიხვი.

სად იყო და სად არა, მელა და ტურა
გამოძვინებ და მგელს აქეთ-იქით და-
უდგებენ.

— სამოთხოვო, ააჰ!

— კი, კი, კი! — მთლად თხსასვით
აკვირნდა ნებიერა.

— სხვები, შენი მოძმეები სად არიან,
არ აპირებენ ჩემს სამოთხეში ჩამოსვ-
ლას?

— უნდოდა ეთქვა, მე მათი არ ვიციო.
მაგრამ ისევ „კი, კი, კი“-ს მეტი ვერა-
ფერი თქვა.

— თოი! — მგელი ვეება ხის გადა-
ნაჭურზე ავიდა და კულზე დაჯდა, ტურა
და მელა მის ფეხებით გაწერობნენ.

— ააჰ! სწორი თქვით, მოსწონს აქა-
ურობა?

— მოსწონს, როგორ არ მოსწონს!

— რას ჰქვია, არ მოსწონს?

— ბედნიერია, ვინც აქ მოხვდება! —
ანკაწკაფდნენ ტურა და მელა, ერთმა-
ნეთს პირიდან გლუჯდნენ სიტყვს ჩამოსვ-
ლას, ააჰ! — მიუბრუნდა მგელი ჯიხვის.

— სხვებიც აპირებენ თურმე ჩამოსვ-
ლას, ააჰ! — მიუბრუნდა მგელი ჯიხვის.

— კი, კი, კი!

— რა თქმა უნდა, აღარაა დრო?!

— შეიცხადა ტურამ.

— რა უნდათ, ბატონო, იმ ყინულე-
ბში და ტიტელ კლდეებში! ამდენხანსაც
რას უცდიდნენ ამოწყდებთან, ბატონო,
ამოწყდებთან, გადამხვდებთ ეს გემრიე-
ლი თხის ჯიში, — კვერი დაუტრა მე-
ლამ.

— გავეშვით ასლა ჩვენ ეს და თავი-
სიანებს წაუღოს ამბავი, რომ ჩვენ თა-
ნანხმა ვართ, ააჰ!

— კი, კი, კი! — აბეტელდა ნებიერა,
თუმცა ამჯერად მისთვის თანხმობა არა-
ვის უკითხავს.

— თანხმა ვართ, ბატონო, თანხმა!

— იყონ აქ, თქვენი მფარველობის
ქვეშ, ბედნიერად!

— ორივემ, ტურამ და მელამ, მგლის ფე-
ხებთან ხის გადანაჭურს თათბი დააჭკურეს.
— ააჰ, რას იტყვი? — ასლა ჯიხვის
მიუბრუნდა მგელი.

— კი, კი, კი! — შარშანდელ ჩამპალ
ნემოში წარვო თავი ნებიერამ, სისარ-
ლისაგან კისერზე მგლის ნაკბილაროც კი
დაავიწყდა.

— როცა ჯოგს ჩამოვიყვან, ამ ტყეში
მეწინავე შენ იქნები! — მრავალნიშნე
ნელოვან დაუმატა მგელმა.

— ტურა და მელა შურით აღივსნენ.

— მე როგორ! — გაოცდა ნებიერა.

— მე არც გამოცდილება მაქვს, არც
სიბრძნე... მე გზა-კვალიც კი არ ვიცი!

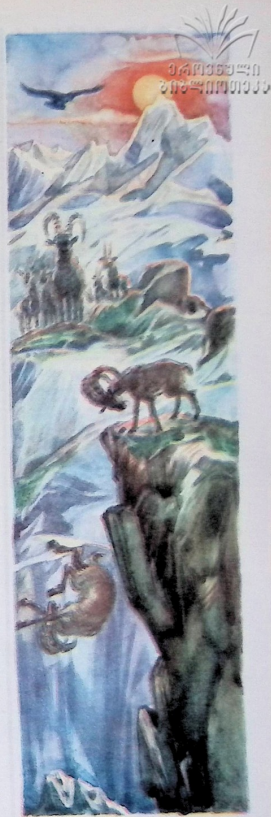
— ტყუა, გამოცდილება და სიბრძნე
ჩვენ გვაქვს...

— მგელსა აქვს, ბატონო! — ტაში
დააჭკრა ტურამ.

— მგელს მის მეტი რა აქვს! — მე-
ლამ კუდით ახლომასლო სულ გადახვეტა
შარშანდელი დამპალი ნემო. — გზა და
კვალი კი ჩვენ ვიცით, შენ არაფერი
დაბჭირდება.

— გააცივებო ტყიდან, ააჰ! — გადა-
უბრიალა თვალები მგელმა ჯიხვის ძირ-
ში გართმულ ტურასა და მელას.

— ააჰ მეტი რა მოხვლები ვართ! —

დაფაცურდნენ ისინი, ჯიხვი შუაში ჩაი-
ყენეს და ტყის ვასთავართან მიიყვანეს.
მერე ხმელი, ფართო ნეშოები მოძებნეს
და მანამ აქნიეს, სანამ ჯიხვი მალა
კლდეებში თვალს არ მიეფარა.

ხარჯიხვების ჯოგში ნებიერა დაღუპუ-
ლი გვიანთ და ნაპატები და გახვლუ-
ქებული რომ დაბრუნდა, თვალს არ და-

უკერეს. ჰიმზე შემდგარმა მეწინავემ არც გადმოხვდა, მეორემ — რქემბოლერებულმა თვალს შეავლო და აკიოხა, სად იყო.

— ტყეში! — ცოტა ადგურულადე კი უპასუხა ნებიერამ. მაძღარმა იცის ზოგჯერ შშირის ათვალწუნება!

— მერე როგორ გადარჩი? — გაუკვირდა ახალგაზრდა ჯიხეს და ისევ რქის ამოკვრა დაუპირა, გვატყუებდესო.

— შეელსაც შევხვდი! — ამაყად თქვა ნებიერამ. ყოყლონიზობა, მოვეცხენებათ, პატეიმოყვარეთა თვისება!

ახლა კი ამოჰკრა ახალგაზრდა ჯიხემა რქა, მაგრამ მუხლმომარებელ მაძღარ ნებიერას ძვრა ვერ უყო.

რქემბოლერებულმა ავი თვალთ გადადმოხვდა, მაგრამ ნებიერამ კისრსზე მგლის ნაკბილარები დაიანხა და დღუმატა:

— მგელი არაფერს არ გერჩით, მოდით და ჩვენთან ერთად იცხოვრეთო.

— მგლის საბრძანებელი? — აღშფოთდა რქემბოლერებულ ხარჯიხე.

— როგორც ულამაზუნი შვლები და ლალი ირმები...

— კურღელი რატომ დაგაიწყვდა?!

— კურღელიც... მაგრამ იქ ტქე ყველას გვეყვება, იქ იმდენი მსუქე ბალახი, გემრიელი ფოთლი და ნეკერია...

— ნებიერა ყვებოდა და თან ტტერებს ილოკვება, — პირდაპირ ფეხის გაღადამაც კი არ დაგჭირდება.

— თავისუფლება? — გაისმა ამ დროს ზვიდან მეწინავეის ზარითი ხმა.

— თავისუფლება... — ნებიერა დაიბნა, — თავისუფლება აო ვიცი... მაგრამ ბალახი ყვლამდა.

მეწინავემ რქემბოლერებულ ხარჯიხეს შეხვდა და თავი უფსკურლისკენ გაიქინა.

— ასწავლეთ თავისუფლების ფასი!

რქემბოლერებულს, სადაც იდგა, პირდაპირ იქნა მოწყდა, არწივითი დააფრინდა ნებიერას და რქების ერთი დაკვირი უფსკურლში გადაიხროლა.

სამწუხაროდ, ძალიან ღრმა და შავი უფსკურლის პირას მოხდა ეს ამბავი, ჯიხეები ამბობენ, ძირამდე ძვლებიც კი ვერ ჩაღწევდაო. ჯიხეებმა მწვერვალის, კლდის და უფსკურლისა ჩვენზე უკეთ იციან

იმ ადგილას, სადაც მოღალატის ნაკვალევი იყო დარჩენილი, არგეს აღარ დაუდგომებოდა და მწვერვალის გაღადმა, კიდევ უფრო მაღლა, მარადიული თოვლით დაფარული მწვერვალებისკენ წავიდა, საიდანაც არც ტქე ჩანდა და არც მინდობო.

ზნაოხი

აგაჟი

ა მ ს ნ ა მ მ ბ მ ბ ა

როიალია აოლაბივის წავართა უთიარათაოიღვაზაუღაა და თითოთაუის პალღვაზაუაა დაარაჩი. ნაის მიაროთ.

მეათეკლასელი გოგონა ასე ახასიათებს თავის კლასს: „ჩვენი კლასი არ იყო მეგობრული, ყოველწლიურად შეუმჩნეველად იცვლებოდა მისი შემადგენლობა, ზოგი მოსწავლე, რომელთაც ყველანი მიეჩვენენ, მიდიოდა. მათ აღკრულზე მოდიოდნენ ახლები. ისინი მალე მინაურდებოდნენ ერთი შეხედვით შეიძლება მოგეგნოს, რომ კლასში ყველაფერი წესრიგშია, მაგრამ კარგად თუ ჩაუკვირდები, ასე არ არის. არსებობს გადაულახავი გულგრილობა. მე მინდა ვთქვა, რომ ზოგიერთი ჩვენი თანაკლასელის დამოკიდებულება ამხანაგებთან ისეთივეა, როგორიც შეიძლება ექონდეს სრულიად უცხო ადამიანთან. ზოგიერთს ერთმანეთისათვის პირველი კლასიდან მოყოლებული ხმა არ გაუცია.“

არ დაფარვა, ჩვენს კლასში ყველაფერია: სიყვარულიც, მეგობრობაც და ბევრი ის სხვა; მაგრამ არ არის ამხანაგობა. გრძობ რაღაც საერთო შუზღედულობას, ინერტულობას, ერთმანეთის მიმართ უგრძობობას...“

ასეთი მდგომარეობის მიზეზი სწორადაა დასახლებული: კლასში არ არის ამხანაგობა, ე. ო. ამხანაგურ ურთიერთობებზე დამყარებული სიახლოვე.

ამხანაგური ურთიერთობა გასული საუკუნის საქმეში ურთიერთდახმარების, სწორი მიზნის, ცხოვრების საერთო პირობებით განმტკიცებულ ურთიერთობა განა შესაძლებელია? ათი წლის განმავლობაში ერთ კლასში სწავლობდით და ამხანაგები არ იყოთ? ძნელია ამის დაჯერება, მაგრამ, როგორც ჩანს, შესაძლებელი ყოფილა. თუ ადამიანები გულგრილი არიან ერთმანეთის მიმართ, ეს იმას ნიშნავს, რომ მათ არ იციან ამხანაგობა.

მათ შესაძლოა იციან მეგობრობა, მაგრამ მეგობრობა სხვა რამეა. მეგობრობაში აუცილებელია ურთიერთნდობა, ინტერესთა ერთობა, ერთგულება, ამიტომ ადამიანს არ შეიძლება ბევრი მეგობარი ჰქავდეს, ამხანაგობაში კი აუცილებელია ურთიერთინტერესი და ურთიერთდახმარება. ჩვენს ქვეყანაში ადამიანს შეუძლია ამხანაგურად მოუქყარას ყველა ადამიანს, მით უმეტეს, თუ ისინი საერთო საქმეს აკეთებენ.

ტყუალიად როდი იქცა რევოლუციის შემდეგ სიტყვა „ამხანაგო“ ჩვეულ და საამაყო მიმართად: „ჩვენი ამაყი „ამხანაგო“ ჩვეთვის ყველა ლამაზ სიტყვაზე უფრო ძვირფასია!“ — ასე ვამბობთ ჩვენი ერთ-ერთ საყვარელ სიმღერაში.

ძნელია, შეუძლებელიც კია ჩვენი დღევანდელი ცხოვრების წარბოვნი ამ ამხანაგური მიმართვის გარეშე. ეს უძველესი სიტყვია, და ყოველთვის როდი ჰქონდა მას ის მნიშვნელობა, რაც დღესა აქვს. მაგრამ უკვე მე-17 საუკუნის დასაწყისისათვის სიტყვა „ამხანაგო“ უკვე გარკვევით იხმარებოდა სამხრობო და პოლიტიკური თანამებრძოლის აღმნიშვნელად.

რუსულმა ისტორიამ ცოტა როდი იცის მაგალითები, როცა ეს სიტყვა „ამხანაგობა“ ხდებოდა სიტყვა „ძმობის“ სინონიმად და იდეური თანამზრახველები ამხანაგობის დროშის ქვეშ ერთიანდებოდნენ.

ამხანაგობა ხალხისნებში; მოძრავ სამხატვრო გამოფენათა ამხანაგობა, რომელიც ისტორიაში „პროფინანსები“ იხსენიება — რუსული ხელოვნების სიამაყე; ამხანაგობა სანჯ-პეტერბურგის ხელოსნებისა — ერთ-ერთი პირველი ორგანიზაცია რუსეთში, რომელიც მარტ-სიხმს სწავლობდა.

„ამხანაგოს!“ პირველივე დაძახებზე რომ ბრუნდებოდეს დღემდე... — ამაზე ოცნებობდა მთაოცხე. საბჭოთა მუშების, კომუნისტების, მეზობლების ამხანაგობა ჩვენს ცხოვრებას განსაკუთრებულ აზრს და მნიშვნელობას ანიჭებს. უფროსი თაობისაგან ამხანაგობის ესტაფეტა საბჭოთა მოსწავლეებმა მიიღეს.

იმ ბავშვებს, რომლებიც იყვნენ კომკავშირის საკავშირო ცვას ბანაკ „ორლონიოვიკა“ მთელი ცხოვრების მანძილ-

ზე გაყვებათ ამხანაგობის შერჩენების ეს განუმორბეული გრძნობა.

„სააღმდეგო ტაკუნებს ცეცხლოდებელი ფიჩხი შე შეკვეთრი ბავშვებს, და ყველა მათთვის უკვე აღიხდის ნაცნობი, ახლომდელი ადამიანი შეგნია; აქ, ამ ბალნაში, სადაც გაიმდებოთ გრძნობ ამხანაგის მხარს, გაცილებით უფრო ადვილია კაცის გაცნობა, ვიდრე მასთან „ერთი ფიჭი“ მართლის შექმნის შემდეგ.“ — წერს გულერი მაკაროვი კირივის ოლქიდან.

აუღესი გასილვეი ლინინგრადის ოლქიდან კი წერს, რომ სახანაყო რაზმში ბავშვები ერთი ცხოვრებით ცხოვრობდნენ და თითოერთსა მათგანმა შინ წაღიო რადაც თავისი, თუმაც „ჩემი აზრით ის ყველასთვის საერთო იყო“.

150 ათასზე მეტმა ყმაწვილმა გაიარა „ორლიონოკის“ სკოლა ნაბაკის არსებობის 15 წლის მანძილზე. აქ ყველა ისინი სწავლობდნენ ამხანაგობას.

განა ამხანაგობა თავისთავად არ იბადება, განა მას სწავლა სჭირდება? როგორც ჩანს, სჭირდება.

ამხანაგობა იწყება იქ, სადაც არის ურთიერთინტერესი, სადაც ერთის სიხანაგობის, სასურუნაგის, მწუნარუნაგის ყველანი ინიაწვილებენ, სადაც ურთიერთმანარუნაგობა და დამარუნება ყველაზე ნაკლებად მიმთხვევლი საქმესაც კი სახალისოს და იოლს გადის, რადგან შენს გვერდით ამხანაგები არიან.

ბევრი გზა უნდა გალიო, ბევრი ჭირი და ლხინი უნდა გაიზიარო, რომ ამხანაგობის ისეთი გრძნობა გავიცადო, როგორზედაც ერთ-ერთი მეთაველასელი გოგონა წერს:

„ჩვენს ურთიერთობებში გარდა რაღაც ახალისი ჩვენ მიხვდით, რომ კლასი ერთი მოლიანია და მისი ცალ-ცალკე ჯგუფებად დაყოფა არ შეიძლება. ჩვენს კლასში, ცხადია, არიან ბავშვები, რომლებიც ზოგიერთებთან უფრო მეტად

მეგობრობენ, ვიდრე დანარჩენებთან, მაგრამ ამ ჯგუფებს შორის სიმორგ არ იგრძნობა. თითოეულმა იცის: რომ რაც არ უნდა მოხდეს, მას მხარს დაუჭერენ არა მარტო მასობლები, არამედ მოეული კლასი ჩვენ გაგვიჩნდა ერთობის ის მშვენიერი გრძნობა, რაცზე ადრე მხოლოდ ოცნება შეგვეძლო. მთავარის ის არის, რომ ჩვენ შევიძლია ვთქვათ: „ჩვენ“ ჩვენ ძალიან ხშირად გავდივართ ქალაქგარე, შესანიშნავ საღამოებს გმართათ! ყოველ შეიხებში მოუშენებლად ვვლით ჩვენს ტრადიციულ „გვირილას“.

მხოლოდ იმ კომკავშირულ კოლექტივებში, სადაც ყმაწვილების ურთიერთდამოკიდებულება, მათი საქმე და მოქმედება ნაკარანხვეია ამხანაგებისათვის დახმარების გულწრფელი სურვილით, იმის წადილით, რომ დაეხმარონ ამხანაგს, გარდაც უკეთესი, დიანახოს რაშია მისი ძალა, რომ პირდაპირ, ვაგვაცუზრად მუუთაითონ ნაკლზე, — მხოლოდ ასეთ კოლექტივში იქცევა კომკავშირულთა საზოგადოებრივ-პოლიტიკური აქტისტაცია ამხანაგების სკოლად.

როდესაც კრიტიკა ნაკარანხვეია ადამიანზე ზრუნვით, როდესაც ადამიანი გრძნობს მისადმი კოლექტივის კეთილგანწყობას, რომელიც სწორედ იმიტომ არის კოლექტივი, რომ არ უნდა შეუპოვდეს თავისი ამხანაგის ნაკლს, მაშინ, მაგალითად, ასეთი დახასიათება იქნება არა საწყენი, არამედ საკუთარ თავზე მუშაობის საშემდეგ პროგრამა:

„ბოროს ა! კომკავშირული კრება ყურადღებას ამასკილებს შენს უტაქტო საქციელზე, თანაკლასელების მიმართ ცინიკურ დამოკიდებულებაზე. შენ თავშეუკავებელი ხარ, უხეშოდ მასწავლებლებთან, განუწყვეტილივ ქმნი კონფლიქტის ბიუროს წევრებთან, რასაც ჩვენ განვიხილავთ, როგორც საკუთარ თავზე შენი სუსტი მუშაობის შედეგს. კომკავშირული კრება თვლის, რომ შენი საქციელით

კოლექტივში შენ მნიშვნელოვანწილად გააუფლებს იმ კარგი, რაც ლინინგრი ჩათვლისა ბევრი კადლებსულების შესრულებით გააკეთე.

კრება ჩრჩევს. შეადგინო თვითონურის ფართო პროგრამა და სერიოზულად დაეხმარე ადამიანებთან შენი დამოკიდებულება“.

თქვენ, ცხადია, მთავრად ურადლება იმას, რომ კრებამ ნაკლთან თვითონურიის ა-ს დაღებიანი მხარეებზეც ხსენებით აღიწინა. ამხანაგობა ძლიერია სწორედ აი ამ სურვილით, — ადამიანში უპირველეს ყოვლისა გამომყო მისი დაღებითი მხარე.

როდესაც არ არსებობს სურვილი და უნარი, ადამიანში უპირველესად აღმოაჩინო კარგი; არ არის ნამდვილი ამხანაგობაც.

როდესაც ბანაკ „ორლიონოკის“ წევრები თვითონ გამოსახობვარ სლავურთხამეს „მიამზე ჩემზე“ იკრიბებთან, ისინი ერთმანეთს ბევრ კრიტიკულ შენიშვნას აძლევენ. მაგრამ ეს კრიტიკა ნაკარანხვეია კეთილი სურვილით, ნახონ თავისი ამხანაგი გაცილებით უკეთესი, ვიდრე დება არის. და ეს ყველას კარგად გავიგებს.

ყველაზე მეტად კრიტიკაც კი სახანაგობა და მანიანისათვის, თუ იგი ამხანაგურია, თუ იგი ნაკარანხვეია ატაციის-ცნობისა და დამარუნების სურვილით.

ამხანაგობის გრძნობა უმწეობრივია გრძნობა. მხოლოდ მას შეუძლია გახდეს ნამდვილი მეგობარი, ვისაც აქვს ამხანაგობის გრძნობა. სხვანაირად რომ ვთქვათ, ის, ვისაც არ განუდის ამხანაგობა, ვერ გახდება ჭეშმარიტი მეგობრის ღირსი, რადგან ორი-სამი ადამიანის შეგობობა ვერ იარსებებს დანარჩენების მიმართ გულგრილობისა და განკუთხობის ატმოსფეროში.

3. იანაშვი

ს ი მ მ რ ნ ბ ა ე ა ხ ა ძ ე

თავის
ღრმზე

წინაპარი

რატა

თავის ღრმზე ყველაფერი იქნება...
დასაბარი უნდა დაიბაროს,
თავის ღრმზე შემოდგომაც იქნება,
მეხე მინდობში იამ განიხიოს,
ჯუხის ყლორტი მეურ მუხა იქნება,
დევაცადლო, მხრები აიყვაროს.

რა მავა ჰქონიათ,
რა ძალა, რა ჯანი...
ხელში პაპანკმის
მიჭირავს ხანჯალი.
ცრემლი მექალბა
წინაპრის გარჯაზე:
„დაიცვ მაშუალი!“ —
სწერია ხანჯალზე.

აღარ ამოდის ბუხრიდან კვამლი,
სოფელში დარჩა სულ ათი კომლი.
აღარ ბღვიან. მთებში ხარუბი,
სასლესი განხედა ნასახლარუბი.
აღარ ეწყვა სოფელს ჭვანას,
არავინ ჰყვება ბუხართან ზღაპარს...
სახხნავ-სახხისის უარყოფელი,
ქალაქი წასულა მთელი სოფელი.

კვარტალური
დისკუსიის —
„ამხანაგმა
დაზუსტა...
რა
ილინე
შენი?“

სოციალ-დემოკრატიული პარტია № 11

ბავშვის გულში ჩავისჯლოთ

„პიონერის“ მე-8 ნომერში მოთავსებული წერილი „ამხანაგმა დააშავა... რა ილინე შენი?“ საცხები თ საშარტოლიანად გმობს პიონერულ მუშაობაში აქა-იქ კიდეც არსებულ ფორმალისმს და ინერტულობას სხვისი საქციელის მიმართ.

საქართველოს კომკავშირის XXXI ყრილობაზე ხაზგასმით ითქვა, რომ უყურადღებოდ არ უნდა დარჩეს არც ერთი მოზარდი, მუდამ ვაკონტროლოთ მათი საქციელი, აქტიურად (ამავე დროს, ფრთხილად და ტაქტიკურად) ვეროვდეთ მათ შეხედულებათა და მისწრაფებათა ჩამოყალიბების პროცესს. მთავარია, თითოეული ბავშვის ბედი გულოთან ახლოს მივიტანოთ, ჩვენი არსების ნაწილად ვაქციოთ. მაშინ სიძნელეებსაც დაძვლვით.

აი, ერთი მაგალითი:

სკოლა-ინტერნატში მოიყვანეს დედით ობოლი გო. თავიდან ბავშვი ვერ შეეგუა სკოლა-ინტერნატის რეჟიმს, უფრო თავისუფალი ნაგარიდ ერჩია. გაკვეთილებს არ ამზადებდა, აღმზრდელების დაუყოთხა-

ვად მილიდა სახლში, მოხუც ბებიასა და ბაბუასა და მუღებდა ფული მიეცათ მისთვის. მის შემდეგ კი ტინსტად ღმობიერად ექვეოდნენ. ბავშვს, რაგონს, ჩელოდ არ ემეტებოდათ. ამასობაში ბიჭუნა ჭუჩის გავლენის ქვეშ მოექცა.

გამოვიყენეთ ინდივიდუალური მუშაობის სხვადასხვა ფორმა: გასურბება, რჩევა-დარჩევა, საგნ. გებო პიონერული დავალების მიცემა და საგარეუბული ინფორმაცია საკუთარ საქმიანობაზე. თანდათანობით გამოვარკვიეთ, რა უფრო აინტერესებდა ბავშვს და დავალებებს ამის მიხედვით ვურჩევდით. მალე თაოსნობაც გამოიჩინა — რაგონს ფეხბურთის გუნდი ჩამოყალიბა, ნორჩ მხარეთმცოდნეთა წრეშიც ჩაეწერა. ამას პიონერები სიხარულით შეხედნენ. მალე გ. თ.-ს დავალო ერთ-ერთი თემის შესწავლა; მანვე სიამოვნებით იყისრა და მშვენიერად შეასრულა კიდეც დავალება. ამის შემდეგ იგი სწრაფად დაუახლოვდა ამხანაგებს და მათი მეგობრული კოლექტივის აქტიური წევრი გახდა.

თხოუმეტი წელია ბავშვებთან ვმუშაობ. თანდათან ვრწმუნდები, რომ მოზარდებს უფრო სწორად უნდა ვენდოთ. არა მარტო შიშველი და ტლანჩი კონტროლი, არამედ ზედმეტი მეურვეობაც ზოგჯერ არასასურველ ეფექტს იძლევა. მოზარდთა დანაშაულის არიდება შესაძლებელია, ოღონდ უნდა გვახსოვდეს და შემოქმედებითად გამოვიყენოთ მაკარენკოს პრინციპი: „რაც შეიძლება მეტი მოთხოვე ადამიანს, რაც შეიძლება მეტი გაანდე და რაც შეიძლება მეტი პატივისცემით მოეციდე მას“.

სულიყო პასიპაია,

გვეგეკორის რაიონის სალხინოს სასაბოტო სკოლა-ინტერნატის უფროსი პიონერბელმძღვენელი.

ნახატები „პიონერული ღაშრობა“ და „შპვ ზღვაზე“ მირაბ ჰაბეშტარძის, მახარაძის რაიონი, გურიანის საშ. სკოლა, VIII კლასი.

ჩვენი პაპოქმედება

- ვოლდემარ, სად ცხოვრობ შენი?
- მე ვცხოვრობ იქ, სადაც ცხოვრობს დედაჩემი.
- დედაშენი სად ცხოვრობს?
- დედაჩემი ცხოვრობს მამაჩემთან.
- სად ცხოვრობს მამაშენი?
- მამაჩემი ცხოვრობს სახლში.
- რა ჰქვია შენს პატარა ძმას?
- მე არ მყავს ძმა.
- შენს პატარა დას?
- მე არ მყავს და. მე არც და მყავს და არც ძმა.
- შეუძლებელია! კი მაგრამ, ვისთან ჩხუბობ?

ფრანკულიდან თარგმნა ნანა ავთიშვირამ, თბილისის 159-ე საშუალო სკოლა, VI კლასი.

მეგობრული სიტყვის კალა

იმ დისკუსიის თემა, რომელაც ახლა „პიონერის“ ფურცლებზე მიმდინარეობს, ძალზე აქტუალურია და ყველამ, დიდ-მა თუ პატარამ, გულთან ახლოს უნდა მიიზაროს იგი.

მართლაც, დიდი ძალა აქვს ამხანაგის (თანატორის თუ უფროსი ამხანაგის) დროულ ჩარევას, მხარში ამოდგომას, ზოგჯერ ერთ სიტყვასაც კი, თუკი ეს სიტყვა არა ბიჭუნის დიდაქტიკოსის და გულცივი ტყუისდამრიგებლის, არამედ თანატორის, მეგობრის პოზიციიდან არის ნათქვამი.

ამ თხუთმეტიოდ წლის წინათ დასავლეთ საქართველოს ერთ-ერთ რაიონში ვმასწავლებლობდი. ჩვენს სკოლაში ერთი ძალიან ნიჭიერი მოსწავლე იყო, სახელად ბიძინა (გვარს არ ვასახელებ — გაითუ ეწყინოს: ახლა იგი ცნობილი ინჟინერია). ამ ბიჭუნამ მეზუთე კლასი ხუთობით დაასრულა და მამამ იგი ახალ თასალი ფოტოაპარატით დააცილდნო. ბიძინა სიხარულით ცას ეწეა და მთელ ზაფხულს წივი არ აუდია ხელში, ის კი არა, პირველმა მეოთხედმა ისე ჩაიარა, ფოტოაპარატის, ფირნა და ფოტომასალების გარდა აღარაფერი ახსოვდა და

დღიური თანდათან სამებოთ აეგოს... შინ ბიჭს მართი მოხუცი ბებია მკაცრად (მშობლები ხანგრძლივ მივლინებამო გაემგავრინეს), რომელსაც შვილიშვილზე მუც და მოვარე ამოსდიოდა და სასაყვედუროდ ვერ იმტებდა. ბიძინა ამით საარგებლობდა, დაბრუნდებოდა თუ არა სკოლიდან, ჩანთის მიკვდებდა. ფოტოაპარატს ხელს დაავლებდა და გასწვლად ქუჩებსა და ხეივანებში სახეტიალოდ სიმართლედ უნდა ითქვას, მშვენიერი ალლო ქვინდა, კარგ სურათებს იღებდა, ორ-სამჯერ გაზეთებშიც კი დაუბეჭდეს... მაგრამ სკოლა? სწავლა?

საქმეში პედაგოგები ჩაერჩინენ, მაგრამ კალაპოტიდან ამოვარდნოდ ბიჭუნა არც დარიგებამ გაჭრა და არც მკაცრმა გაფრთხილებამ ბიძინა ხალისით დღემ პირობას, ხვალისად უკეთ ვისწავლიო, გამოსწორდებო, მაგრამ მეორედ დღე გათებდებოდა და იგივე მეორედებოდა მერე ფოტოსურათების ფულზე გადაღებაც დაიწყო... ერთი სიტყვით, ბიჭი თანდათან მიღლიდა ხელიდან თქვენ წარმოიდგინეთ, გამოსავალი ისევ მისმა რაზმის ხელმძღვანელმა იპოვნა

აი, როგორ მოხდა ეს: სახალწლოდ რაზმის საბჭომ ბიძინას ხუთისანთა ფოტოალბომის გაფორმება დაავალა. ალბომს უნდა აესახა ხუთისნების (15-მდე ასეთი ბავშვი იყო სკოლაში) ცხოვრება სკოლაში და მის გარეთ. ბიძინამ საამოვნებით მიიღო და:

კალბა როგორც ჩანს, შრომა და მინა დამუშავ არ დაუკლია და ორივედ რაში ისეთი ალბომი შეადგინა, ავთვალს არ დავნახებოდა და აი, რაზმის ხელმძღვანელი ეუბნება ჩვენს ფოტოსხელს:

— ყოჩაღ, ბიძინა, მშვენიერი ალბომი გაგიკეთებია, ნამდვილი ოსტატი ხარ! მაგრამ გული კი მწყდება: უფრო კარგი არ იქნებოდა, აქ შენი სურათებიც რომ ყოფილიყო? ბოლოში ასე მივაწერდიო: „ალბომში გააფორმა ხუთისანმა მოსწავლემ ბიძინა ბ-მამა“. ხომ ასე აჯობებდა გისუხ ნაკლები ბიჭი ხარ, აქამდე თუ ხუთებზე სწავლობდი, ახლა აღარ შევილია თუ რა?..

ბიძინას მამივე შეეცვალა სახე ხმა არ ამოუღია, ხელმძღვანელს თვალთაარი და ფანჯარაში გადაიხედდა ყურის ბიბილოთები გაუწითლდა.

სწორედ იმ დღიდან ბიძინამ სწავლას მოუშატა და სულ მალე ისევ ჩადა ხუთისანთა რიგებში...

ხედავთ, ბავშვებო, რა ძალა აქვს დროულ სიტყვას? რაზმის ხელმძღვანელმა სწორედ სიტუაციის შესაფერისი სათქმელი გამოძებნა და აკი უსტადეც მოახდინა მისანამ! ის ხელსაყრელი წივი ხელიდან რომ გაეშვა, ვინ იცის, რა კაცი დადგებოდა ბიძინა!

ნორა ბაჩანიშვილი.

ბობილის მე-15 საშუალო სკოლის კარტული ენისა და ლიტერატურის მასწავლებელი

საქართველო

შენი მზე ხომ სხვა მზე არის, ლამაზი და თაკარა, ნალვერდელი ბლუჯა-ბლუჯა თაყზე გადამაცარა. შენი დამე ბანგი არის, დამავიწყა ნათული, შენი მთავარე ალი არის და ვარსკვლავი — სანთელი. შენი მიწა, ეგზომ წმინდა, აფფუკი და თბილია; შენი წყარო, ციციციველა, მარბათივით ტკბილია. შენი ზეცა სარგე არის, მოჩანახსე, კრიალა; შენი თოვლი მზურვალეა, სუსხიანი კი არა. სათაყვანოვ, საოცნებოვ, შენ არ ჰგავხარ სხვას ყველას შენ, შენა ხარ, საყვარელო, საქართველო — სახელად

ზაზა ჯამნარამი.

ბობილის მე-15 საშუალო სკოლა, X კლასი.

გერმანიის
ბიზნისი

ხუმი ნაღვარი მიჭირს

ვლადიმერ
ასლამაზიშვილი

მ თ ხ რ ა ა

მხატვარი
ვახტანგ გულიაშვილი

— რით იქნება ძვირფასი, თუ გიბრის მერხი არ არის?
 — ნაღვლიანად გაიღიმა მკაცრად.
 — ვინ იცის, იქნებ ამ მერხზეც იცადა გიბრის!
 კმაწილები და ღუბლით დაფანხმებენ შიტოს, ოღონდ
 ყველას — ჩალიანურებსაც და წანიანურებსაც ერთი ფიჭვი
 უტრიალებდით თავში, მამ რა იქნა ძველი მერხი?
 — სოფელში მოვიკითხეთ, უკვალოდ ხომ არ გაჭრებოდა.
 — ურჩია შიტომ. — თუ რამეს გაიკეთებ, შეგვატყობინებ რა!
 დამარებულები გამოპრუნდნენ. შიტომ სტუმრები ავტო-
 ბუსის განვრცობამდე მიაცილა. დაეშვიდობა და შინსაკენ
 გასწავა. მათ სწოვს წითელმა ელოსისაქვამ ჩაიჭროლა. ზედ
 ასმასი და მისი მძაყები ისხდნენ არხეინად მიიმღეროდნენ,
 უცან მესამე ბიჭი მისდევდათ.
 ზურგიომ თვალი გააყოლა და ჯავრიანად წარმოთქვა:
 — გვატყუებენ. გავა ცოტა ხანი და ის მერხი მაგათთან
 აღმოჩნდება, აი, ნახათ ჭკინით, თავი დაეკანებე? ისეთ
 დროს დაუცემი, აზრზე არ იყენენ, დამაყადონ!
 თემურმა ხმა არ ამოიღო, მარტომ მაკა გაუპასუხა:
 — ეჭვიანი ხუ სარ, ზურგიო. ნათქვამია, ქურდმა ერთი
 ცოცხა მკანა, დამკარგავმა ათასით, ვფიქრობ, მერხი სო-
 ფელშია, ქურდი იქ უნდა ვეძებოთ, რას იტყვი, თემურ?
 — შეეცაე მონია, — დაეთანხმა თემური.
 როგორც იქნა. მტვრით გადათურებული ავტობუსი მო-
 კიდა.

დილით, სკოლაში მისულეს, უცნაური ამბავი დახვდათ —
 ვილასის სარდაფი გაეტეხა და სკოლის გალაგვისათვის მო-
 ტანილი ცემენტის მოყვარა. სარდაფთან თავი მოყვართ სკო-
 ლის დირექტორს, ზაქარას, მასწავლებლებსა და მოსწავ-
 ლეებს.

ზაქარა სარდაფის კართან იდგა, შიგ არავის უშვებდა, ინს-
 პექტორი თორღვა უნდა მოვიდესო. ისიც მალე მოვიდა მო-
 ტოცილით, გატეხილი ბოქლოში ყურადღებით გასინჯა, სარ-
 დაფი დაათვალიერა, ეზოშიც მიიხედ-მოიხედა.
 — მანქანით არის წაღებული, — დაასკვნა და ზაქარას
 შეიბრუნდა: — ვისმეზე გაქვს ეჭვი?
 — რა გითხრა, — ხელში გაშალა ზაქარამ, — ჩვენს
 სოფელში ამისთანა ამბავი დღეი ხანია არ მომხდარა, ცილს
 ვერავის დაეჭვებ.
 ინსპექტორმა აქტი შეადგინა, სარდაფს კარი დაღუპა და
 წავიდა.
 — ვეცე ჩვენი მერხია, რომ მოიპარეს? — თქვა მკაცრად.
 — მეღას საქათმის კარზე გაუთუნებდომ, ქურდი ვერ დაი-
 მალემა, — გაეპასუხა თემი.
 ...გაკვეთილების შემდეგ თემურმა თქვა: დღეს დედაჩემი
 ჩამოსის თბილისიდანო, და შინ გაიქცა.
 ზურგიოს ფიჭვი ისევ დაკარგულ მერხს დასტრიალებდა.
 მაკას უთხრა, გული მეუბნება, მერხი აქ, სკოლის ახლოსმხლო
 რომელიმე მცხოვრების ეზოში უნდა იყოს, მოდი, ვიართო
 კარდაკარ, ვიკითხოთ, იქნებ ვინმემ საფიცრედ წაიღო.
 ორივენი სკოლის გვერდით პირველივე მოსახლის ეზოში
 შევიდნენ. სახლიდან თავზე ხილბანდწაკრული ქალი გამო-
 ყვიდა, ბავშვებს მოსუმიანა, თქვა, ჩვენიან მავისთანა არაფერი
 მოიძებნებოდა. შემდეგ კიდევ მექვს ოჯახს მივაიხიხეს, მაგრამ
 ამაოდ კუტიკოლას სახლიან რომ მივიდნენ, ძეშვის ღობეს-
 თან გაჩერდნენ. შიგნით შესვლას არ აპირებდნენ, — ამა ამ
 მოხუცს რად უნდოდა ძველი მერხიო.
 — ემაწვილები გამოპრუნდნენ, მაგრამ უცებ ხმა მოესმათ: მი-
 შველეთო. ერთმანეთს გაოცებით შეხედეს.
 — გაიგე? — წაიზურულა მაკამ.
 ზურგიომ თავი დაუქნია, ორივე სახლს მიაჩერდა.

— მიწვეული, ხალხი არა ხართ? — მოისმა უფრო გარკვევით.

კუტიკოლას ხმა იყო, ამ დროს გომურში სახედარმა დაიკროცხა, მას ქათმები აკეცენ კრიან-კრიანით.

ზურგიკო ჭიჭიანი გეცა, რაზხა ხელი აპკრა და ეზოში შევარდა, უკან მაკა მიჰყავდა. სახლთან მიიჩინეს და გარჯე დააკაუნეს. პასუხად გულსაკლავი კენქვა მოისსა.

ზურგიკო ფრინოლად შეაღო კარი და თსლიში შეიხედა. კუტიკოლა რკინის საწოლზე გახვდელი იოვა, ხელები მიყავდალუბუღოვით გულზე დაკვირვდა და გაფთხობებული ჭერს შესცქეროდა. იგი ხეინავდა, ლაზის სული თან ამოყოლებინა.

მაკა საწოლთან მიიჭრა.

— კოლა პაპა, ცუდადა ხარ?

მისუცმა თავი ოღნავ მოაბრუნა, ყმაწვილები შეათვალიერა და ისევ ჭერს მიაჩერდა.

— ძალიან, ბალღებო, ძალიან ცუდადა ჩერ, მთელ ღამესაც ცუდად ვიყავი; ახლა უარესი დამებრდა. გინი ხმა, ვაი... — მისუცმა თვალები მაგრად დახუჭა, — ხმა ვერაგის მივაწვდი-ვი, რომ წყალი მაინც მოუღვინებინა! — დამხდარი, გაგარ-ვარებოლი ტრუქები ენით მოთოვდა და განაგრძო: — სიციხსა-ცე ვიწვევი, სულ ჭირის ოფლიმ გეყვარე, ბალღებო!

ყმაწვილებმა ჩანთები იატაკზე დაყარეს. ზურგიკო ოთახი მოათვალიერა, ფანჯრის რაფაზე თიხის პირმოტყეპილი კიკუ-რა შენიშნა, ხელი სტავა, რომ შეაფიქროსთვის წყალი დე-ლევიებინა, კოკურა ემსუბუქა, შეაძუწყარა, ცარიელი იყო, წყლის მოსატანად გარეთ გაეხარა.

მაკამ მისუცს შუბლზე ხელი დააღო. თითები ოფლმა დაუ-ნამა. ავადმყოფს მაღალი სისხე ქიწინდა.

— ნუ გეშინია, კოლა პაპა, ზურგიკო წყალს ახლავე მთარ-ბენინებს, გქმისაც დავეპახებო.

— მიწვეული, ბალღებო, — კოლას თვალები ცრემლით ავსო. — კაი დიდას, რა სასლამაობით ვიყავი გეშინია. რა დამტკბავა, აქი, მუეველიმ რაღაც ჩამწვდა, წუხელ იგურე არა-ფერი და, დილას აქეთ ოთო, რა შემოღონა, არაქეთი გამოშა-ცალა ამ ტალიშმა, ამან!

— გული გამიგრე, კოლა პაპა, ნუ გეშინია! — მაკამ ოთა-ხი მოათვალიერა, კედელზე ჩამოკიდებული ქურთუკი შენიშნა, ჩამოიღო და მისუცს ფრთხილად დაახურა.

ზურგიკომ წყალი მოიტანა. მაკამ არ გაუშვა, რომ ავადმ-ყოფისათვის დალევიებინა — კოლა პაპამ თქვა, მუეველიმ რაღაც ჩამწვდა. ამ დროს უკეთილად წყალს არ აძლევენ, სა-შინიათ.

გადაწყვიტეს, გქმში მოეყვანათ, ზურგიკო საეკიმო უბნისკენ გაეხარა.

კუტიკოლამ წყალი მიითხოვა.

— ცოტაც მიითმინე, კოლა პაპა, მალე ექმში მოვა და წყალსაც დაგაღვინებთ.

კუტიკოლას წყალი აღარ მოუთხოვია, შეჯავრული ნიკაპი ნერიკოლად მოიტქეპა და ჩახსტილი ხმით წაშოიწყო:

— დახე, რა მაყო, იმ მამაძაღლმა, რას გადამყარა! უარი ვერ უთხარია, რო ავწიე, ტყვიასავით მძიმე იყო, ავწიე და მუეველიმ რაღაც ჩამწვდა. ახია ჩემზე! არმად ნაშოფი ვის რა შეჩერება, რომ მე შემჩნებოდა. ვაი, ფულმა როგორ დაგაბარ-მაკა, შე ოხერო ჩემო თაო! ნეტა ფეჩი მამტებოდა და არ გაე-ყოლოდი...

მისუცს ლაპარაკი სახედრის ყროყინმა შეაწყვეტინა.

— საცოდელი, მოგაგადა ჩემი ხელი, მივლი დღე უსტელ-უტმელი რომ ხარ გამოკეტილი? — კუტიკოლამ თავი სინახუ-ლით გადაქინა, თვალები დახუჭა.

მაკა ეზოში გავიდა, გომურის კარი გამოაღო. ნაცრა სახე-დარმა ჩაიფრებუნა და გარეთ გამოშავუნდა, გომურის გვერ-

დით მიღმულ წყლით სახეე ვედროსთან მივიდა, ხარბად და-სწყო ხერემა.

მაკამ საქათმესაც მიაშურა, ქათმები გამოუშვა, ქერ-ფი-სის ქოთინი დაუკარა.

ჭიშკართან სასწრაფო დახმარების მანქანა გაჩერდა.

მანქანად ექიმი ვანტანი და მაკას დღმა გადმოვიდნენ. მაკამ დედასთან მიიჩინა, უფრო რაღაც უქურულა. ექიმმა კუტიკოლა განისჯა, სასწრაფოდ საავტომობილო უნდა წაიყ-ყვანინათ, თქვა. მძღობლა საუკეთ მოიგდა...

ინაჩნა რომ წავიდა, საუკიომ სასლის კარი გამოკეტა.

— წავიდეთ!

— სახედარი? — თქვა მაკამ.

მისერი ნაცრა ეზოში დადიოდა, ვაშლისა და ლეღის დაე-ვალულ, ნადრედად ჩამოცვივნი ხმელ ფოთლებს ჩიჩვირით ჰკრფოდა, მათიშისსაგან ათასჯერ გადაწიწვნილ ბალახს თი-რინად გლვკდა და ახრამუნებდა, სადნაღაც ჭარისკან მო-ფრიალებული გაზუთის ნახევი იბოვა და ისიც დაღებო.

— საძმარზე გაუწვიეთ! — ზურგიკო სახედარი ეზოდან გაზუე გაავდი. ჩანთები აიღეს და შინისკენ გასწიეს.

ორივეს ფიქრი კუტიკოლას დასტრიალებდა.

— ნეტავი რა დაემართა? — ფიქრიანად იკითხა ზურგიკომ.

— წუხელ მუეველიმ რაღაც ჩამწვდა, — გაახსენდა მო-ხუცის ნალაპარაკები მაკას, — რო ავწიე, ტყვიასავით მძიმე იყო!

— რა ავწიეთ?

— რა ვიცი, არ უთქვამს, ვიღაცას კი ლანძღავდა, ეს რა ჭირს გადამყარა, ფულის შოფის სურვილმა დამაბრმაკა, ქე-რდობით ნაშოფი ლეკმა ვის შერჩენიათ.

ზურგიკო შევდა, მთლად სმენად ქვეუღიყო.

— ეგრე თქვა?

— უხსტად!

ზურგიკო მაკას ნაამბობმა ააფიქროდა, თვალწინ სკოლის ბოქლომატყეპილი სარდაფი წარმოუღდა.

— მაკა, კუტიკოლაც ხომ არ ურევია ცემენტის ქურდობაში?

— საიდან მოგელანდა, ზურგიკო! — საყვედურით თქვა მაკამ.

— შენი ნაამბობიდან. დაუკვირდი, ფულმა დამაბრმაკა, რო ავწიე, ტყვიასავით მძიმე იყო, ვიღაცასაც ხომ ლანძღავ-და. ჩანს, იმ მძიმე ტვირთის აწვევაში თუ ზიდვამი შევლოლა, თანაც ვის ამბავს ვაწვდის მომხდარა!

— რა ექვიანი ხარ, ზურგიკო!

— სრულმზობიაც არა. კუტიკოლა ვიღაცამ ფულს გააბ-რიყვია, ხს ვიღაც ცემენტის ქურდი. თემურის მამასთან წაიყ-დეთ, ყველაფერი გუამბობ. იმან კი, რაც კოლა პაპამ ილა-პარაკა, შემოდნა ცემენტის ქურდის კვალთან მიგავყვანოს!

მაკა არ ჩქარობდა.

— განა ღირს მაგ დავიდარბაში ჩვენს ჩარევა?

— რაო?! — გაცდა ზურგიკო.

— ცემენტს ვინ მოიპარა, მაკას უფროსები თითონ გამო-არკვევენ. მამა ამბობს — უფროსების საქმეში ნუ ჩაურევი, ცხვირს ნუ წაჭყოფ, ჩვენ შენზე კარგად ვიცი, რა უნდა გა-ვაკეთო, როგორ უნდა მოვიტყეოთ, ამასვე ამბობენ ბებიაცა და დედაც. ცემენტის ქურდის პოვნა თემურის მამას არ გაუ-ჭირდებია.

— რას ამბობ, მაკა! თუკი ქურდის კვალს მიგავლით და მილიციას ნი პოვნაში მივეჭმარებოთ. განა ეს უფროსების საქმეში ჩარევაა? ვთქვათ, ვაგწუზილით კიდეც, ეჭვი რომ გა-მართლდეს, მერე? სირცხვილით საღდა გამოიყოფთ თავს?

არა, მაკა, შენ როგორც გინდა. მე კი ჩუმად არ ვიქნები, —
თქვა ზურიკომ და სასოფლო საბჭოსაკენ გაემურა.

მილიციის ინსპექტორის თორღვა გვარლიანის სამუშაო
ოთახი სასოფლო საბჭოს შენობაში იყო მოთავსებული. ზუ-
რიკო ფრთხილად დააწვა კარის სახეურს, არ გაიღო. საბ-
ჭოს შიგრიკმა უთხრა, თორღვა რაიონის მილიციაში გამოიძა-
ნეს, როდის ჩამოვა, არ ვიცი.

საბჭოდან რომ გამოვიდა, ზურიკომ მოედანი გადაჭრა და
შინისაკენ გასწია.

გზაზე ზაქარა შეხვდა. ხელში შაქრით სახვ ქაღალდის
პარკი ეჭირა.

ზურიკო მწეს აეტორღვლა. ზაქარამ მოხედა, რატომღაც
სახვ უსამოფნოდ დაღრიკა, ეგონა, ბიჭი მერხის შესახებ
ჭკივნებდა ისევ.

— ხომ გითხარი, არაფერი ვიცი-ვეთქი! — მაკრად თქვა
და თვლი ბრაზით დაახამხამა. ზურიკო უცებ დაიბნა, ფეხი
შეანელა, ენა ძლივს მოატრიალა.

— არა, მე მერხისთვის არ მოვედი!

— მა რა გინდა!

— კუტიკოლა ავად არის. საავადმყოფოში წაიყვანეს.

— ჯანაბა იმის თავს, რაში შევიხსება! მე რა, ექიმი ვარ?

— ჩაიღრინა მწემ, შაქრის პარკი მერე ხელში გადაიტანა და
ბიჭი მაკრად შეათვალა.

ზურიკომ გადაწყვიტა სწრაფად გასცლოდა ამ უგულო
კაცს, რომელსაც სხვისი დარდი ჩირადაც არ უღირდა, თან
მაკას სიტყვები გაასენდა, უფროსებმა კარგად იციან, რას
აქვთებენ, იმათ საქმეში ნუ ჩავერევით. ისტიბარწასმადარმა
ბოდშიო, წაჩურჩულა და შებრუნდა. რამდენიმე ნაბიჯი
რომ გადადგა, ზაქარას ხმა მოესმა:

— მოიცა!

ზურიკო მოტრიალდა. ზაქარა მისკენ მოდიოდა.

— რა თქვი, კუტიკოლა ავად არისო? — მწეს ხმა რატომ-
ღაც საამო, ხავერდოვანი გახდომოდა. ბიჭს შიში და უნდობ-
ლობა გაუქრა.

— კუტიკოლას წუხელ რაღაც მძიმე აუწვევია, მუცელი
სტიკოდა საშინლად. ამობოდა, ახია ჩემზე, ფულმა დამლუპაო,

— სხაბასუპით უპასუხა ზურიკომ.

ზაქარამ ბიჭს თვალი თვალში გაუყარა.

— შენი ყურით მოისმინე?

— ჩემი ყურით. მაკამაც მოისმინა. არა, უფრო სწორად,
მე რომ ექიმთან გავიქეცი, მაკას მოესმინა, ის მომიყვია.

ზაქარამ თავისუფალი ხელი ზურიკოს მხარზე მოხვია.

— წამოდი ჩემთან, — უთხრა და სწრაფად განიერი ხაზი-
ჯებით გასწია. — ჩემს სახლში არ ყოფილხარ, არა? აქვე ას-
ლის ვეცხოვრობ.

ცოტა რომ გაიარეს, ზაქარა მწვანედ შეღებულ რკინის კა-
რთან შეჩერდა, გააღო და სტუმარს ეზოში შეუძღვა.

ზურიკომ ეზო მოათვალა, მის სიღრმეში წითელი აგუ-
რით ნაკები, ღამაზაივანი, ორსართულიანი სახლი იდგა.
ტიშკრადი სახლამდე მწიფე ყურძნით დახუნძლული გვირაბი-
ვით ალღარი მსაგებმოლოცო. თალარის აქეთ და იქით ხეხილ-
ნარი გაემწებინათ. მარცხენა მხარეს წყლით სახვ
აუზი ლიციციებდა. აუზთან თუთის ჩრდილში ბეტონის მრგვა-
ლი მაგიდა იდგა, ზაქარამ იმ მაგიდასთან მიიწვია ზურიკო.

— აქ მომიცადე, ახლავე მოვალ.

ზაქარა სახლის ერთ ქვედა ოთახში შევიდა, იქიდან ორი
სკამი და ქარვასავით ყვითელი მსხლათ სახვ ხონჩა გამოი-

ტანა. ბიჭი სკამზე დასვა, თვითონაც მაგიდას მიუჯდა და
მსხალს გადასწვდა, ზურიკოც მიიწვია:

— აიღე, თავილივითაა.

იმანაც აიღო, პირი სურნელოვანი, ტკბილი წვეთი გაეცალა.

— შენი სახელი დამაწიყვია, — თქვა ზაქარამ და მსხალი
ხარბად გაკბინა.

— ზურიკო!

— ზურიკო, კიდევ რა უთქვამს კუტიკოლას?

— ფულს დავხარბდიო, თუ მოგვცდი, ახია ჩემზე, იმ მამა-
ძალისათვის არ უნდა დამეყრებინაო.

ზაქარამ მსხლის ნარჩენი აუზში ისროლა და სხვა აიღო.

— მეტი არაფერი უთქვამს?

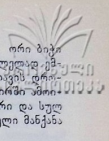
— არა.

— არც ის, ვის ლანძღავდა?

— არა.

— არც ის, რა ავციო?

— იქნებ ეთქვა კიდევ, მაგრამ გონს ვვლარ იყრებდა, სი-

ხე ჰქონდა და ჭირის ოფლში ცურავდა. იმან არ თქვა, მკუ-
ნად, მე მგონია... — შურიკო გახუნდა, ხელში შემორჩენილ
მსხლის ყუნწს დააკვირდა...

— ზაქარამ ხონრა ახლოს მიუცურა,
— აიღე კიდვე! პო, რა გგონია, მითხარა!
„ჩვენებ სჯობს არა ვთქვა“ — გაიფიქრა შურიკომ
და ზაქარას შეხედა, ის პასუხს ელოდა, მესამე მსხალს ახრა-
მუნებდა.

— მე მგონია, ძია ზაქარ, ვილაყამ კუტიკოლა ფულს დაა-
ხარდა და ცემენტის ქურდობაში გარი!

— ზაქარას მსხლის წვეთი სასულემი გადასცა. ხველა აუტყ-
და, საღი თვალდამ ცრემლი გადმოსცვივდა. სული რომ მწო-
თიქვა, საიდან იციო, კვითხა შურიკოს.

— მძიმე აეწიეო, არ უნდა დამეჭვებინაო...
— სიცხიან კაცს ვითომ რამე დაეჭვებო?
— რა ვიცი!..

— ზაქარა ბიჭს რამდენიმე წამს დააკვირდა.
— ჩემთან რიდასავის მოხვედი?

— შურიკო უხერხულად შეიმშუშნა, ზაქარას დაბნეული სახით
შეხედა.

— მე... იციო, ძია ზაქარ, მე თქვენთან არ ვაპირებდი...
ინსპექტორისთვის უნდა მივქვა.

— რა უნდა გეთქვა? — ზაქარა მსხალს გადასწვდა.

— კუტიკოლამ იცის, ცემენტი ვინ მოიპარა.

— ზაქარამ მსხალი ხონრაზე დაიდო და ხელი შურიკოს ლო-
ყაზე მოუთათუნა.

— კარგი ბიჭი ხარ, შენი საზრიანობა მომწონს. მერე, რაო,
რა თქვა ინსპექტორმა?

— ინსპექტორი არ დამხვდა, თქვენ დაგინახეთ და...

— საიდუმლო მე გამანდა, არა? ყირაღ! — ზაქარას სახე
სიამოვნებით გაეხარა. შურიკოს მხარზე ხელი დაკავა, —
სიციხიან კაცს საერთოდ არაფერი დაეკრებოდა, თუმცა საფიქ-
რებელია, იქნებ გვეო გამართლდეს არის კი ეტყვი, ხომ გა-
გვიგია — ორმა იცის და ღორმა იცისო. ჯერ კრიბიქს ნუ დას-
ძრავ, სხვასთან ნულარ იტყვი, შეიძლება ქურდის ყურადღეც
მივიღებს და კვალს აურევს.

— კარგი, ძია ზაქარ!

— ზაქარამ ერთ წუთს იყურა.

— პო, ინსპექტორს მე თუთონ ვენახავ, შენ ნუ შეწუხებ-
დი, გაიგე?

— დიახ!

— მერე, — ზაქარამ შუბლი თითებით მაგრად მოისრისა,
რადაცა იფიქრებო. — გამასხენდა, პერხი ხომ არ გამოვიდა?

— არა ჩალოანშიც ვიყავით, გვევონა, იქაურმა ბავშვებმა
მოგეპარეს, არც იქ აღმოჩნდა.

— მეჩრის მოძებნაში მეც მოვეხმარებით. შენ ალბათ არ
იცი, რომ გიორგი ჩემი თანაკლასელი იყო და ფრონტზეც ერ-
თად წავედით.

— მართლა? — გაუხარდა შურიკოს.

— მერე მე ფილტვების ანთება დაემართა, კინაღამ დავე-
ლკედი და შინ დამაბრუნეს... პო, ჩემუ შურიკო, პირში წყა-
ლი ჩაივარე, რაც მე გამანდა, ჩვენთან დარჩეს. მაკაც გააფრთ-
ხილე, რომ იმ ბერიკაცის ნათქვამი არავისთან წამოსცდეს და
საქმე არ გააფუტოს.

— შურიკო დაპირდა, არც მე ამოვიტყებ ხმას, არც მაკაო, და
მაგადან ჩანთა აიღო.

— ზაქარამ ჩანთა ჩამოართვა, რაც ხონრაზე მსხალი იყო დარ-
ჩენილი, შიგ ჩაუძახა.

— წაიღე, ჭამე, ჩემებიც დიდები არიან, იმათ მსხალი რად

უნდაო, დენისი ეძალეზიან იქნებ უცნობ კიდვე. ორი ბიჭი
მყავს. ახლა თბილისში არიან, უმაღლესში შესასვლელად ემ-
ზაადებიან, წულს აბარებდნენ და ვერ მოხვდნენ. თავის ღრუ-
ზე სწავლით თავს არ იცხლებდნენ და ევე ცხვირში ამოი-
კრეს. თუმცა რა, გგონია დარდობენ? დაღვიათ პირი და სულ
ფული, ფული, გაიძახიან, თითქოს ფულის საჭრელი მანქანა
მჭონდეს...

— ზაქარამ ბიჭს ჩანთა ილიანში ამოუღო.

— „არც ცილ ცვლი ვიცი ვყოფილა ზაქარა“, — ფიქრობდა ში-
ნისაგე მიხვალე შურიკო და მხიარულად უხიკებდა. მინ
რომ მივიდა, აიენის კიბე აირბინა, ჩანთა საწურ მაგიდაზე მი-
აგდო და ტელეფონს ევა.

— მაკამ შურიკოს ხმა გაიგონა თუ არა, არ უკითხავს, რა
გიძლაო, თვითონვე აღაპარაკავა:

— შურიკო, კუტიკოლას ოპერაცია რომ გაუკეთეს, გაიგე?
— არა!

— დღამ დამირეკა. აპენდიციტი ჰქონდაო. ძია ვახტანგს
უთქვამს, ის ბავშვები იღლად შესწრებიან, თორემ ბერიკაცი
სულს გააფრთხობდაო.

— როდის შეიძლება ნახავ?
— დღამ თქვა, სამი დღის მერე, როცა კრიზისი გაუვლი-
სო. შურიკო, ნახე თმურის მამა?

— სად ვნახავდი, რაიონში წასულა. ზაქარას ვუთხარი.

— ზაქარას?
— კი. შეგვეყო, საზრიანობა მოგვიწონა. ოღონდ საიდუმ-
ლო შეინახეთ, მაგას სხვასთან ნუ იტყვიო.

— რატომ?
— ქურდი გაიგებს და გაფრთხილდება, გზა-კვალს აურევს
და საქმე გაფუტდებაო. მაკა, იცი კიდვე რა თქვა? მეორის
მოძებნაში მეც მოვეხმარებითო, გიორგი ჩემი თანაკლასელი
იყო, ფრონტზეც ერთად წავედით, ერთად ვიბრძოდითო. ზა-
ქარა ავად გახმარა, კინაღამ დატყვევებულა და მეთაურებს
უკან დაგაბრუნებიათ. შინ რომ მოვიდოდით, — განაგრძობ-
და ლაპარაკს შურიკო, — ზაქარამ წივების ჩანთა მსხლით
გამიესო, იგი რა მსხალია? ხვალ გაჭიმე, თავფიფით ჩავა-
ვინება პირში აბა, კარგად იყავი!

— შენც კარგად იყავი! — მიუთ მაკამ.

— შურიკომ ყურმილი დადო. თავი რომ ასწია, დღეა დაინა-
ხა, შორიხალს გაეკვირვებელი სახით იდგა, ხელში მტერ-ს
საწუმენდი ჩავრი გვირბო.

— როდის მოასწარი ზაქარას ტყუილების მოსმენა?
— ტყუილების?! — გაიმეორა შურიკომ და გაოცებულმა
პირი დაალო.

— დღამ თავი დაიქნია.

— ზაქარა გიორგი პაპუაშვილის თანაკლასელი იყო, ეს
მართალია, ოღონდ, მაგ კაცს ფრონტი თვალით არ უნახავს.
როცა გიორგი და მისი ამხანაგები ფრონტზე მოხალისეებად
წავედნენ, ზაქარა დაიმალა. უსინდესო! ხომ არ ჰგონია, სო-
ფელმა დაიფუტა, ვინ რა იყო?

— დედა ფაჩრის რაფას გულმოსული წმენდდა და განაგრ-
ძობდა:

— მე რომ მკითხონ, ეგ სოფელში გასაჩერებელი არც არის,
ბევრი ავეკცობა აქვს ჩაღწერილი. ომი რომ დამთავრდა, მაშინ
გამიბრუნებ. ამპობდნენ, ქურდობისა და ყაჩაღობისათვის ციხე-
ში იჯდა, თვალზეც გამოსხარესო, მოვიდა სოფელში და
საბკულანტობა დაიწყო. ბიძამეოლო რაიკოვსკისაგანის ცაკე-
ლის თაემჯობაზე ჰყავდა, ფულიანი და ბავშვინანი კაცი
იყო. იმან ჩვენთან, ნავის წყალობა ვეღვაზა რომ არას, იმის
გამაყიდველად დანიშნა. რანდენიმე წელიწადში მალაზია ყი-
რარზე დასვა. ფული გაგულანგა და, ბიძამეოლი რომ არა, ცი-

ხეში უნდა ამოყოფ თავი. იმის მერე ისევ იმ ბიძაშვილის წყალობით ხე-ტყის სარგალიზაციო ბაზაში მოექცა. არც იქ იმოგინა დიდხანს, ერთ დამსუბუქებელ საწყობის ცეცხლი გაუქნა და ზაქარამ ახალი ადგილის ძებნა დაიწყო.

მაღუჭარის ტყეში მგვალად ამოყო თავი, ვაი მაგისტონა მცველს! ყიდა და ყიდა შუშა, გამკითხავი ვინ იყო. იძვდენა ფული ეთხრა, ყველას არუბებდა, ყველას პირს პურ-მარილით უტყენდა.

კვივ კარგი, დიდხანს არ გაჯერძელდა მაგის პარამში, სხვა ამიღებ დაუდგა, ბიძაშვილი მოსწონს გამგების თავმჯდომარეობიდან და სამართალში მისცეს. კოვხეში ნაკარში ჩაუჯარდა და ზაქარასთან წამოეკვებება და ლღეტიცხს. რომ ნახა, ქრობამა და პურ-მარილს დედა მოუკვდიო, ტყეს თავი მიანებდა, ერთი წელი უშუშეფარმა იარა. ახლოს არავინ იკარებდა. ნინო მასწავლებელი აღმოჩნდა სულგრძელი, თორემ სახელი ისე გაიტყბა, სამსახურს ვინ მიაშავებდა.

დედა მტვრიანი ჩერის დასამერტყად აიგანებ გავიდა.

ზურგიო საწურ მაგიდაზე გვერდებამთბილო წიგნების ჩანათა დააცქერდა. მხსალი ისევ უკვ ეყარა. რატომაც გულს წამოაზიდა, თითქმის ტკბილი მხსალიც არა, ლენცივად ეკამოსო. მაგიდასთან წელმოწყვეტილივით მივიდა, გაზუთის პარკი გააკეთა და მხსალი მიე ჩაყარა...

ზაფხულის უჩვეულო გვალვამ ყურძენი ნადარეველ დაამწყობდა და რთველი ორი-სამი კვირით მოიასლიოვა. ვისაც ვენახა ჰქონდა, ყველა რთვლის თარიღებს შეუდგა. რესპანდენი მამაპაპურ ქვევრებს, მტყერს აცლიდნენ გოგორხებსა და გოდრებს, ძაფზე ასმულ ნივთსა და თხსოს მუსე უმარჯველდნენ, რომ კარგად გამსმარიყო და ჩერჩხელა არ დაბოტებულიყო.

რთვლისათვის თადარიგს ზაქარაც შეუდგა. ზურგიო რომ გააცილა, მარანი გახსნა, ქვევრი ჩაძერა და სარქით სხევა დაუწყო. რესყავდა და თან ნაირ-ნაირო ფიჭვი უშუტუტებდა თავში.

ზაქარას პატარა ვენახი ჰქონდა, ოთხ ტონამდე ყურძენი დაუდგებოდა.

— მეტი რად მინდა, — ფიქრობდა ზაქარა, — სამ ტონას სახელმწიფოს მივყიდი, ერთს კი ათად ვაკვეცი. ჯერ კიდევ ზაფხულში სამი ტონარა ფებრის უპაირი მიმდარაგა — გახსნის წყალში, დაასხამა ჭაჭაზე და ორ-სამ კვირანი ღვინო გაკვეთდებოდა. ამ პროცესის გამეორებისას ღვინო თავზე სასხმელად ემება. ღვინოს ფულად აქცევს, მოურყის თავს რამდენიმე ანება მანეთს და იქნებ მემორის მაინც ნახოს ვინმე, რომ ბიჭები უმადლესში მოაწყოს. მაგრამ მოძებნის კი პროტექტორს? ის ოხრები, ამ ბოლო დროს ისე დაშინდნენ, სათოფევი აღარავინ გიკარებს, საკუთარი ჩრდილის ეწინათ.

— არა, როგორ შეიძლება, რომ ეს კაცში ერთს მაინც არ წახდომის სულმა და ფულს არ დახარბდეს, — იმედს არ კარგავდა ზაქარა, სწორედ ამ მიმდით შეივლები და მეუღლე თბილისში ჩაასახლა. იყავით იმედ, იქნებ ვინმე პროტექტორი ნახთო, პირი უკითხეთო, მოურაგდითო, და მეტი მე ვეკითო. ჰოდა, სხედან ისინიც ქალაქში, წელზეზე ფეხს იდგამენ, ეძებენ პროტექტორს, ეძებენ და ვინ იცის, იპოვიან კი?..

ზაქარა ქვევრის კველს გამეტყობის უსვამდა სარქებს. ხანდახან ხელი გაუწერდებოდა, რაღაც უსიამოვნო ფიჭვიზე სულს უფორიაქებდნენ. თვალწინ ხან ის ბიჭი — ზურგიო აესმებებოდა, ხან — დავაგულული კუტიოლოდა.

ზაქარას პაერი აღარ ეყო, ქვევრიდან ამოფრულდა, სულის მოსათქმელად ეზოში გავიდა, თუთის ქვეშესაქ ჩამოვიდა და აუში ჩაიხება. ხეთო ტრებში შემოპარულა, მწის სხივები წყალს სარკისავით აბრჭყვიავდა. აუთიანდნენ, თხაქაქ მოსკრა. ამ დროს რაღაც ტყაპანი მოესმა. უკან მებრუნდა და აი რა დანახა: ჭიმჭათან, მობრუნებულ ბილგზე გახვთის გახელი პარკი ედგო, იქვე პირისფერი მსხლეტი ეყარა.

ზაქარა გველნაებნივით წამოსტა კედელ ენიშნა. ჭიმჭათან ეცა და გარეთ გავიდა. ჭქრამი ბიჭს მოჭრა თვალი, უკან-მოუხედავად გარბოდა.

— დაევიღებ, — წამოიხანა ზაქარამ და ეზოში შეაღუჯა. სიბარისხავან აკანკალულეს ვიღაცსე სურს ჯადი ეყარა, და რომ ჭიმჭათანი მოახერხა, მარანში შევიდა, ქვევრის პირის მდგომარე წყლიანი ვედრო ბოლო და ქვევრზე ჩაახეიქა.

ერთ კუთხეში არყით სასე ბოლა შენიშნა. თარღად წელში გამოყვანილი ჭიჭა გადმოიღო, არყი ჩამოსხმა და სულმოუთქმელად გადაჭრა. სასმელმა ყელი ჩასწა, გულში ცეცხლის ალივით დაუარა. მიიხებ-მიიხებდა, მისატანებულს ექნება. კედელზე დაკიდებულ ხახვის გალას მისწვდა, ჩამოწყვიტა და გაეჭინა.

— თავს რით გაიმართლებ ახლა? — დაეკითხა თავის თავს და მოესთან ჩაიმსულა, — ვერაფრით, ახლა ვერავის მოტკუებ, ბავშვებიც კი მიხედნენ, რომ ჭურდი და ოხრის ხარ!

ისევ დისხა არაყი. არ დაუღვლია, ისე შერჩა ჭიჭა ხელში. მისი ფიჭვი ახლა ოთხი ათეული წლის მიღმა გადაფრინდა. გაახსენდა თავისი ბავშვობა. მამა ნაკულაპარი ჰყავდა. ბოლშევიკები გულზე რომ არ ესხება, არ მალავდა. სამუშაოება მიეცემოდა თუ არა, შინ თუ გარეთ მწარედ კენწვლეოდა, უფრო მეტად შინ იცოდა იმათი ლამნდე-გინება. ზაქარა ბიონერსა რიგეში რომ მიიღებ, იმავე დღეს წოთლი ყელსახმე, მამამ ნაფლეთებდა უქცია, გარეთ გააგდო და უთხრა: თუ კიდევ განზე მაგით, ყელს გამოღარდავო. ნაკულაპარი სულაც არ ზრუნებდა შვილის სწავლა-განათლებლაზე; შიგობიდა გაღმობი და ზაქარას წიგნები ეზოში ფრიალ-ფრიალით ცვიოდა. უწიგნობაც მქონდა ჭიჭა, უწიგნობაც ვეყავი ცკი. ვის რაში სჭირდებოდა შენი სწავლაო. ჰოდა, არც ზაქარა იცხლებდა თავს სწავლით, კლასიდან კლასში სამოწყოლო ნინეზით გადადიოდა. თეთონ არ ვარგოდა და შურით კვებოდა, როცა მის გვერდით სხვები წარმატებას აღწევდნენ. კარგად ასსოხა, მაშინ მემვიდე კლასში იყო: მათემატიკაში საკონტროლო ვეყვამ და წაწრა, ფრიალებითა და კარგებით ხარობდნენ ბავშვები, მარტო ზაქარა იყო აბოღველიო, ორინა მწერა. დამაცადეთო, გულში იმურებოდა ზაქარა. მეორე დღეს კარადღან, სადაც მასწავლებლები საკონტროლო წერის ნაშურობებს ინახავდნენ, რვეულში გაქრა, ვიღაცამ მოიპარა, მეტიც ის რვეულები, დახეული და დაფხრწილი ფანების ხეში იპოვეს.

სამაგულო ომი რომ დაიწყო, მამა უკვე აღარ ჰყავდა, მიგვრალი სადაცად გადარჩილიყო და მომგდარაყო. მაშინ ზაქარა მეთუ ეკასში იყო გადასული. ოქტომბერიში მისი თანაკლასელი ბიჭები ფრთხილ მობალსებვად გაეშრებნენ. მოთავე გიორგი პაპაშვილი იყო, პირველად იმან დაწერა სახმედლო კომისიარატი წარსადღენი განცხადება. ზაქარაც აკვე სხვების ფეხის ხმას, სხვებთან ერთად გაემურა ფონტისაკვე. სოხუმში რომ ჩავიდნენ, იქიდან გამოიპარა. შირაქში ბიძასთან იმალდებდა ერთი წელი. წლისთავზე ბიძას ოც სთამდე ცხვარი მიჰპარა, საინფილოში გაიჩეკა და ლეკებს მიჰყავდა. მერე ვიღაც ავაზაკებს დაუმეპაცადა და ლაგოლებს-ზაქათლის გზაზე ხალხის ძარცვას მიჰყო ხელი. დაიჭირეს. ოთხი წელი გაატარა ციხეში. შემდეგ კი... შემდეგ, სადაც ფეხი დააღბა, ყველგან ხელი მოითხის. ფულს აკეთებდა, ფულის გულისთვის რა სისაძაგლეს არ კადრულობდა.

ზაქარამ ცარიელი ჭიქა ხელში შეტარიალა, არყის სმის სურვილმა ფიქრი გაუწყვიტა, დაასხა და დალია. ერთ ყლუპ-სუე გამოცალა, სახვი აღარ მიუტანებია, მხოლოდ დაყნოსა. ბოცასთან იატაკზე დადგა, ფეხები ფართოდ გაიანხა და თვალი ჭერზე, მრგვალ ანაქურს მიაშტერა. ანაქური ქანაობდა. ზაქარას მოეჩვენა, თითქოს ჭერიც ბრუნავდა. მიხვდა, არაყის თავისი გაქობდა, სიმთვრალე მოყოლიდა, გონება გუნდინდებდა, რაზე ფიქრობდა წუღან, სად გაწყვიტა ფიქრი, ვეღარ მოეახრებინა. უცებ, ეზოში გადმოყრილი მსხლეები გაასენდა და თვალის გუგა გაუფართოვდა.

ბიჭი რომ უამბოდ არ გადმოყრიდა ეზოში მსხალს, ამას რად უნდოდა ლაპარაკი, მაგრამ რა გაიგო? იქნებ კუტიკოლამ ისიც თქვა, ვინ არის ცემენტის ქური? მამ რატომ არ მოლიან მის დასაჭერად? უს, შენი... — ზაქარამ კუტიკოლას მისამართით შეივინა, კბილები ბრახით გააკრავუნა, თავში საშინელმა აზრმა გაურბინა — წასულყოთ საავადმყოფოში და ძალივით მიეხრბო ბერიკაცი; იქნებ იმ ლაწირაკისთე-

14857

საც მოვერიხა კისერი. ეგენი რომ არა, ახლა ზაქარა მშვიდად იქნებოდა.

სიმთვრალემ თანდათან აზრი წაართვა. თავი ამერბოდა და მოუარდა. ჩაიძინა. კარგა ხანს ეძინა. როცა გამოეღვიძა, ჭიქა-ქუნილი მდამოსა აზანზარებდა.

აღმა, მარნილად ბარბაციო ამოვიდა. ციგმა ნიამე შემოუქროლა, ეცამონება, გინება ცოტა დაეწმინდა. სუტყვა მოსულიყო. თალარს შეხვდა, იმ ტილ სუტყვას უერთმის მეტყვნები და ფოთლოლი პირწმინდად ჩამოესხინა.

— ენის რაღას უსამდა, — თქვა და მარჯვენა ხელი მაღლა შემართა, გაიჭრ-გამოიჭინა, ჯვარი დაუსვია. — ეყველაფერი დეკარგულია, შენც, ჩემო ზაქარ, დეკარგული ხარ.

მწარე დიმილმა სახე დაუღრჩია. ტაშკრისსაყენ წავიდა. ერთი მუტა სუტყვა მოხვება, მუხლზე მისივე-მისივა და განსუე მოისიროლა. ქუჩაში რომ გავიდა, ადამიანის ჭაჭახებმა არ იყო. ლამაზონების უშუეს სუტყვით მივიჩქურული გზა თერთად ლამაზადაცა. ზაქარა სწრაფი ანაიჯით მიდიოდა. სკოლის ეზოში რომ შევიდა, ავდარი მიწყდა. თითო-ორილა წვიმის წველილი ცაღლი მოქურმეებელი ციანდა.

ზაქარამ სკოლის სარდაფს მიაშურა. კარს ლუკი ჩამოწყვიტა და ბეტონის კიბეზე ჩავიდა. ხელი გვერდით კედელს მოუფაფურა, ელექტროჩამრთველი გადაატარა. სარდაფი გაშუქდა. ზაქარა იმ მხარეს გაეგებრა, სადაც ძველი სკამები, ყუთები და კიდევ რაღაც-რაღაცები ერთმანეთზე აეხორხობათ. მთელი ეს ხარახურა მიყარ-მოყარა და იქიდან შავი, ძველი მერხი გამოათარია. კალთა გადასწია, ამოკვეთილი ინიციალებს ხელი ფრთხილად გადაუსვია.

— შენ რას გერჩიოდ, პა? — წაიჩურჩულა და თვალი გაუშტერდა. ისევ წამოყვლელები წარსულის მოგონებები. ასე მოეჩვენა, ოცდათხუთმეტი წლით დაპატარავებულიყო, ჩვიდმეტი წლის ბიჭად ქვეულიყო, იჯდა მერხზე და სხვებთან ერთად სასმედრო კომისარიატში წასაღებ განცხადებას წერდა. დაწერა კიდევ, პო, მაგრამ რა, შემინდა, დაჰკრა ფუხი და გზიდან გამოუპარა ამხანაგებს. ისინი კი... თითქმის ყველა დაეცა ფრთხზე, ხან ვისი დაღუპვის ამბავი მოდიოდა, ხან ვისი. გიორგის ამბავიც მოვიდა. კაცის სიკვდილი რა შესასურია, მას კი შეშურდა, იმიტომ, რომ გიორგის გძირის წოდება მიანიჭეს, თვითონ კი, სახელგატახტილი და შერცხვენილი, ნაადრევად დასამარებული იყო.

— შენ ისიც კი შეგეხარბა, როცა ბავშვებმა გიორგისეული მერხი იპოვეს და სკოლაში მოიტანეს. დირექტორი მოიმიზუნებ. მერხი სარდაფში გადაამალე, რომ მერე ცულოთ დაგჭერა. ფუი შენს კაცობას! — თქვა გულში და მერხი აიღო, გაერთ გაიტანა, სწორედ იმ ადგილას დადგა, სადაც წინა დღეს ბავშვებს თვითონ მიუთითა. შემდეგ ისევ სარდაფში ჩაბრუნდა, სინათლე ჩააქრო, კარი გამოიხსინა. უკან რომ მოტრიალდა შორეული გვეუნის ხმა მოესმა. ეს ხმ, დიდი წვიმების დროს ბევრჯერ გავიწყდა — ფანიანის ხეში მოვარდნილმა ნიადვრებმა იცოდა ასე, დაეშვებოდნენ გომობის მთებიდან, მოღმურდნენ და თან არეზარე მოჰქონდათ. ხეცს ახლაც გამოღვიძებოდა, ღამის სიჩუმეს მისი გრვენივის ხმა არღვევდა. ზაქარა სკოლის ეზოდან გამოვიდა და ჩქარი ნაბიჯით ხევისკენ მიმავალ გზას გაუყვა.

სისხამ დილით ვიღაცამ ფანიანის ხეში ნიადვრისაგან წანაშული კაცი იპოვა...

ქ. მარკისის სახელობრი
ს. ს. ს. ს.

... ლანჩხუთიდან გამოგზავნილ ბართას ხელს აწერს ნინო (თავის გვარსა და სკოლას იგი არ ასახელებს). ამ მარათში ვითხვებით: „მინდა ჩემი მამავი გიამბოთ. მუშაობს მიტარის პირველი რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე ვარ. როცა IV კლასში ვიყავით, ჩვენი რაზმი მარჯვენაფლანგელი იყო. არც მესხეთა და მეჭექვტე კლასებში ჩამოერთინელებართ, მაგრამ გადავდიეთ შემეფიქვ კლასში და, ყველაფერი აირია. მასსოს, ერთმა ჩემმა მეგობარმა მითხრა: „ნინო, ბავშვებს ალბათ ეწყინათ, შენ რომ ავირიეს რაზმის საბჭოს თავმჯდომარედო“. ეს მაშინ უბრალო ხუმრობად ჩავთვალე, მაგრამ შემდეგ ჩამოვფიქრეს ამ სიტყვებმა.

ოქმე მართლა ასეა? ოქმე მე, როგორც რაზმის საბჭოს თავმჯდომარე, ამხანაგებს არ მოეწონებარ? მამ რატომ არ უღაბებენ ყურს ჩემს სიტყვას? რატომ არ აინტერესებთ პიონერული მუშაობა?

ჩემი აზრით, ისინი ძალიან კარგები არიან, რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარე ჩვენი თანაკლასელია, საშუა კი ადგილიდან არ იძვრის.

კლასში ვერც ერთი ვალდებულება ვერ გავიყარავს, მაშინვე ჩამოხვეწე ხოლმე, შენიშვნაზე კი გამსაღებებულ პასუხს ავიკო, ჩვენიან რა გინდა, თიონისი ჩამოხიბო. ერთხელ ჩემი რაზმის პიონერების ვინავე გაკეთილების შემდეგ დაწერილიყვნენ. წარმოადგინეთ, ყველა ერთად მიმეზარდა, ერთმანეთს არ აცლიდნენ: სვალ ბეგერი გაკეთილები გააქვს სასწავლო, რა დროს შეგრებათ.

მეორე შემთხვევასაც გავისცენ. ერთხელ უფროსმა პიონერბელმძღვანელმა გვითხრა: ბავშვები, წიგნს წაკითხავთ და შემდეგ მისი განხილვა მოეწყობით. გაკეთილების შემდეგ გოგონები და ერთადერთი ბიჭიღა დარჩა, ვერაფერი გააწყობით.

ნინო, პირველ შემთხვევაში შენთან შენი თანარაზმეული ტყუანა, თუ წინამძღოლად ავირიეს, ყურე უნდა ვიკონო, შენს სამართლიან, პრინციპულ მოთხოვნას დაემორჩილონ, ისე ვერ დამყარდება დისციპლინა, ხოლო რაც შეეხება წიგნის განხილვას, უჭიკობის იქნებოდა, ის საინტერესო წიგნი ყველას საითთაოდ შინ წაუკითხა და მის ირგვლივ საკუთარი აზრის გამოსათქვამლად კი მერე შეგრებილიყავით.

ბოროთის რაიონის ყვიზობის საშუალო სკოლის პიონერი დიდი დევიტი გვეწერს: — ჩემი აზრით, ყველაფერი, უფროს პიონერბელმძღვანელს უნდა დაუჯეროთ, მისი რჩევა გაეთვალისწინოთ და რგოლის, რაზმისა თუ რაზმეულის

პიონერის რამევი მეთაური?

წინამძღოლი, მეთაურიც იმისდამხმედვით ავირიოთ.

ჯერ განვსზღვროთ, რას ნიშნავს იყო აქტივისტი, რომელსაც კოლექტივის მეთაურად ირჩევენ ხოლმე. ეს ის მოსწავლეებს ყველა დავალუბას, „იკრუებსა და შეგრებებზე სიტყვებით გამოხდეს. — ხშირად ასე უახსუებენ ხოლმე ამ კითხვას ბავშვები: ხომ შეიძლება კარგად ისწავლო, მეთაურადაც ავირიონ, მაგრამ არ იყო აქტივისტი?

მეექვსეკლასელი თამრიკო რაზმის საბჭოს თავმჯდომარედ აირჩიეს, ადრე რგოლის ხელმძღვანელად იყო. თამრიკომ რატომღაც წარმოიადგინა, ყველაზე უკეთესი ვარა და გაუყვინდა. ვფიქრობ, სწორად მოიქცნენ მისი თანარაზმეულები, როცა იგი შემდეგ არსადაც არ აირჩიეს.

თამრიკოს ცრემლები ასრჩობდა, პროტესტის ნიშნად ყველას ჩამოსკიოდა. კიდევ მეტი, უბაროდა კიდევ ზოგჯერ მისი რაზმი თუ სადმე წაიფიციოლებდა, რა თქმა უნდა, ადვილთა იყო აქტივისტი, რამე საინტერესო საქმეში. ხომ არის „მოსაწყენი“ საქმეებიც... ზოგიერთი სწორედ აქ ამდღავენებს ხოლმე სასოვადღებრივ აქტივობას, მაგალითად, მეექვსეკლასელმა ვახტანგმა აქტივობა მხოლოდ მაშინ გამოიჩინა, როცა ყველას თვალწინ თავისი „მეს“ წარმო-

ჩენა შეძლო. ბიჭი პირდაპირ ციანჯავლიდა, როცა მისი თანასწორებმა სხესს შეაქებდნენ.

მისივე რაზმიდან რვეზი კარგად ხატავდა. ერთხელ რვეზის ხატვის გაფორმება დავალდეს, მის მიერ მოჭეობილ რვეზში სათაური ვახტანგის გარდა ყველას მოეწონა, ვახტანგმა თავიდან დაიწყო კედლის გახუთის სათაურის დახატვა, ნაშუგვარი რვეზისას არა სჯობდა, მაგრამ რედკოლექციის წერებმა დაუთმეს ვახტანგს და გახუთი მისი მოფიქრებული და დახატული სათაურით გამოვიდა. ვახტანგს არაინ აწყენინა, არც არავინ გააკრიტიკა. არა და ეს ხომ ბავშვების საქმეა: არა მარტო თვითონ აირჩიონ საკუთარი მეთაური, არამედ მოითხოვონ კიდევ მისგან.

გოტიკო კი თავში არსოვლებს მისგოლია, საკუთარი თავი დიდ აქტივისტად ჩათვალა; თუმცა ნამდვილი აქტივისტი — პატარაგის უზომი „სათამაშო კლაკი მოეწყო, ჩამოკალიბა ავიომოდელისტაა წყე და ეს ყველაფერი არც მხოვლეობის მოხდის მიზნით გაუკეთებია, და არც ჯილდოს იმედით.

ნამდვილი აქტივისტიბა თანამდებობაზე ყოფინისას კი არ წარმოიჩინდება, არამედ იმ შემთხვევაში, თუ პიონერი გულწრფელად არის დაინტერესებული რაზმის საქმეებით. მუდამ უნდა არის დაებმარის ამხანაგს, კეთილად იყოს განწყობილი გარწმომოყვითადმი და ა. შ. ასე რომ, განსხვავება აქტივისტსა და ნამდვილ პიონერს შორის არც უნდა იყოს.

არ შეიძლება აქტივისტი ვუწოდოთ იმას, ვინც მხოლოდ მეგრებებზე და კრებებზე სიტყვებით გამოდის, და შტაბების სხდომებს ესწრება, საქმის დროს კი „ჩემუდგა“. აქტივისტი მოლაპარაკე კი არ არის, არამედ ენერგიულია, გამარჯუ, მოღვაწე, შემოქმედი, ისეთი აღმანაწი, რომელსაც კარნახი არ სჭირდება, უამისოდაც ახერხებს სასარგებლო საქმის მოქმენას, რომლის სიტყვა და საქმეც ერთია. ასეთი პიონერი ყოველთვის კონკრეტული საქმით უახსუებთ თავისი ორგანიზაციის წინაშე წამოჭრილ ამოცანებს, განსურულად ასრულებს საბჭოთა კავშირის ნორმ პიონერთა კანონებს.

ვინ არის რაზმში მეთაური? „ჩვენ, პიონერები ვართ თვითონ ჩვენი საქმის, ჩვენი კოლექტივის ცხოვრების მეთაური“ — ასეთი უნდა იყოს თითოეულის

პასუხი. რაზმებმა, რგოლებმა თვითონ დამოუკიდებლად უნდა ფიქრობთ თავიანთი პიონერული კოლექტივების ცხოვრებაზე; შეიძლება ისინი თავდაპირველად მოუმზადებლები აღმოჩნდნენ ამისათვის; ზოგჯერ საქმარისაა პიონერულ ხელმძღვანელთა ავად გახდეს, რამდენიმე დღეს სკოლაში არ მოვიდეს, რომ რაზმსა თუ რაზმეულში მუშაობა გააუადვილებს. შეიძლება კლასს განა მუშაობა უნდა გაუშვებოდა; მას ხომ თვით-ხუთი წლის პიონერული მუშაობის გამოცდილება აქვს! ეს იმიტომ ხდება, რომ მათ ვერ ისწავლებს დამოუკიდებლად ფიქრობ, თავიანთი მატარა პიონერული კოლექტივის მეთაურისა; ამასი მართო პიონერების კი არა, უფროსებიც ტყუაინ.

ერთხელ, ერთ სკოლაში, მეშვიდე კლასიდან თითქმის ნახევარი კლასი „შაბლეოზე“ წვიდა. რაზმი მეორე დღესვე შეკრიბეს, შეიქმნა კამათი. თავში აზრად არავის მოსვლია, რაზმის საბჭოს არსებობა. მან თავისი საქმე ხომ თვითონ უნდა გაარჩიოს?.

მეშვიდეკლასელები მომავალ წელს კომკავშირელები გახდებიან. რაზმეულში პიონერთა კოლექტივების ხელმძღვანელებად მოგვევლინებინა. მათ მხრებს დაწვევა სკოლაში მთელი პიონერული მუშაობა. მერე და მზად იქნებიან ამი-

სათვის? შეძლებენ ამ დიდი საქმის გაძლივას? ვერა!

პიონერული აქტივისტი — ეს ის ხალხია, რომლებსაც მუდამ უამარვი საქმე და საზრუნავი აქვთ. ყოველ დღეს მათ წინაშე რაიმე პრობლემა გადასაჭრელი ამიტომ მათ ყოველთვის ეხადებათ შეკითხვები. შენ და შენი მეგობრებიც ეძებთ ამ პრობლემებზე პასუხს; რომელთა ყველაზე მთავარი?

პირველი: პიონერული საქმიანობის ორგანიზაცია, თქვენი და თქვენი წინამძღოლობით პიონერული რგოლების, რაზმების, რაზმეულების პიონერთა ცხოვრების წარმართვა საბჭოთა კავშირის ნორმ პიონერთა კანონების მოთხოვნათა შესაბამისად.

მეორე: იმ ხელისშემშლელი მიზეზების გაანალიზება და მათთან ბრძოლა, რომლებიც პიონერული კოლექტივის საქმიანობას უინტერესოს ხდის, ამკვიდრებს ფორმალურს.

მესამე: პიონერთა ორგანიზაციაში ანგარიშგება-არჩევების ჩატარების სრული დემოკრატიაში.

მეოთხე: რაზმში წამოტვირთი რთული საკითხებისადმი თითოეული თქვენთაგანის დამოკიდებულება, მისი გადაჭრის ფორმები (მისი მოვაგარება რაზმის შეკრებაზე, დასამარებლად მასწავლებლის,

რაზმეულის საბჭოსადმი შეგნობისა და შ.).

მეხუთე: სკოლის პიონერული აქტივის ურთიერთობა პიონერთა საქართველო, რაიონულ შტაბებთან, მათთან შევიდრო კონტაქტი, მათი დახმარება თქვენდამი.

მეექვსე: რა სახალე შემოიტანა, რა ახალი ტრადიციები დაამკვიდრა თქვენს მუშაობაში საბჭოთა საქართველოს ახალგაზრდობის გადაძახილმა — „სწორედბა კომუნისტურზე“ როგორ სრულყოფით მას მომავალში?

მეშვიდე: როგორ შეხედით პიონერთა საკავშირო მარშის „ჩვენ შენი საინტერესო ცვლა ვართ, კომკავშიროს“ დამამთავრებელ ეტაპს და ა. შ.

ღია: პიონერულ აქტივს ბევრი აქვს საზრუნავი... აქტივისტთა შორის ყველაზე საუკეთესო წინამძღოლად ავირჩივს, ამიტომ თუ შენი პიონერული კოლექტივის მეთაური ხარ, უფროპიონერულმძღვანელთან, რაზმის ხელმძღვანელთან ერთად ჩაუყვრდი, კარგად გააანალიზე ხეშით აღნიშნული და კიდევ სხვა, შენსა და შენი კოლექტივის წინაშე წამოტვირთი მოვლემები, მხოლოდ მაშინ შეძლებ პიონერული კოლექტივის მამდილო მეთაური იქნე.

ნათელა ფაილში

საჭეი მო და პიონერება — ეს პიონერების ფიცია, ფიცა ლენინის ანდერძის, მშობლიური კომუნისტური პარტიის ერთგულებისა. ამ დაპირებას ერთხელ იძლევე შენი პიონერული ცხოვრების მანძილზე და მისი ერთგული რჩები ბოლომდე. დაპირების მიცემა საჭეი მო შერყობს დროს ხდება.

კანონი — სავალდებულო წესია. ჩვენს ქვეყანას აქვს თავისი ძირითადი კანონების კრებული — კონსტიტუცია. შენს ორგანიზაციაში კი — ნორმ ლენინისებო კანონი; ეს კანონი სავალდებულო ყოფილი პიონერისათვის.

პიონერული შეკრება — რაზმის და რაზმეულის უმაღლესი ორგანოა. შეკრებაზე კოლექტიურად წყდება ყველა მნიშვნელოვანი საკითხი. ირიგენ რაზმისა და რაზმეულის საბჭოს.

დავალებები — პიონერს ეძლევა რგოლის ხელმძღვანელის, რაზმის საბჭოს, რაზმეულის საბჭოს ან პიონერულ ხელმძღვანელის მიერ. თითოეული პიონერი თავისი ორგანიზაციის აქტიური წევრია. იგი ასრულებს როგორც დროებით, ისე მუდმივ დავლებს. დავლება შეიძლება იყოს კოლექტიური, ე. ი. რაიმე საქმის გაკეთება დაევალოს კოლექტივის რგოლთან, რაზმთან ერთად.

პატაკი — წერილობითი ან ზე-

პირი მოხსენება ამა თუ იმ დავალების შესრულების თაობაზე.

პიონერული პატაკს ღებულობენ: რაზმის საბჭოს და რაზმეულის საბჭოს თავმჯდომარეები, პიონერულხელმძღვანელი, რაიონისა და საქალაქო პიონერული შტაბის წარმომადგენლები.

პიონერული მიხედება — კომუნისტებისადმი, კომკავშირელებისადმი პიონერული პატაკის ტრადიციული ფორმაა.

პიონერული მოქმედების ზონა — სკოლის მეტროპოლინი, სადაც რაზმი გაეფეთილების შემდეგ, თავისუფალ დროს მოქმედებს, ეს მოიცავს, როგორც დახვეწებას, ისე სკოლისგარეშე მუშაობასაც. მოქმედების ზონაში შედის: სკოლა, სტადიონი, ფოსტა, ბიბლიოთეკა, კლუბი, სათამაშო მოედნები, საბავშვო სახლები, სახლმართველობისთან არსებული საბავშვო ოთახები... პიონერის თვალს და ხელი ყველგან არის საქარო.

პიონერული
ნიჭყვა
და
საქმე

მხატვარი
ზურაბ ფორჩხიძე

ზ ლ ა ა რ ი

ჯერ ზღაპრებში ვეძებ, მერ მუხლად-რეებში, ბოლოს თვით მართალ ხალხშიც კი გავიხიბ-გამოვიციფხე; რამდენი არ ვიჯახიბე, რამდენი არ ვივავლახე, მაგრამ ვერაფრით ვერ გავაგრკვე, საღ და როდის იყო თავჰარიანების ქვეყანა!

რებ, მინდა თავივეყრიო კატებიც დავას-ვეწო, ბუზიჭურია ჩიტებიც და თვითონ ისიც — თავისი ჭკუნისანი არ დაეღვევა და ვეღარც სავალახოდ გამოარჩევნა სხევისიანაც. თუმცა, დედამჩემის თქმისა არ იყოს, მეც რომ იქ დავრჩე, არც ამით დამავადება რამე; დამავადება კი არა, ახიც იქნება ჩემზე, რაკი ჩემი დღე და მოსწრება თურმე სულ იმას ვეძებ სოფელ-სოფელ, ქუჩა-ქუჩა, ტყე-ტყე, მინდორ-მინდორ, ბაზარ-ბაზარ, რაც ყოველთვის ან ჩემს წინ არის, ან — უკან, ან — ღვედლით. ამით, აი, რა მოხზა: ხან-დახან დავდვასკ კი უნდა დასვენებო!.. რალა ბევრი გავაგრქელო და, ვიდრე ცა გამსწინა, ანუ ვიდრე ის უჩვეულო ქვეყანა მიმიგნია თავისი სოფელ-ქალაქით,

როგორი ზღვაც იყო, გემოც ისეთი დასურვდა. როგორი სოროც იყო, მარცხი ისეთი მარცხობდა. როგორი სახედარიც იყო, კბინიც ისეთი ეღდა. როგორი ქუხილიც იყო, წვიმაც ისეთი მდიდოდა. როგორი ტყვეც იყო, ნადირიც ისეთი გამდიდოდა.

გახედვდი:

ბალახი ბალახივით ბიბინებდა, მდინარე მდინარესავით მიხმბაურობდა, ტყე ტყესავით შროლიებდა, ცხენი ცხენივით ჭიჭიბობდა, ჩიტე ჩიტევით ჭიკჭიკებდა, ვირთავგას მახათივით კუდი მოსორებდა.

სურმას ნამდვილი სურმა ესხა, თოვლი ჩვეულებრივ თოვლსა ჰგავდა,

მაგრამ:

ქალაქი არ ჰგავდა ქალაქს, სოფელი — სოფელს, გზა — გზას, ადამიანი — ადამიანს,

გაკეთებული საქმე — გაკეთებულ საქმეს და, თქმა არ უნდა, აღარც სასიყუთო რამე გამოდნებოდა მათი ხელიდან, ამიტომაც აკი ყირაზე იდგა ყველაფერი, რაც იქაურებს იმდენად ბუნებრივად მიიჩნდათ, სადღაც ვინმეს რაღაც სსასაცილო რომ ეთქვა ამაზე, აქეთ იხიცილებოდნენ სიცოლით. ჯერ ერთი — არ გაემტყუნებოდით და, მეორე — ვერც გაამტყუნებდით: ბატმა ძროხა დაინახა და, ნეტა, რა ძალა ადგას, ოთხ ფეხზე რას დადისო. ძროხამ კიდევ ბატი დაინახა და, ნეტა, დანარჩენი ორი ფეხი რა უყო, რომელ ომში დაეკარგათ. მე ნამდილად ვერ გამოიგია, რომელი მტყუანია და, რომელი — მართალი! თუმცა ამის გარკვევას ისა სჯობია, იქაურების საქმიანობა გააცნოთ:

ვექიმი ვევილად მუშაობდა, ვექილი — ვექიმად, თქორმეველად — მელორედ, მელორე — მეჭურჭლეუთხუცესად, მეჭურჭლეუთხუცესი — გზირად, გზირი — კალატოზად, კალატოზი — მედავითნელ, მედავითნე — ბაზიერად, ბაზიერი — სარდლად, სარდლი — მენსორედ, მენსორე — ფილოსოფოსად, ფილოსოფოსი — მსტორად, მსტორანი — პოეტად

თქუანის ქვეყანა

ერთიც ვნახათ, ასეთი ქვეყანა — არც იქით, არც აქეთ — ადგნენ და გასართობად მოვიტონეს. თქვენი წარმოდგინეთ, მაშინაც კი ღირს მისი ძებნა, არამცთუ მაშინ, დანამდვილებით რომ იცოდე, ოდესღაც არსებობდა და სულ ადვილი შესაძლებელია ახლაც არსებობდეს სადმე... ჰო, ბევრი ვეძებ, ძალიან ბევრი, მაგრამ მაინც ვერ ვიპოვე, ვერ გავიხარე და ვერც სიცოლი გავიხსენე თქვენი მოწონებულო! არადა, როგორ მინდობდა მიწეში! დღეს რალა იქნება — მზე რახანია ჩავიდა და საცაა ძილიც მომეპარება — ხვალ კი ისევ გავიმეზავრები საძებნელად. თუ დღერთმა გადმოხვედა და მის ასავად-დასავალს მივაგე, სიზარმაცეს დაუდგას თავლი, მაშინვე ავიკრავ გულ-ნაბადს, ერთი თავჰარიანი ბიჭი მეგულდება — მიწაზე კატას არ აჩერებს, ხეზე ჩიტს — წვაკვლებ იმ ბიჭს ხელსა და მივადგები იმ ყბადღებულ ქვეყანას. თქვენიანს მა მაცხ დასაბულ-დასაფარი და, იმ ბიჭის იმ ღამიხვეულების ქვეყანაში დატოვებას ვაპი-

წყალ-ჭალოთ, მინდორ-ველით, მთა-ბარით, ჯარ-ჯამათით, და ვიდრე ჩემი ორთავ თვალით მინახავს იქაურობა, მოდი, ბარე! ჯერ იმას მოვიყვებით, რაც აქამდე გამიგია იმ უცნაურ ქვეყანაზე... თქვენი ხათრითა და ნებათვით სოგ რამეს წავამატებ, სოგსაც დაეკლებ, თორმე, თუ ჩემს დიდ გამოცდილებას ენდობთ, ნამეტანი სიმართლე ისევ მომამეზრებელია, როგორც ნამეტანი ტყუილი.

ბოლა, იყო ასეთი ქვეყანა!
იქაც ამოდიოდა მზე და მერე ჩადიოდა, ჩადიოდა და ისევ ამოდიოდა. იქაც იცოდა ჟუჟუნა წვიმა, თოვლ-ჭყაპი, ნიავწიწილა, ყვიანახველა, ბებრიკოსკა, ფოთოლზე გაყურებული მწვანე ხვსაპა, წიფელი კუნელი და ტლახსში შავად ამოსორსილი თეთრი გოჭი.

იქაც:
როგორი მდინარეც იყო, თუფიც ისეთი მოსდევდა.

და ასე შემდეგ. თანაც მათ კანონსა და სამართალში ასეთი რამ ეწერა:

მასწავლებელს ცოდნა ვინ მისცაო,
მეჭედელს — დანაო,
გუთნისდედას — მიწაო,
ფეიქარს — ხელსახოციო,
მეჭედეს — თავიო,
ხარაზს — წულაო,
მეზურებს — ყურძენიო,
მწყემსს — ცხვარიო,
ხუროთმოძღვარს — სახლიო,
მეწისკელიეს — ფეკელიო;

ჰოდა, რაკი ყველა თავგარიანი იყო, მეფე რაღად იქნებოდა სხვაზე ნაკლები?...

ერთხელ ამ მეფემ გასაღები დაკარგა — საგანძურის გასაღები ჯერ ეგონა, ვილაც დაშთხვეულმა იხუმრაო, დიმილსიცილით მიიკითხ-მოიკითხა შინაურებში, მერე ერთგულ გამომძიებლებს ანუ მესაფლავეებს მიაჩხრეკ-მოაჩხრეკინა მთელი ის იმხელა სრასასახლები, თავლა, ვსოები, სანადირო ადგილები, კვალ-ბარდები, მიმსვლელ-მომსვლელთა ჯიბე-უბე, მაგრამ ვერ იქნა და ვერ იპოვნა! კაცმა რომ თქვას, მეფეს რა უნდა სჭირდეს გასაპრაზუნელი, არადა, თქვენ წარმოიდგინეთ, ბოლოს თვით ეს ჩვენი მეფეც კი გაბრაზდა და ძალიან მკაცრად ბრძანა:

— ვინც საგანძურის კარს მიაწვება და შეამტკრებს, განძის ნახევარი მისთვის მიწუქნიაო.

შეხედეს: კარს კლიტე არ ადევს. კლიტე ეღოს, ჩაქუჩითაც ადგელი მოსაძრობი იქნებოდა, ქვითაც; ბაზოში ვეება გასაღების ჭრილი ჩანს და, როგორ გინდა იმსისქე ენას მიაწვე და გაიტანო! თანაც საგულდაგულოდ დაურეკინავთ კარი! თუმცა, ჰო, განძს — კეთილი მეფე ხომ საერთოდ არც ყფოლა და არც გავონილა — თვით კეთილი მეფეც კი ვერ შეინასავდა სხვანაირად: იო-წიოდ წაიღებდნენ ქურდები. შენ განძი მითხარი, თორემ ქურდი რამენაირად მოიძებნება.

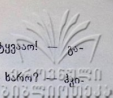
დალხინებული ცხოვრება მეფეს თუ არა სწყყნს, ჩვენ რატომღა გვაწყენსო — ჩაილაპარაკეს ტალიკ-ტალიკმა ჯივლებმა, გამოთითოვდნენ ჯარ-ჯამათიდან და რიგრიგობით აწვებიან საგანძურის კარს. მეფეს, როცა გაუჭირდება სოლმე, ნამეტანი ემარჯვება ხალხის გამხნევება, ჯერ გამხნევება, მერე — დაპირება, უფრო მერე: ხვეწნა-მუდარა, რაც საშინოების მოახლოებაზე და მოცილებულთა:

— აბა, თქვენ იცით, ჩემო სათავყენო ძმებო და შეკლებო! ახლა დავიდგათ

ის ნანატრი დრო, საშუალება რომ გეძლევათ, დაამტკიცოთ, თქვენი ერთგულე-

ბა თქვენი საყვარელი მეფის, მისი ოჯახის, მისი მეტეზარ-მწყევრების, ცხენების

თავლის, მისი ურცხვი ამალისა და, სხვათა შორის, თქვენი სამშობლოს წინაშეც. თქვენ შემოგტყუებთ თქვენთვის დიდად საყვარელი ჩემი ოჯახი, ჩემი ჯანინა, ჩემი თავდადებულ ძმებს და შეილებოთ.

ქებით გადარეული, გაბრწყინებული ბიჭები თავს არ იზოგავენ — მთელი ძალით აწევიან კარს, მაგრამ არაფერი გამოდის, უბრალო ძვრაც კი არ ეტყობა.

და მაშინ მეფე ახალ დაბირებს იძლევა:

— ვინც საგანძურის კარს გააღებს, ჩემს ტახტს ვუთმობ!

ისევ აწევიან კარს, ისევ ოფლში ცურავენ, მაგრამ ისევ არაფერი გამოდის.

სწორედ ამ დროს გამოჩნდება სხვა-თაქვეყნული პატარა ბიჭი: წინდა-ქალამანი აცვია, ჩიხა-ახალუხი, ნაბნის ქუდა ახურავს, ზურგზე საგუნდოს გულდაჭილია, ხელში კი კომპალი უჭირავს; მიდის და მიოდინებს:

პოიდა, უცხო სანახებო, პოიდა, უცხო ძეგები — ხბო დავკარგე სანახებო, დადიღარ და ვეძებო. ასი ჭალა მოვიტაე — მურყნების და ვერხვების, ზოგი მართლაც შორი არი, ზოგსაც აქვე შესვლემი. თავზე ზევა მხურებია, სანაც ქუერი ეხისი, იქნებ ბედმა გამიძლიოს, იქნებ პოევა მელირისოს, ტყეს და ბარდებს ვევედრები, ნისლსა ვიხივ და ღრუბელსო — ნუ მომბარავს, ნუ წამართმევს, ნუ გაუსხნის უბესო.

ყველა მეფეს ისე ჰგონია, ჩემო ბატონო, თითქოს ბრძენიც არის, წინასწარმეტყველიც, თავაზიანიც, სამართლიანიც, გაბედულიც, თავისი ქვეყნის ერთგული მფარველიც; თითქოს თვალციც სხვაზე უკეთ უჭრის, მუხლიც და მკლავიც; თითქოს ჯანიც ისეთი მოსდევს, ბაერს კაცს ეყოფა, და არასოდეს, არასოდეს არ მოკვდება და თუ კი მოკვდა, ვიო, ქვეყანას უბედურს, რა ემეფება უმისოდო!.. რაკი ყველა მეფე უხინდა და უხსკლავა, რაღა მაინცაღამაც თავგარიანების ქვეყნის მეფეს გაუწყურებდა დღემოთი — ისიც ბრძენი იყო, საღსალამათო, და ვინ ჩამოთვლის, კიდევ რა აბარა! ახლაც, აი ახლაც, მართალია, სხვაზე გვიან დაინახა სხვათაქვეყნული ბიჭი,

მაგრამ ეგონა, თავდაპირველად მე მოველიოთ თვალთ, ამიტომაც სიამოვნების დანიშნულად გაუხსნა დამწარული შუბლი და ბიჭი თითით იხმო:

— მოდი აქაო! მიეხალა ბიჭი, ქუდი მოიხადა და ისე ჰკითხა:

— რა გინდაო?

— მეფე ვარო! — და ისევ დაიშურა შუბლი, ის ეყენა, ასე შეხბორულად რომ მიმარტა.

— ვისი მეფეო? — დაინტერესდა ბიჭი.

— ამათო.

— ძალიანაც კარგიო! — მოუწონა ბიჭმა, — ამათი მეფე ყოფილხარ და ჩემგან რაღა განსხვავდები?

— ჩემს სამფლობელოში ჩემი შიშით მამით ობოლ ჭიანჭველს ვერ გაუვლია და შენ რომელი, ისა... რა ჰქვია?... დი-ახ, შენ რომელი დედ-მამიანი, ისა... ჭიანჭველა ხარო!

— ხბო დავკარგე და იმას ვეძებო.

— მერეო?

— ჯერჯერობით ვერ მიპოვინაო. — მიუგო ბიჭმა და მერე საგანძურის კარისკენ გაიხსნა, — რატომ აწევიანო?

— დემოთმა გიშველოს, დროზე გახსნენო, — გამთოცხლდა მეფე, — საგანძურის კარია, გასაღები დავკარგე და შემტყუვეითაც ვეღარ შევივსიტყუე. თუ შენ შეამტყუე, ჩემს ტახტს დაეთმობო. მეფობა ქონებასა ნიშნავს, პოდა, ტახტი რა თავში მიხლია, ბრინჯიანიც და ოქრო-ვერცხლი მთელ ქვეყანას მირჩენინაო. სცადე, იქნებ შენ შეამტყურო.

— ეს ბაღლი ამ კარს როგორ შეამტყუვსო? — ჯარ-ჯამათი დღოსდა სიცილით.

პატარა ბიჭი გაბრაზდა და უთხრა მეფე:

— უბრძანე, კარს მოსცილდნენო.

მაშინვე მიმოიფანტნენ.

მშვიდად მივიდა ბიჭი, კარის სახელურს ჩააფრთხილა და იქით კი არ მი-აწვა, აქეთ გამოსწია. ამათ ჭრიალით გაიღო.

მეფე დაფეთებული შევიდა საგანძურში და მალევე გამოვიარდა გარეთ, მივარდა ბიჭს:

— კარის გაღების შემდეგ მეფე ხარ და კურთხევაღა გავლიო, — თავი მდაბლად დაუკრა, ორივე ხელით მოინადა გვირგვინი და ბიჭს დაუპირა თავზე დადგმა.

— არ მინდაო, — კომპალი აუკრა ბიჭმა.

— ჩემი სიტყვა სიტყვააო! — გაჯი-უტდა მეფე.

— ჩემი სიტყვა სიტყვააო! — გა-ჯი-უტდა ბიჭიც

— შენ ხომ იცი, სადა ხარო? — თხა-თხა თხა მთხრობდა

— ვეფეო, — უპასუხა ბიჭმა და გზას გაუღდა.

— აუჰ! — რა თავგარიანი ვინმე ყოფილხარ?! — თქვა მეფემ და შარვლის ჯიბეში ჩაიყო ხელი, ჩაიყო და გაციდა — სხელში გასაღები არ მოხვდა? სხარულით ამოიღო, — აგერ არა ჰქვინია, რაზე მეფობას დავკარგავდიო!

— ამისთანა თავგარიანი ბიჭი მეორე არ გვიხანავს, მეფობაზე უარი თქვაო! — გაოცდა ხალხი.

ბიჭი კი ისე არჩინდა მიდის ხბოს საძებნელად, ვითომც აქ არაფერი მომ-დარაო, მიდის და მიოდინებს:

თავგარიანთა მეფობას ხბორში სჯობია თრევაო: ამღრებელი ღამის, მინდორში დაბნის თევავო, გათეთრებული ზამთარი და გასაფხული ნოტიო, ამოგმესილი ხალათი, დედის ჩაქრული შოთიო... მაღალმა დღემთმა დასწყველოს, შენი ტახტი და მეფეო — მე უნდა აემ არჯაკვლს, აემ სატყუროს ვეფურო. თავგარიანთა მეფეს სათვინთაც უჭრის ქარიო, ისე კი გადი-გამოდის, ვითომც ჰკვიანი არიო.

ჯერ გზას მიუყვება ბიჭი, მერე გზიდან მინდორში გადაუხვევს; მიდის, მიდის და ძლივს ილგვა მინდორი — გორაკს მიაღდგა. ახლა ამ გორაკის ფერ-ღობზე ადის. სულ მალე თავზე მოექცევა გორაკს და თავვერ რომ დაეშვევა, თან-დათან ისე იწევეს დაბლა, თითქოს ობან წყალში მიეცის. ბოლოს მარტო მისი ნაბნის ქუდიღა მოჩანს შავ წერტილად და მერე ისიც ქრება...

აი, ეს ამბავი გამოგია თავგარიანების ქვეყანაზე და კინადამ ჩემი დამწარობა, ვიდრე მოგიყვებოდით. თუ მოვასხრებ და მივაგენი, აღრცე გითხარით — უცხველად წავალ და თვალს მოვაჯილე იქაურობას, მანამდე კი, მეტი რა გზაა, ეს ყურმოკრული ამბავი უნდა იგმაროთ. პო: როგორც ეტყობა, არც მე ვარ მაინცადამაინც დალაგებული, რაკი ამდენი ხანია გყვიებოდი და ამდენ თავის მოსა-ქვე დროს ვკარგავ, თუშკა ისიც სათქ-მელია, რომ თქვენ კიდევ ამდენი ხანია მისმენთ.

ჰამონიური სპორტების კრიზისი

ლევან

თელიაშვილი.

ჩემს

ნარეპეაგებს

ქართულ

ზილაგებს

უკვალნი!

ლ. თელიაშვილი და მისი პაპიზიზიზიზი პასიკი და პასიკი.

თენგიზი მთელი კვირა არ გამოცხადებულა სკოლაში. ამხანაგებს ავად ეგონათ და შინ მიაკითხეს. არ დახვდით. მეორე დღეს სკოლაში ბავშვთა ოთახიდან დარეკეს, გამოირკვა — უსაქმურებს აუფრთხილათ ბიჭი. თენგიზი სკოლაში დაბრუნებას აღარ აპირებდა. დარიგებებს ყურად არ იღებდა. რა არ იღობს თანაკლასელებმა. რაზემულის საბჭოც დაინტერესდა ბიჭის ბედით, მაგრამ არც ამან გამოიღო შედეგი... იგი კვლავინდებურად აცდენდა ვაკეთილებს.

ერთ დღეს, მოულოდნელად, სკოლაში ოლიმპიურ ასპარეზობათა ორგანიზაციის და მსოფლიოს ხუთგზის ჩემპიონი, სპორტის დამსახურებული ოსტატი, ლენინის ორდენის კავალერი ლევან თელიაშვილი მოვიდა. იგი თენგიზსა და მის კლასელებს გაცენო, სპორტის შესახებ ესაუბრა. გაცივითილების დამთავრების შემდეგ ჩემპიონი და თენგიზი ერთად წავიდნენ სკოლიდან. იმ დღიდან მოყოლებული სახელოვანი ფილავანი სკოლის წინა სტუდია გახდა. თენგიზმა გაცივითილების გაცენას უკლო. მალე ჰიდაობის სექციამო ჩავება.

დღისათვის ჩვენს რესპუბლიკაში ყველამ იცის, რომ ლევან თელიაშ-

ვილმა ბევრი ძნელად აღსაზრდელი უმაწვილი დააყენა სწორ გზაზე. აი, რა ითქვა რესპუბლიკის პარტიულ-სამეურნეო აქტივის კრებაზე 1977 წლის 2 ივლისს: „საგულისხმოა ორგანიზაციის ოლიმპიური ჩემპიონის ლევან თელიაშვილის თაოსნობა, რომელმაც პირადი შეფომა იკისრა ძნელად აღსაზრდელი ბავშვებისადმი და ამ მხრივ სასარგებლო მუშაობას ეწევა“.

— როგორ შეიძლება ჩვეულებრივი ბიჭი „ლევან თელიაშვილი“ გახდეს? — ასეთი კითხვით მივმართეთ ცნობილ მოტივებს.

ამისათვის პირველყოფისა შრომისმოყვარეობა და არჩეული საქმისადმი ერთგულება საჭიროა, — გვიპასუხა ლევანმა. — მე, მაგალითად, ისეთ ოჯახში დაიბადე და თენგიზბოდი, სადაც ყველას თავიდავლი საქმე უყვარდა და ამ საქმეს მუყათად აკეთებდა. უქმად, ცხალია, არც მე ვყოფილვარ. შრომობს ყველაფერში ვეხმარებოდი — ვენახის გაფურჩხვა იქნებოდა ეს, თონხა, შექამლა, ტყიდან შემის მოხდა თუ სხვა რამ საქმიანობა. დილით ყველაზე ადრე ვდგებოდი და წყაროზე წყლის მოსახად ვავრბოდი. ასეთმა შრომამ გამომამართო, ფიზიკურად გამამდიერა. ჰიდაობაში ვარჯიში

რომ დავწყვი, უკვე დიდ დატვირთვებს უვძლებდი.

ჩემს რიონში, საგარეგოში, ქართული ჰიდაობა ძალზე პოპულარულია. აქ ნამდვილ ვაჟკაცად და კარგ მოტივად არის. ნახერხმოყრილ სარბიელს ჯერ კიდევ ბალობაში მოეპყურე. ჰიდაობაში პირველი ნაბიჯები სწორედ იქ გადავდგი. შემდგომში, საერთაშორისო ასპარეზზე მოპოვებულ ჩემს წარმატებებს, რაინდულ ქართულ ჰიდაობას უვძალი. რომლის იღეთების მეშვეობითაც ბევრ ორთაბრძოლაში გამომარჯვებია.

მაგონდება თიერაში გამართული მსოფლიო ჩემპიონატი თავისუფალ ჰიდაობაში. ყველა წინასწარ შეხებდრამოში გავიმარჯვე. პირველ ადგილზე რომ ვავსულოყავი, სპორტი იყო ფინალში მსოფლიოს ჩემპიონი, ამერიკელი ბენ პეტერსონი დამემარცხებინა.

ჰიდაობა დაწყო. პირველ ორ პერიოდში ვერც ერთი ვერ დავწინარდობდი. ხოლო მესამეში, შეხვედრის დამთავრებამდე 20 წამით ადრე, შევლომა დავუშვი და მეტოქემ ქულა ამარაგა. 11:12 ვავებდი. დრო კი ულომობლად მიიწვედა წინ. თუ მეტოქეს რაიმე იღობს ვერ ჩავებ-

რგბდი, მსოფლიო ჩემპიონობას ვკარგავდი. ამის გაფიქრებამ ძალ-ლონე გამოიჩინა და პეტერსონს, მისი და მოულოდნელად, ქართული ჭიდაობის გარე სარმით ორი ქულა მოეუფე. ამ დროს გონვის ხმა გაისმა და ჩემპიონობა მე დამრჩა. აი, ასე დამეზიარა გამარჯვებაში ქართული ჭიდაობის ხერხების კარგი ცოდნა! სწორედ იმ ხერხებისა, რომლებსაც ბავშვობაში სოფლის საჭიდაო მოედანზე დამეუფა.

ზოგჯერ სპორტსმენზე წარმატება ცუდად მოქმედებს. ვთქვათ, ვინმე მოსწავლეთა სპარტაკიანის ჩემპიონი გახდა: მაშინვე თავს მაღლა აწევს, გაყოფილება. ეს ცუდი თვისებაა: გაყოფილება იმას სჩვევია, ვინც ამა თუ იმ წარმატებას ბედნიერი შემთხვევის წყალობით აღწევს. ხოლო ნამდვილი სპორტსმენი, რომელმაც კარგად იცის შრომის ფასი, ასეთ რამეს არ იკადრებს.

თუ დამწყები მოვიდავე ყურად იღებს ამ რჩევებს, ვფიქრობ, მისგან კარგი სპორტსმენი დადგება.

— პატივცემული ლეონა, გორჯიში რომ დაიწყეთ, რა მიზანი გქონდათ?

— თავიდან სპორტის ოსტატობაზე ვოცნებობდი. მინდოდა უფლებმა მომეზოგებინა — მეტარებინა ის სამკერდე ნიშანი, ყმაწვილები რომ შენატრიან ხოლმე.

— ამას რომ მიაღწიეთ?

— ვიგრძენი, რომ მეტის ვაკეთება შემეძლო, ვიფიქრე, საბჭოთა კავშირის ჩემპიონი რატომ არ უნდა ვაგებდი-მეთქი, მეგრე კი მსოფლიოსა და ოლიმპიურ ასპარეზობებზეც დავიწყე ფიქრი...

— მოსკოვის ოლიმპიადაზე თუ ფიქრობთ გამოსვლას?

— ვვოცნებობ. უფრო სწორი იქნება, თუ ვიტყვი, რომ გულმოდგინედ ვემზადები, რადგან მართო ოცნება და სურვილი არ კმარა! საჭიროა ყოველდღიური ვარჯიში.

— რას უსურვებდით ჩვენს მოსწავლეს ახლავარდობას?

— ჩემი სანუკვარი ოცნებაა, დღევანდელ პიონერებში ისეთი ბიჭები გამოჩნდნენ, რომლებსაც ქართული ჭიდაობის დაკარგული ტრადიციების აღდგენა შეეძლებათ.

მოკვლე ურანი ლსინი

ლომი და კურღლევი

ლომმა ერთი ახირებული კურღლევი თავისი მეგობრობის ღირსად გახადა. ერთხელ კურღლეულმა ჰკითხა:

— ეს მართალია, ლომები უმწეო მამლის ყვილიზე შიშით გულგახეთქილები გარბიან?

— ნამდვილს ამბობ, — მიუგო ლომმა. — განა მართო მე ვარ ასეთი? მთელმა დღიან იცის, დიდ ნაღირებს რომ რაიმე სუსტი მხარე გვაქვს. აი, შენც გაგონილი გექნება სპილოსავაგ, ღორის ღრუტუხს რომ ვაიგონებს, თავზარი ეცემა ხოლმე.

— მართლა? — შეაწყვეტინა კურღლეულმა. — აი, ასოა კი ვაგივე, რატომ არის, რომ ჩვენც, კურღლეულს, ძაღლის შიშით სული კოჭებში გვაპარება!

მირი და ლომი

როცა ეზობეს ვირი სანადირო ბუცის მაგივრობას უწყდა ლომს და ტყეში მიჰყვებოდა, ერთი სხვა ნაცნობი ვირი შემოეყარა და დაუძახა:

— გამარჯობა, ძმო!

— უსრდელო! — მიუგო ლომის მსლებელმა და ჩაუარა.

„ვიითმ რაო? — თქვა ვირმა და გზა განაგრძო. — რაკი ლომს ახლავს, ამიტომ ახლა ვირზე დღიანა!“

ბულბული და ფარშავანგი

ერთმა მოსიყვარულე ბულბულმა ტყის მგალობელთა ზორის მხოლოდ მომურნეები ნახა, მეგობრები კი ვერა. იქნება სხვა გვარსა და მოდგმაში ვიპოვო მეგობარი, გაფიქრა და ფარშავანგთან მიფრინდა, სურვილი გაანდო:

— მშენიერო ფარშავანგო! გიმზერ და შეგხარი.

— მეც, ძვირფასო ბულბული.

— მაშ, ვიყით მეგობრები, — უთხრა ისევ ბულბულმა. — ჩვენ ერთი-მეორისა რა უნდა შეგვშურდეს? შენ თვალისათვის ხარ საამო, მე კი ყურისათვისაო.

ასე დამეგობრდნენ ბულბული და ფარშავანგი.

მაიმუნი და გილი

— ერთი ისეთი ნადირი დამისახელე, რომ მისი მიბაძვა ვერ შევძლო, — უთხრა მაიმუნმა გილის.

— ერთი შენც დამისახელე ყოვლად უნდირი ნადირი, რომ შენი მიბაძვა ისურვოს, — მიუგო გილიან.

გერმანულიდან თარგმნა აბაკი გელმანმა

თავლიჩაჟი ბიბანტი

მურა დათვი მსოფლიოს ხალხთა ზღაპრებისა და ლეგენდების ერთერთი ყველაზე პოპულარული პერსონაჟებია.

დათვის მელი ცხოვრება უღრან ტყესთან არის დაკავშირებული. იგი ერთადერთი მტაცებელია, რომელსაც თუ ვეგეტარიანული საკვები საჭიროსად ექნა, შეუძლია ისე იცხოვროს, რომ ცხოველები არ ჰკამოს. ამის გამო დათვს არ სჭირდება სწრაფი სირბილი, მაგრამ საჭიროების შემთხვევაში დათვი საოცარ სისწრაფეს, კოლოსალურ ძალასა და მობილურებასაც ამჟღავნებს. ზოგიერთ მამრს თამაშად შეუძლია ირმის, ცხენ-ირმისა და სხვა დიდ ცხოველთა დამორჩილება და მათი საქმოდ შორ მანძილზე ზიდვა. ჩრდილოეთში მცხოვრები მურა დათვი არ ებუება ისეთ მძინვარე მტაცებელს, როგორც ვეფხვია. ასე, მაგალითად, შოთველ აღმოსავლეთში ამ ორი ნაღირის თერთმეტი რეგისტრირებული შემბრძოლებიდან ხუთ შემთხვევაში ძალეში თითქმის თანაბარი აღმოჩნდა: სამში ვეფხვმა დასჯანა მოწინააღმდეგე, ორი დათვის გამარჯვებით დამთავრდა (ორივე შემთხვევაში დათვმა შეჭამა ვეფხვი). ერთხელაც ორთაბრძოლა მონადირემ შეწყვიტა.

ზემოთ თქმულიდან ჩანს, რომ ზრდადარულეზულ დათვს ბუნებაში თითქმის არა ჰყავს მტერი.

მსხვერპლს დათვი მაშინვე როდი შეეპყევა — მყუდრო ადგილას შეინახავს, ფიჩხებს, ტოტებს და ხავსს დააყრის და მაშინ მიუბრუნდება. როდესაც ხორცი ცოტა სუნს დაიკრავს (საერთოდ, დათვი არ ერიდება ლეშს). კვების მიზნით დათვი არასდროს არ ესმის თავს ადამიანს. პოტენციურად საშიშია იგი მხოლოდ გაზაფხულზე, როდესაც ბუნაგიდან გამოსული შიმშილისაგან გააფებული დაძრის. საშიშია აგრეთვე ე. წ. მობეტიალე დათვი, სხვადასხვა მიზეზით

რომ ზამთრის ძილს არ ეძლევა. შემოდგომის დამლევს, სუსხიანი ზამთრის წინ, დათვი ბუნებაში შეინახება და ზამთრის ძილს ეძლევა. იგი ბუნავს მიწაში თხრის, ზმირად კი იყენებს მზა გამოქვაბულებსა და ძლივთა ნაპარლებს ძილის ხანგრძლივობა სხვადასხვაა და 5-6 თვემდე გრძელდება.

სულ ბოლო დრომდე ვაბატონებელი აზრის საწინააღმდეგოდ, დათვი ზოგიერთი ცხოველისათვის (დამურა, ზღარბი, თრია...) დამახასიათებელ ზამთრის ძილს არ ეძლევა — იგი ბუნავს იანარჩუნებს სხეულის მუდმივ ტემპერატურას. სიცოცხლისუნარიანობას, სიფიზულეს. ბიოლოგიურად ზამთრის ძილს არ დანიშნულება აქვს, რომ წლის ამ პერიოდში

ნაღირს საკვების მოპოვება და თავის შენახვა ძალიან უჭირს.

თებერვალში იბადება ორ-სამი ბელი. უზარმაზარ ღედსთან შედარებით ბელები სასაცილოდ მატარებენ — სულ ნახევარი კილო წონისა. შთმელები და უმწელები არიან. ბელები ასეთი პატარები იძიკომ ჩხლებიან, რომ მაკობისა და ძუძუს წივების პერიოდში მღედრი არფერი არ იკვებება.

მღედრი ბელების დიდი მოყვარულია. გარდა ბუნაგიდან წამოვლენული მგეტისა, არ არსებობს საფრთხე, რომლის შიშითაც იგი შეილებს მიატოვებდა; ამასთან ღედა დიდი გულსყურით წერთის პატარებს.

გონებრივი განვითარებით დათვი ცხოველთა სამყაროს ინტელექტუ-

ალათა ათუღუში შეიღის. ამის გამო მათ ადგილად ათიწინურებდა და ცირკის ცნობილი მსახიობებიც კი გამოჰყავთ.

ადამიანის მიერ მღერა დათვის საცხოვრებელი გარემოს შეცვლამ. მასზე უსინტეზო ნადირობამ გამოიწვია ამ ცხოველის არეალისა და რიცვის მკვეთრი შემცირება. ამჟამად იგი, როგორც ძვირფასი და იშვიათი ნადირი, ბუნებისა და ბუნებრივი რესურსების საერთაშორისო ორგანიზაციის თავის „წითელ წიგნში“ ჰყავს შეუცვლილ. თუმცა კავკასიაში, კერძოდ, საქართველოში, დათების ერთ-ერთი ყველაზე მრავალრიცხოვანი პოპულაცია მიმდევრობება, ამჟამად ჩვენში დათებზე ნადირობა მიზნე არაკანონულია. განსაკუთრებულ შემთხვევაში, ლიცენზიებით ნადირობის გარდა, დათის მოკლა ბრაკონიერობად ითვლება და კანონით აკრძალა.

ის გამოიჭება, რომ ეს მტრად საინტერესო ცხოველი ჩვენში ჯერ კიდევ ბევრია, გვავალდებულებს, განსაკუთრებით დავიცვათ იგი, როგორც ჩვენი ბუნების თავისებური მშვენიება.

არან. ზამბაჰარი,

ბიოლოგიურ მეცნიერებათა კანდიდატი.

ლოქოს „უცხოელი“ ნადისაჲი

ნორჩ მუკავარიუმეს შეუძლია (და უმჯობესიც არის) იყოლოს და შიამრაგლის ის თევზი, რომელიც საქართველოს წყლებში გვხვდება და რომლის შიგნად და მოგლა დიდ პირობებს არ წარმოადგენს. მაგრამ არც უცხო, გვსოტიკური თევზის ყოლაა ურთი, მით უმეტეს, თუ „უცხოელს“ ჩვენში ნათესავი ჰყავს: ასეთ შემთხვევაში მათზე სასარგებლო და ნაყოფიერია მათი შედარება და შესწავლა უშუალო დაკვირვების გზით.

ასეთი სააკვარიუმე თევზია კორიდაროსი — ყველაზეათვის კარგად ცნობილი ლოქოს ცეკუპისკაცი.

... აი, წვეს პაწია თევზი ფსკერის სილაზე, წვეს უმოძრაოდ — თუ კარგად არ დაუკვირდი, ვერც კი გაარჩევ. მართო უღვანებს აგნაცუებს და თვალებს აჭყეტს. წვეს, მამასადაჲე, არ შია. ხოლო როცა შიშილი შეაწუხებს, ფსკერის მოსწყდებდა, სწრაფად დასრიალებს სიღრმეში, ხან ჰქვის ქვეშ შეძრებდა, ხანაც კუნძის ქვეშ შეყოფს ცხვირს, შლამს წამოშლის და ბოლოს თვითონ აღარც

კი ჩანს, მარტო მღვრიე ღრუბლის ფოთლა დაფრიალებს ფსკერზე...

კორიდაროსის სამშობლო სამხრეთ ამერიკის პატარა წყალსატევში და გუბურებია. მკაცრმა კლიმატურმა პირობებმა ამ თევზს საოცარი ამტანინობა გამოუმუშავა. ცხელ ზაფხულში მცვაწყალსატევებში წყალი იკლებს და მკაცრად, ლეკვამ მცენარეები, იხრწნება დაღუღულ ცხოველთა ნაშთები. მაგრამ ლოქოს ეს არ აშინებს, ფსკერზე მარად დასრიალებს, ყველაფერს თავისი უღვაწეობით ცხება და სინჯავს. თუ კი იყვლება ვერ იპოვის, მცენარეთა დამწალი ფოთლებითაც იოლას ზედის. ხან ისარივით აიჭრება წყლის ნაფაირებს და სუფთა მუერს ჩაყალბავს, მერე კი ისევ სიღრმეში ჩაეშვება.

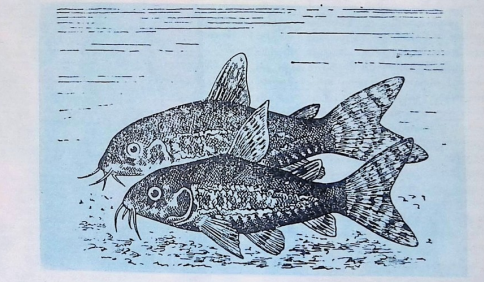
იმის გამო, რომ კორიდაროსი სიბოს მცენარეულ ნარჩენებს, მას სანიტარი შიარქვებს. ეს ზედმეტსახელი მართებულია, თუ მხედველობაში არ მივიღებთ, რომ თავისი სწრაფი და მკვეთრი მოძრაობით ლოქო ხშირად ამღვრევს ხოლმე წყალს.

დამყავებულ წყალში, რომელშიც სხვა თევზები იხოცებან, მოზრდილი კორიდაროსი რამდენიმე თვეს სძლებს (დამატებით სუნთქავს ატმოსფეროს ჰაერით). მაგრამ თუ მაცოცხლებელმა წვი-

მომარგვალეს, შიგ 3-4 ცალ ჰაერით აწყობს, სწრაფი ცურვით ეჭებს კარგად განათებულ ადგილს და ზედ ჰაერით აგავსებს. რა თქმა უნდა, თევზს არ იცის, რომ წყალი უკუე განახლება, მაგრამ ინსტინქტის კარნახით ხვდება წყალი უფრო ადრე ახლდება ღია, მამასადაჲე, უკეთ განათებულ ადგილას. ლოქოსიტებსაც ხომ სწორედ ასეთი ადგილი სჭირდებათ, რადგან აქ უხვადაა წყალში გახსნილი მაცოცხლებელი ნაწილები. ეს ინსტინქტი ავკარნიუმშიც მოქმედებს და ლოქო თავის ჰაერითს აგავსებს უკეთ განათებულ ადგილას — სინათლის წყაროს მხარეს, ფანჯრისკენ მიმართულ მინაზე.

ჰაერითის ინკუბაცია 10-15 დღეს გრძელდება. ლიფსიტები საკმაოდ მოზრდილები იჩვენებან და მაშინვე ეჭებენ საკვებს (ძირითადად ცილოვნებს დასდევენ ხოლმე). სასურველია, რომ ტოფობისა და ინკუბაციის დროს წყლის ტემპერატურა 19-20 გრადუსს არ აღემატებოდეს. სხვათა შორის, კორიდაროსი იტანს საკმაოდ დაბალ ტემპერატურას — 6-8 გრადუსს.

ამ ლოქოს დაბინავება თავისუფლად შეიძლება ადგილობრივი თვისი თევზებთან. ისინი სწრაფად ეჩვენებან ერთმანეთს და არ ჩხუბობენ.

მებმა დააგვიანა, მოსდება უბედურება: ლიფსიტები მხოლოდ წყალში გახსნილი ჟანგბადით სუნთქავენ, ატმოსფეროს ჟანგბადის შეთვისება კი მათ არ შეუძლიათ და იღუპებიან.

ზაფხულში კორიდაროსი არ ტოფობს. იგი ეკოლდება შემოდგომას, წვიმების პერიოდს, როცა წყალი ახლდება და ჟანგბადით მდიდრდება.

ტოფობა საინტერესო სანახავია. ჰაერითის დაყრისას მდიდრი მუცლის ფარგლებს შეაერთებს, პაწია პარკივით

იმ მიზნით, რომ კორიდაროსებმა წყალი არ დაშლიონ. ფსკერის სილა შეიძლება მსხვერვი ეჭებუნი მოვიწინოთ. მაშინ ლოქო მართლაც გააბათოლებს სანიტრის სახელს.

მოზრდილი კორიდაროსის ხელში აყვანა სასასურველია: მას ფარგლებზე ეკლბის აგვის, ამ ეკლბის ნარჩეულზე საკმაოდ მტკიცეწვეულია და დიბანს არ ხორცდება.

იური ანდუაძვი,
მუკავარიული მუკავარიუმი.

საქსრეთის გზით ბაგთბარი ნახატები

მოგზაურობა ათასნარია.
ამ ნახატების ავტორ ბევრზე მეტი
ერთად, ჩვენ საუბრეთა სიღრმეში,
აფხაზეთის ძველი ისტორიის გასაც-
ნობად ვიმოგზაურეთ...

წაიკითხეთ ნართების ძველი-
ძველი თქმულებები, მივიჩნებოდა
მუხეუმებში და ცუდი ისტორიული
ნივთები, ახლომანხლ შემონახული
ისტორიული ძეგლები.

გუსმენლით სიმღერებს...
ვცილობდით ამოგვესნა ბუნე-
ბის ბრძნული და მკაცრი სილაშაზე...

ვტკბობდით მშვენიერი გულდა-
უთის სანახებით, იქაური ადამიანების
ბედნიერებით გაცისკროვნებულ სა-
ხეებით...

შემდეგ ვხატავდით.

ეს ნახატები ყვებიან ამირანის —
აბრსკილის გმირობაზე, მის ცეცხ-
ლისმფრქვევ რაშზე — არაშაზე.

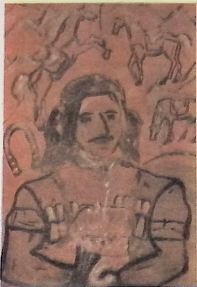
ყვებიან სასწაულმოქმედ მკედლე-
ზე — ოინარზე. აქვე იხილავთ ბავ-
შეების ფანტაზიის გაცოცხლებულ,
შუქმოსილ გუაშს — ნართების წინა-
პარ-ღედას და მის მზეთუნახავ ქა-
ლიშვილს, რომელსაც 99 ნართი ძმა
ჰყავდა...

ეს ნახატები ერთად იყო თავმოყ-
როლი გაზეთ „პოინერსკაია პრა-
დას“ ინიციატივით ქალაქ გულდუთა-
ში მოწყობილ გამოფენაზე.

შემდეგმ ნამუშევართაგან ბევრი
მოსკოვშიც გამოიფინა. „პოინერ-
სკაია პრადაში“ დაიბეჭდა დაურ-
თიბას ნახატები და ნარკვევი; საერთა-
შორისო პრიზი დაიმსახურა ნადირ
ნადირაძის სურათებზე; ზოგი ნახატი
ეურნალმა „ვოეატიმ“ გამოაქვეყნა.
ერთი სიტყვით, გულდაუთელი ბავ-

ეროვნული
ბიბლიოთეკა

შეების დანახულმა სამყარომ ბევრი
აღლაპარაკა.

დააკვირდით თქვენც აქ დაბეჭ-
დილ გულდაუთელ თახატულთა ნამუ-
შევრებს, ალბათ მოგეწონებათ.

თქვენც ხატეთ, ბავშვებო! დახა-
ტეთ თქვენი მხარე, ყველაფერი, რაც
თქვენს ირგვლივა — ადამიანები,
მეგობრები. ბევრი ხატეთ, ბევრი...

3. კოლმენია,

მოსკოვის სამხატვრო სკოლის პედაგოგი.

სურათთაზე, ზემოლან კვეთით: 1. 2. თამაშობა ნართთაზე. დაურ აიბა,
11 წლ. 3. ხაქორთული რიბული. სირმა ხარზალი, 8 წლ. 4. აბრსკილი.
ირაკლი მელაძე, 11 წლ. 5. სავალსი საბარბი, დოლმენი უშირაში. ლუბა
თოღუა, 11 წლ.

დოდო ვადაშვილი

ერთი
პალატა
სიცხარული

„უკველა აღამიანს გააჩნა რაღაც სანუჯვარი და საოცნებო. სადაც არ უნდა იყოს, ეს სანუჯვარი მუდამ თან სდევს, სიჭარბოვან და ცხადშია. ბოლოს კი მისი სიცოცხლის განუყოფელი ნაწილი ხდება.“

ახე იქცა ჩემი ცხოვრების სანუჯვარ თანამ. გზავრად ბავშვობის წლებში მოგონებები და ამ წლების თანაზარი მრავალი საყვარელი აღამიანი...“ ასე იწყებს მკითხველთან საუბარს „ნაკადული“ მიერ ახლახანს გამოცემული წიგნის — „ერთი კალთა სიყვარულის“ ავტორი, ქართველ მოზარდათთვის კარგად ცნობილი მწერალი ქალი დოდო ვადაშვილი.

წიგნში შესული ოცდათორმეტივე მოთხრობა მწერლის ამ სიტყვების დასტურია. თითოეული მათგანი გვიხილავს ბავშვობისბრონიდული ხილვების, განცდების ფერადოვნებით, თითოეული ცხოვრებისეული ამბის თავისებურად აღქმით, აღამიანური სითვისით, კეთილი აუზორით... ამ ნაწარმოებების გმირებთან ერთად ვიცინით, ვმღერით, ვოცნებობთ, შეეყვარებულები შეეყვარებთ ფიურზისფერ ცას, ჩა-

ორტკლილ ლურჯ მთებს. ეხარობთ ქაქათა შროშანებისა და უნაწეხი იების ცქერით, ვკრავთ უკუართა უპარაზარ თაიგულებს, ვცვალავთ ხრამუნა თოვლს, ავდივართ მაღალ მთებზე, რომ როგორმე ხელი მივაწვდინოთ კაშკაშა მთვარეს...

მკითხველის თვალწინ ცოცხლდება ოთხი ათეული წლის წინანდელი ქართული სოფლის თუ ქალაქის ყოფილი სურათები, პიონერთა პატრიოტული საქმიანობა.

ერთი კალთა სიყვარულიში“ თავმოყრილი მოთხრობების უმეტესობა ჩვენს შურნალში გამოქვეყნდა და ნორჩ მკითხველთა ცხოველი ინტერესი გამოიწვია.

წაიკითხავთ ამ კრებულს და უსათუოდ მაღ-

ლობას ეტყვიტ მწერალს ასეთი მშვენიერი ნობათისათვის.

მიხეილ ჯორჯიანი

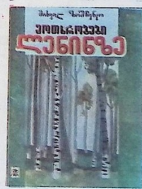
მოთხრობები
ლინინზე

ცხადია, თქვენ არაერთი მოთხრობა წვაკითხავთ, რომლებშიაც პროლეტარიატის დიდი ბელადი, ვლადიმერ ილიას ძე ლენინის ცხოვრების ესა თუ ის მომენტია აღწერილი. ახლახან კი წიგნის თაროებზე გამოჩნდა მიხეილ ჯორჯიანის „მოთხრობები ლინინზე“, რომელიც თქვენთვის თარგმნა ჭუმბურ თთმერიაშ და

გამოსცა გამოცემლობა „ნაკადული“.

წიგნში შეტანილი მოთხრობები გავცნობენ ლენინის ბავშვობასა და ყრმობას, რევოლუციურ ბრძოლას და სახელმწიფო მოღვაწეობას. თქვენ აშკარად დაინახავთ, როგორი სამართლიანი და პრინციპული, ბეგითი და გულმართალი ყოფილა ბუღალი ბავშვობიდანვე, როგორ ანაწილებდა ღირს სწავლასა და დასვენებას შორის, რა დიდ პატივს სცემდა მშრომელ აღამიანებს, როგორ უფრთხილდებოდა ბუნებას.

თქვენ ნიამგონებით წაიკითხავთ მოთხრობებს: „გრაფინი“, „როგორ სწავლობდა ლინინი“, „როგორ უყვია ლენინმა ერთი ბიჭუნას სათამაშო“, „როგორ ემუხაივა ლენინს ფედოსია ბიცოლა“, „ლენინი და მელვადიევი“, „ნადარია“... წაიკითხავთ და ნახავთ, რომ კიდევ უფრო მხურვალედ შეეცვარდებოთ მშობლიური ლენინი — ჩვენი ბელა-

დი, მასწავლებელი და ყველაზე ახლობელი აღამიანი.

ვლადიმერ ასლამაზიშვილი

ხუთოხანთა
სახლი

ვლადიმერ ასლამაზიშვილის მოთხრობები ხშირად იბეჭდება ქართულ საბავშვო შურნალ-გაზეთებში, გამოდის ცალკე წიგნებადაც. (მწერალს

იცნობენ ჩვენი მკითხველებიც. „პიონერის“ ამ ნომერში მთავრდება ბეჭდვით აღამიანის მკითხველის ვრცელი მოთხრობის „ხევი“ ნეკლარი მოდილიანი“) მწერალი კარგად იცნობს ჩვენი თანამედროვე მოზარდის სულისგან სამყაროს და

როსტატურად ახერხებს ჩაკვანდოს ბავშვის გულში, გაგვაცნოს მისი ფიქრი და ოცნება.

ვლ. ასლამაზიშვილის ახალ წიგნში „ხუთოხანთა სახლი“ (გამომცემლობა „ნაკადული“, 1978 წ.) თავმოყრილია მოთხრობები, რომლებიც უმთავრესად თქვენი პატარა დამძებისთვისაა განკუთვნილი, მაგრამ თქვენც სიამოვნებით წაიკითხავთ პათ. უმეველია, პატარა ბიძინაზე არანაკვებ გაიხარდებოთ, თუ თქვენს სახლს ხუთოხანთა სახლის ტიტულს მიანიჭებენ და ზედ დიდ ხუთიანს უკარავთ. მაგრამ საამისოდ ხომ ხვდებით, რაც არის საჭირო? — რა და, ყველა მგზობელი ბიჭი თუ გოგო უსათუოდ ფრადოსანი უნდა იყოს! ამახ კი ბეგითი, თავგამოდებული მუცალიწიფი საჭირდება.

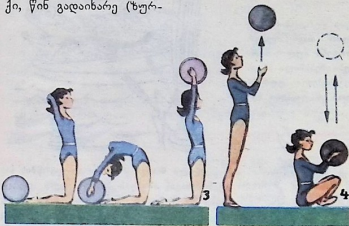
უთუოდ მოგწონებთ ვრცელი მოთხრობა „ქაბორ“, აგრეთვე „მეკვლი“, „წვიმა“, „სლამა მოთხრობა“, „მთიანეთი“, „სხვადვარზე“ და ბევრი სხვა.

მეხსრე კომპლექსი

ვარჯიში პირველი: 1. ბურთი თავს უკან დაიკავე. 2. ჩაბუქნე, ბურთი მაღლა ასწიე. 3. წამოდგე, წინ გადაიხარე (ზურ-

ტარე და მარჯვენა ხელი შეაგებე (ე. ი. ტანს ირგ-

გი და ხელები პორიზონტალურად უნდა იყოს), თავი არ დახარო, ბურთი გამართული ხელებით დაიჭირო. 4. დაუბრუნდი საწყის პოზიციას. გაიმეორე რამდენიმეჯერ.

ვლივ შემოიტარე). გააკეთე 4-ჯერ ერთ მხარეს, 4-ჯერ მეორე მხარეს (თანაც, მეჩტი ბტრიალე).

ვარჯიში მესამე: 1. ბურთი იმ სიმაღლეზე ააგდე, რომ ძირს ჩამოვარდნამდე ჩაჯდომა მოასწრო. 2. ბურთი მჯდომელამ დაიჭირო. 3. ახლა ისევ

ააგდე, წამოდგე და დაიჭირო; გაიმეორე, სანამ არ მოგწყყინდება. ამ ვარჯიშს სისწრაფე და მოქნილობა სტირდება.

ვარჯიში მეოთხე: 1. მუცელზე დაწევი, ხელები ნიკაპქვეშ ამოიღე. ბურთი ტერფებშუა დაიჭირო. 2. ბურთი ფეხებია წამოიღე და მენჯზე დაიღე. 3. ბურთი გამართული ფეხებით უკანვე გასწიე (თუ ბურთი მსუბუქია, ყოვენი გააკეთე). გაიმეორე რამდენიმეჯერ.

ვარჯიში მეხუთე: 1. მუხლებზე დადგე და ხელები თავსუკან შემოიწევი, ბურთი იატაკზე, ტერფებთან დევს. 2. უკან გადაიხარე და ბურთს ხელებით დასწვდი, წამოიღე. 3. გასწორდი, ბურთი მაღლა გიჭირავს. 4. უკან გადაიხარე და ბურთი ისევ ფეხებთან დადგი. გაიმეორე რამდენიმეჯერ.

ვარჯიში მეექვსე: 1. ბურთი მაღლა აწეული

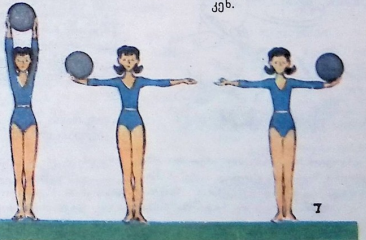
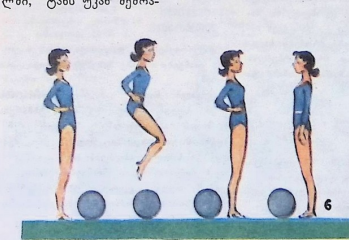
ხელებით გიჭირავს. 2. ხელები გაშალე. ბურთი მარცხენა ხელით დაიკავე. 3. საწყისი მდგომარეობა. 4. ახლა ბურთი მეორე ხელით დაიკავე, მკლავებში გამართული უნდა. ამ ვარჯიშის გართულება ასე შეიძლება: ბურთი მაღლა კი არა, წინმყავით შეგიძლია დაიჭირო და შემდეგ გადაიტანო ცალ ხელში.

ვარჯიში მეშვიდე: 1. ბურთი წინ დაიღე. 2. გადაახტი. 3. ხტომისას მრ-

ვარჯიში მეორე: 1. ბურთი ძირს ჩამოშვებული, ოდნავ მოხრილი ხელებით გიჭირავს. 2. ბურთი გადაიტანე მარცხენა ხელში, ტანს უკან შემოა-

ვალგავარი ვარიანტი შეგიძლია სინჯო (უკანია, ფეხგამართული, ფეხმოხრილი, ფეხგაშლილი, პაერში შეტრიალებილი, ცალი ფეხით...) ფრთხილად იყავი, ბურთს რომ დაატე ან დაეცე, რამეს იტყენ.

რალა
დარჩაბამ
თაბაკა...
თარაბას...

ევროპის ფუნის უნიკალური წარმომადგენლებს სრული ვაჭრობა ემუქრება. ერთ-ერთი ასეთი უნიკალური ცხოველი სარდინიული პინი, რომელიც მხოლოდ იტალიის კუნძულ სარდინიაზე გვხვდება. პინები ამ კუნძულზე ჯერ კიდევ ფინიჭურ ეპოქაში გამოჩნდნენ. ჩვენს დროში ისინი ღამის მთლიანად ამხოცეს. ასეთივე ბედი ეწიათ თეთრი სახედრებსაც: ამჟამად მათი რიცხვი მხოლოდ სამოცს აღწევს. ევროპაში უკვე აღარ გვხვდება ფლამინგო.

მტრდამაძი-კონვენიენტი

ბერესა ჰგონია, რომ ტელფონისა და ტელეფონის საუბრებში მტრადებს უკვე აღარ შეუძლიათ აღმანიშნავი რაიმე პრაქტიკული სარგებლობის მოტანა. მაგრამ ეს ასე არ იქნა. მაგალითად, ესპანეთის კუნძულ მალიორკის სოფელ ლარეპიტის მცხოვრებლების აზრით, უფრო მიზანშეწონილია ქალაქ სოლიერში პროდუქტები საფოსტო მტრადების საშუალებით შეეცვათონ, ვიდრე მილიონი პესეტა დახარჯონ სოფლის ტელეფონისადაც.

ინდოეთის ზოგიერთ სამეურნეო რაიონში ფროსან შვირკებს ფართოდ იყენებენ მახლობელ საავადმყოფოდან ექიმის სასწრაფოდ გამოძახებულად, თუ სოფელში ვინმე უფერად ავად გახდა.

ინგლისის ერთ-ერთ ბურთულსაყისრებში ქარხანაში კონვეიერზე ბურთულების ხარისხის კონტროლირებად სხედან სპეციალურად გაწარმოებული მტრადები. ეს ფრინველი შესანიშნავი „წუნმდებელი“ აღმოჩნდა. მის მახვილ თვალს არ გამოეპარება, თუნდაც, სულ საქაწინა ნაწარმი ბურთულაზე. შეამჩნევს თუ არა მას, მტრელი მუხივე ნივარტით დაუწყებს ცემას გვერდით მიმავარებულ ფირფიტას და ბურთულა წუნში მიდის, თითონი კი მაშინვე იღებს ვასამტრელოს — რამდენიმე შეტვის მარცხელს მტრედის პროფესიულ მოწადაცხას სულ ორი-ხუთი კვირა სჭირდება. აღმანიშნავია, რომ ელექტრონული სპონტროლოლ მოწყობილობა ამ რამდენიმე უფრო ძვირი ჯდება.

მეშახაბე მონადირიანი

შვეიცარიელ ფერმერებს ქურდობის წამდელი ებედობა დაატყდათ თავს: ალბერ სამიჯარზე გაშვებულ ძროხებს სულ ორი-ღე საათის შემდეგ იევნები შეხსნილი აქვთ. ამას სხადან დასავლეთევროპელი ტურისტები, საქმე ის არის, რომ ეს ევენები ხე-

ლით ნაქვითა, ეველა ძალზე ღამაში და ერთმანეთისაგან განსხვავებულია. ერთი სიტყვით, შესანიშნავი სუენიერია. ფარდულბსა და მაღაზრები ბოლომდე აწყვია ევენები, მაგრამ უცხოელი ტურისტები სამრეწველო ნაწარმს შედგ არ უფერებენ, მათ მხოლოდ კუსტარული ევენები ოჩიდავს, რომელთა ფასი ორასი ფრანკია (დაახლოებით სამოცდაათი მანეთი). და ასე — დასდევნ საზღვარგარეთელი სტუმრები ძროხებს სამოვარზე, თანაც ისე მარად, რომ ფერმერები იშვითად თუ ასწრებენ ზაინლის ანაზღაურებას.

ლოკოკინა — კინოპარასკვლავი

ამას წინათ, კალიფორნიაში, შენელებული გადღებობი შექმნეს ფილმი, რომლის ერთადერთი გმირი მაღის ლოკოკინა გახლდათ. უწარანზე კარგად ჩანს, როგორ გაჰყავს ამ მოლუსებს ბერლები მიწაში. დაითვალეს მისი

„ტილიბები“. მათი რიცხვი 14.175 აღწინდა. კარაკულად ვაჭრობდა საქაწინა რკავი წანაზარდები ლოკოკინის შექმნილი საშუალო ორგანოა.

„საბავშვო ბაბა“

ნიანგის ბაბაში

საეცვია. ნიანგის ღია ხაზა ვინმეს სიმათის იწევებს, მაგრამ ნორჩი ნიანგებისთვის იგი ეცვალაზე საიბელ და მოხერხებულად ადგლითა.

ნიანგის ხაზა იდეალური „საბავშვო ბავა“, დედა და მამა ნიანგები კი საშავლონი მოზობლები, რომლებიც ღიად დროს უთმობენ თავიანთი საქმებს.

დედალი ნიანგი შლამისა და ღერწმის ნატებებისაგან აწენებს ბუდეს, დებს კვერტებს და ზემოდან ტალახით გადალესას. თაკარა შრეში ბუდე მალე იწყობატორად იქცევა. დედალი ნიანგი ბუდეს არ შორდება და ახლოს არავის აკარებს მას. ბოლოს გამოჩეის ფაჩი დედა. როგორც კი დედა ნაჭების ტაცანს გაიფრნებს, სასწრაფო ზომებს იღებს: პირს ქელებს საგრამთან ახალგამოჩეილს და თავის ვეება ხაზაში ათავსებს, შემდეგ თავის ქნევას იწყებს და შვილს ქვედა ყბის ფსკერზე მოთავსებულ სინეალორ „ჩანათში“ გჯანის. საქაწინა ნიანგი წრაბინს იწყებს და ამით სხვა თანატოლებს ნიშანს აძლევს, თუ შეუძლებელია ცოტა ხანიც და ნიანგის ხაზაში ქვე ათო-სოფთობები ახალგამოჩეილია მოთავსებულა, რომლებიც ცნობისმოყვარე ექვრტებთან დედას კბილებს მიღმიად.

ჩინებული მითოპარასკვლი

დაკვირვებებით დადგინდა, რომ ნილოის ნიანგები თურმე ჩინებულ მითოპარასკვლები არიან.

დედალი ნიანგი დედალამ დაჩაქობს თავის ბუდეს, ახალგამოჩეილებს ესმარება ქვიშიდან ამოღოფხდენ, ზოგიერთი ნიანგებიან გამოჩეილს შეეღის მათ. შემდეგ კი სათუთად ჰკიდებს პირს და წყლიც კავს მიჰყავს. საქაწინა ნიანგები რამდენიმე კვირას დედას გვერდით ცხოვრობენ და თავს უშეშრად გრძობენ. მამალი ნიანგი მათ სხვა ნიანგებისაგან იცავს.

უკუთუნი

— რატომ ტირი, ნელი? — ჰკითხა გოგონას მამამ.

— იმიტომ, რომ ტომს აქვს არადღეგები, მე კი არა. — უპასუხა ნელი.

— შენ რატომ არა გავქვს არადღეგები?

— იმიტომ, რომ მე არ დღედივარ სკოლაში.

მასწავლებელი: — წაგიკითხავს შექსპირის რომელიმე პიესა?

მოსწავლე: — დიას, მე მისი ორი პიესა მაქვს წაითხული — „რომეო და ჯულიეტა“.

მამა: — ტომ, შენი აზრით, ვინ არის ყველაზე ზარბაძე თქვენს კლასში?

ტომი: — არ ვიცი, მამა.
მამა: — როდესაც ყველა ბავშვი

წერს ან კითხულობს, ვინ არის კლასში უსაყვლად და თვალუცრუ ადევნებს სხვების მუშაობას?

ტომი: — ჩვენი მასწავლებელი, მამა.

ინფლუენციდან თავგანაზარინა მკურნალობა

უშუქლებელი

— იცით, რომ ნაპოლინისთვის შეუძლებელი არა არსებობდა რა?

— არ ვიცილი, მაგრამ საინტერესო დასანახავი იქნებოდა, როგორ ანთებდა ასანთის ღერს სასონზე.

აფშვი

კელენერმა მაგიდასთან მჯდომ ქალს ტორტი მიუტანა და ჰკითხა:

— ექვს ნაწილად დაეკრა თუ თორმეტად?
— ექვსად ჯობია, თორმეტს შეკრამა გამოვირევა.

სასტუმროში

— თავისუფალი ნომერი არა გავით? — ჰკითხა აღმზრდელთა კამბოსულმა სტუმარმა.

— როგორ არა, ორი ნომერი გექვს, ერთი ოცი ფრანკი ღირს, მეორე — ოცდაათი.

— რა განსხვავებაა მათ შორის? — ოცდაათფრანკანში სათავური დგას.

საცამ არა სჯობს...

— ბატონო ბუერი, გავიგე, რომ თქვენს ქალშვილს უნდა მომუშაოლი გამოვიდეს და ემსახუროს. შედგები როგორია?

— ჩემი ქალშვილის წყალბოთი უყვე გრომის ფასად შევიძინე ორი მებზობლის ბინა.

გერმანულიდან თავგანაზარინა შოთა ამირანაშვილი

შეკრიონი

პარტიას პირბოთად უკუოლოთ კონკრეტულ ტაქტიკური „როცა შეტევა ხალხები დაღლით წარმოებს, კი არ უნდა დავუმარჩილოთ მას, არამედ საჭიროა მსხვერპლი გავლით და კონტრშეტევა განვავითაროთ.“

ლ ა ს კ რ ი.
პარტიია № 5

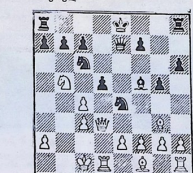
ინფლუენცი დასაწყისი თბილისი, 1968 წ.

თეთრები: ბ. ბლაზნიძე (ოსტატი, თბილისი)
შავები: თ. ლომბანი (ოსტატი, თბილისი)

1.c4 e5 2.მ3 მ6 3.მ3 მ6 4.d4 ed 5.მ:ძ4 მ4 6.ე5 მ5 7.ე4 ე5 8.ე5 მ4 9.ლმ3 მ5 10. 0-0-0? მ3 11.ბ6 ლ7!
ლომბანი იწყებს ბრძოლას ინიციატივის მოსაპოვებლად. შექარაა 13... ლმ3+ 12.მ5.

დასასრული. იხ. „პიონერი“ № 10.

ბლაგიძე არა მარტო იცავს ამ უჯრას, არამედ c7-ზე (და d5-ზე) მუქარის შემწვობით თვად ცდილობს ინიციატივის ხელში ჩაგდებას. ვანუთიარბული შევივს ფრთით თეთრების „აქტიურობა“ ნაადრევია (ინანუ შედარება დასტოვა ცენტრალური პიონოცია). ასეთი მომენტე დიფიურადღებელი უნდა მოეკეტო. ამ შემთხვევაში არასგზით არ შეიძლება დავემოჩრილოთ მოწინააღმდეგის „აქტიურობ“ ზრახვებს და შაბლონურად არ ვადავდეოთ დაცვაზე. რადან სწორედ მაშინ, ამ შემთხვევაში კი თეთრების აქტიურობა გამართლებულია! ამოცანა კი იმამედამოაჩრობს, რომ დავსაჯოთ მოწინააღმდეგე სადებიუტო პრინციპების დარღვევისათვის. ჰარჯავს ლოკიეთ ასეთი სასქელი უნდა მონაზახოდეს. ის უნდა ეტეპოთ კონტრშეტევაში, ამავ დროს ზედმოწინით ენერგიულენი. ხშირად მსხვერპლთან დავაეზირებულში.

12... კნ5!
ლომბანი ინიციატივის დაეუფლა!

ირკვევა, რომ მუქარა 13: c7+ არარეაღებულია, 13... მფ3 არა შეიძლება 14.მ:მ3, ლმ3+ გამო. მართალია, ბლაგიძის შევივს დამცველი პიონების განადგება დასუბტეულია, მაგრამ ლომბანს არა აქვს შეტევისათვის მეტად საჭირო ობი ხაზი, როგორც გააჩნდა ბოკინის.

13.cd?
ამ ბუნებრივი სვლის შემდეგ ლომბანი ააშუქრავებს ბლაგიძის პოზიციის უიმედობას. აუცილებელი იყო 13.ლ:მ5 მ3გ 14.იგ მ5 15.ლ:მ4(d) 16. 16.მ:ძ4 0-0-0 რთული ბრძოლთ, საღვ შავები ინარჩუნებდნენ ინიციატივას.

13... 0-0! 14.ლმ3.
არ ვარგოდა 14.cd, მას ხცოი უსახებდებენ და შავები ვადაწვევებ იერსან მოიკედებენ, ხოლო 14.მმ3 მ3კეეპობა 14...მ:მ2 16.ლ:მ5 მ:ძ1+ 16.მ:ძ1 მმ3.

14... ან 15.დ6 ლმ3 16.მ:ძ4 ლ:ა2! 17.მ:მ3 მ5!

აქ შეიძლებოდა „ფარღის დავება“.

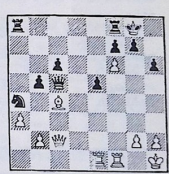
18.მ:მ3+ მფ3 19.c4 მმ3+ 20.ლ:მ3 ლ:მ3 21.მ:ძ3 ლ:მ4+ 22.მ:ძ1 cd.

თეთრები დანებდნენ.

ორივე პარტიასი მჭევის ფუნჯის თითბა ფუფურებმა ვერა და ვერ მოასწერს თამაში ჩაბმა, არ დაუტლებს!

კამლაგოზი და მოსაზრება

სარიზვილი

ორბაველიძე

ეს პოზიციია შექმნა 1946 წელს ქ. მხარბაძის მასწავლებელთა ჩემპიონატში. მათემატიკის მასწავლებელმა ილია ორაბაველიძემ დაზიარის მოზენდნელი სვლით კამბოციღვა შევენიერა საშუალო კომპლენი.

1. ლმ3 და შავები დანებუნენ

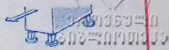
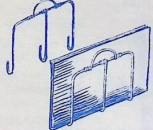
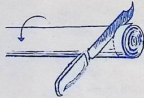
განვითვლივაას ხელმძღვანელობს საპარტიული სსრ დასახარებელი

შპატიონელი
შოთა ინიციატივი

როგორ უნდა გააჩორო მძიმე ავეჯი ისე, რომ არც წელი მოიწყვიტო და არც იატაკი დაზიანო? საამისოდ ბევრი ხერხი არსებობს, აი, ზოგი-

ერთი მათგანი: 1. ავეჯს ფეხები მინის ქილის პოლიეთილენის ხუფებზე შედგი. 2. ავეჯს ფეხებზე კარტოფილის საყრდენები შეუდგი. 3. ავეჯი ფარდაზე დადგი და ისე გააჩორე. 4. ავეჯის ფეხები რძის პარკებზე (პარაფინისაზე) შედგი. 5. ავეჯს ფეხებზე ნურათურის შეუდგამ, ადგილი და იატაკის იმ ნაწილს, სადაც ავეჯი უნდა გააჩორო, საპონი ან ხანთლის სქელი ლაქა წასცე.

ს ა კ ი ე ბ ა ნ ი

აშხაზაძე ნ. — მისი სახელი (ნარკვევი)	1	ქილაობას ვუბაღლი! (წერილი)	23
პოსტარსისნასაბაი ზ. — პირველი ღღე (ნაწყვეტი მოთხრობა — დან „ღღლა“, თარგმანი ს. ბერიფელისა)	2	ლეინგვი მ. ბ. — იგავ-არაკები (თარგმანი — ა. გელოვანისა)	24
იოსელიანი ი. — მსხვერპლი (მოთხრობა)	5	გეგეზაშვილი ბ. — თაღლიშაი გიგანტი (ბუნების კარი)	25
ზნაიძის ნანაბი — ამხანაგობა	8	ანდრეივი ბ. — ლოქის „უფხოვილ“ ნათესავი (ბუნების კარი)	26
ბაღასაძე მ. — თავის ღროზე, წინაპარი, რაჭა (ღმესქები)	9	კოლეზინი ვ. — სამხრეთის მზითი გამთბარი ნახატები	26
აბისი	10	(წერილი)	26
ასლაგაზიშვილი ვლ. — ხეში ნიაღვარი მოილოდა (მოთხრობა — დასასრული)	12	ახალი წიგნები	28
ფანილოვი ნ. — ეინ არის რაჭაში მეთაური? (წერილი)	18	ყურადღება, სტატუსი	29
მცირე პიონერიული ენციკლოპედია	12	ჭალკსურთი სარკე	30
კომპარტიმ პ. — თაქარიანების ქვეყანა (ზღაპარი)	20	მხედრონი	31
კუსინი ი. — ლევან თელაველი: ჩემს წარმატებებს ქართულ		გამოგადგები	32
		ცხრაკლიტული	33
			გარემ მ. გ.

გარეკანის პირველი გვერდის მხატვრობა პახტანა ვულინაშვილისა.

საქ. კვ. ცვ. — გამომცემლობა

მოთავარი რედაქტორი ბაბუღია შვილი.

სარედაქციო კოლეგია: დომო ვალაჰვირაძე, ზურაბ ლუგავაშვილი (პრეზ. მდივანი), ზურაბ ლომიძე, ბაიურ შოქსიშვილი (მხატვარი-რედაქტორი), გიორგი ქლიშაძე, ნოდარ შაგანაძე, სიმონ შამგონიანი, ლევან რიჰვანია, ზურაბ კობუაშვილი

ჩვენი მისამართი: თბილისი, ლენინის ქ. 26 № 14, ტელეფონები: რედაქტორის — 33-97-00 93-31-81 31-გ. მდივნის 33-97-08 33-53-05 განყოფილების — 33-97-07 93-97-01

საქ. კვ. ცვ. — გამომცემლობის სახელი თბილისი, ლენინის ქ. 26 № 14 <ПИОНЕРИ>, на грузинском языке. Издательство ЦК КП Грузии. Типография «აპ-აპ» ЦК КП Грузии, Тбилиси, 22, Ленина № 14. ველდეც ასაქურთბად 184X-78 წ. ხელმოწერილი დასაბუთებულ 3X1-78 წ. ჟღერდება ვერტიკალი მხარეზე, ფიხიკური ნაბეჭდი 4, სადრეკილი-სივრცელი თანხა 5,36, შეფ. № 2592 ტრ. 147,000. ფე 089841.

ფასი 20 კაპიტი

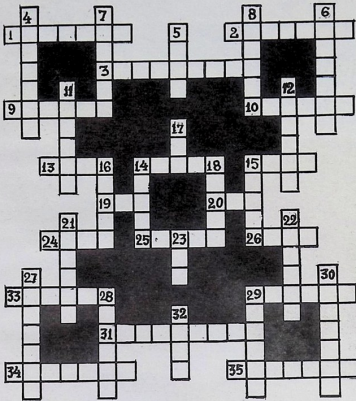
ჩველიქცეაში უფოსხლი მახალევი აგორავას აკ ფარღღლაპი. თბილისში მცხოფრებ აგორავას პასუხი წყრილობით ან ენციკლოპედიით.

მათემატიკური
ბასკატონი
ამოცანა

ანას და თამარს სამ-სამი
ძმა ჰყავთ, რომელთა ხნო-
ვანების გამომსახველი რი-
ცხვების ნამრავლია 36, ხო-
ლო კვამი, გამოსახულებების
—(a + b) (a - b) მნიშვნელო-
ბისა. ანას ძმებისათვის (რო-
ცა a = 5 B = 3) თამარის ძმე-
ბისათვის (როცა a = 7 B = 4).
დაადგინეთ ანას და თა-
მარის ძმების ხნოვანება.
პირობითად ჩავთვალოთ,
რომ ანას უფროსი ძმა და
თამარის უმცროსი ძმა ზვე-
გერმანები არიან.

პ. დავაშვიძე.

თარგუმალად: 1. სოხველი;
2. სოფელი იმერეთში; 3. შუ-
სიკის გადკაპარბებული სავა-
რული; 4. ლაქების, შეიტდლ-
ების, შევიცარების ფორმის
ტანსაცმელი; 5. ელნერი მი-
თოლგაფური გმირი; 6. გა-
მარჩენილი ქართველი მწერა-
ლი; 7. ავეცი; 8. ტი-
ბეტური ხარი, ანუ? 9. ციფერი; 10. უარყოფითი
ნაწილავი გრამატკაში; 11. მდინარე სფრანკეთში; 12. ქალაქი მხელეთაზე ზღვის სა-
ნაპირზე; 13. ერთხმაი ვო-

კალური ნაწარმოები; 14. ლო-
გინის ნაწილი; 15. მედიცინის
ღარგი; 16. შეჭრბრების დასა-
წყობი; 17. ბელი, ანუ?... 18.
ეროვნება.
შეკვალად: 1. ქალაქი ად-
რიაბების ზღვაში; 2. ქალაქი
ევროპაში; 3. სოფელი სამე-
რელოში; 4. თიკელის დაჯა-
დბე; 5. ხილი; 6. მცენარე;
7. ერთვუნება აზიაში; 8. ცხო-
ველი; 9. სასლური მი-
წასარებლობისათვის; 10. უ-
რობტი შავი ზღვის სანაპი-

რზე; 11. საფუტკრე, ანუ?..
12. თბილისის ძველი უბანი;
13. პლანეტა; 14. ძლიერ დაქა-
ნებული, ანუ?; 15. რიცხვი;
16. გადაკვრება, ანუ?... 17. 28.
ქღმელი; 18. პოლიგრაფული
ღაწებზეხუტა; 19. სოფელი
კახეთში; 20. მდინარე ევრო-
პაში.
შეადგინეს
ლალი, მიმი და მალენი
330ლმინანბმა,
ქუთაისის კინეზის 22-ე
სამულო სკოლა.

პ ა ს უ ხ ი
№ 10-ში
მ ო თ ა მ ს ე მ ჯ უ ლ
ც ხ რ ა ტ ლ ი ტ უ ლ ზ ე

კ რ ო ს ვ ო რ დ ი

შვეულად: 1. სკან-
დინავია; 2. ტირე; 3. ბრქე.
7. ტაია; 8. ტალი; 9. არ-
ქტკუალი; 10. ბულგა-
რეთი; 11. რიონი; 12. ეთი-
ოპია, 13. ნაიბი; 14. მა-
ისი; 15. კონსტიტუცია;
16. ნინო; 17. პაპი; 18. ტა-
ტარა; 19. უფვა.
თარგუმალად: 2. რკო;
3. პიონერი; 4. ინტელი-
გენტკ; 5. ბალი; 6. არიგტა;
7. კრა-
ხი; 8. ლაბა; 9. კრა-
ქი; 10. მეღანა; 11. ალა-
მა; 12. მარონი; 13. ტუთა;
14. რიგერი; 15. არიგტა;
16. ნინო; 17. პაპი; 18. ტა-
ტარა; 19. უფვა; 20. მა-
ისი; 21. კონსტიტუცია;
22. ნინო; 23. პაპი; 24. ტა-
ტარა; 25. უფვა.

თარგუმალად: 2. რკო;
3. პიონერი; 4. ინტელი-
გენტკ; 5. ბალი; 6. არიგტა;
7. კრა-
ხი; 8. ლაბა; 9. კრა-
ქი; 10. მეღანა; 11. ალა-
მა; 12. მარონი; 13. ტუთა;
14. რიგერი; 15. არიგტა;
16. ნინო; 17. პაპი; 18. ტა-
ტარა; 19. უფვა; 20. მა-
ისი; 21. კონსტიტუცია;
22. ნინო; 23. პაპი; 24. ტა-
ტარა; 25. უფვა.

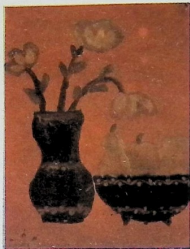
ბამოცანები
1. ექსკავატორი.
2. ლოკიკიკა.

სოფლიოს რამდენიმე თხზულება

ბ ღ რ
„უხრადღების თხზულები“
მოთამაშეები წრედ დგებთან, შუა-
ში წამყვანია და ხელსახოცი უქო-
რავს, წრეში მდგარი სამჭერ დარკა-
ვენი ტაშში და წამყვანმა ამ დროს მაღ-
ლა უნდა შეისროლოს ხელსახოცი.
მოთამაშეები უფრო ხმაილთა და
უფრო ხშირად დაჭრავენ ტაშს, მაგ-
რამ როგორც კი წამყვანი ხელსა-
ხოცს დაიჭოს, ტაშისკვრა იმ წამს-
ვე უნდა შეწყვიტონ. გარდა ამისა,
ტაში მარტო მაშინ უნდა დაჭრან,
თუ წამყვანი ხელსახოცს ნამდვილად
შეისკვრის მაღლა, თორემ შეიძლება
წამყვანმა (კუ) მოძრაობით შეც-
დომში შეიყვანოს მოთამაშეები.

ვინც უდროს დროს დაჭრავს
ტაშს, რამე უნდა შეისკვრის.
უხრადღი
„მოვიცინებ“ (ყურადღების
გამოცლა)
მოთამაშეები ირჩევენ „ოფიცო-
ანტა“ და ორა-სამი კერძისაგან შემ-
დგარ სადილს უჭვეთავენ. „ოფიცო-
ანტა“ უნდა დომინანტურად, ვინც
შეუჭვეთა და „ანგარიშები“ (კერძე-
ბის დასახელება) გამოუწეროს თი-
თოთელ მოთამაშეს. ეს თამაში შეიძ-
ლება ჩატარდეს როგორც შეიჭირე-
ბა, რომელშიც გაიმარჯვებს ის, ვინც
ყველაზე ნაკლებად შეეძლება „ანგა-
რიშების“ გამოწერაში.

საქსრეთის ფიქს გაქსტგარს ნაქსტუგის

სარათუგო, ზაქსოლან მქმ-
გოქ: 1. თქმულუგა ნარტუგო. ირბა-
ლი ვალაქი, 11 წ. 2. ნარტუგის ღელა.
ვალღენა მბტოინი, 11 წ. 3. ნარტუ-
გის ღა გუნღა. ლუბა თოღუა, 11 წ. 4.
ნატურმოქტი. ნაღიკ ნაღირბაქი 11 წ. 5.
3. აბალი ატონის ვლქივბე. ოსმან გუნ-
ბა, 8 წ. 6. ნაღირტმგზარბელი. ღაუურ
აიბა. 7. თქმულუგა ნარტუგო. არაზა.
ღბურ აიბა. 8. ქართული ქარაბიბა.
ლიანა ხოჯაბებიანი 10 წ.

